

Eestikeelne väljaanne

Teave ja teatised

60. aastakäik

31. mai 2017

Sisukord

I Resolutsioonid, soovitud ja arvamused

ARVAMUSED

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

komitee täiskogu 523. istungjärg 22.–23. veebruaril 2017

2017/C 173/01	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kvaliteetne haridus kõigile“ (ettevalmistav arvamus)	1
2017/C 173/02	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Programmi LIFE vahehindamine“ (ettevalmistav arvamus)	7
2017/C 173/03	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa Sotsiaalfondist ja Euroopa abifondist enim puudust kannatavate isikute jaoks rahastatavate vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemise meetmete tõhusus osana kodanikuühiskonna jõupingutustest strateegia „Euroopa 2020“ raames“ (omaalgatuslik arvamus)	15
2017/C 173/04	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Põllumajanduse roll mitmepoolsetes, kahepoolsetes ja piirkondlikes kaubanduslääbirääkimistes Nairobis toimunud WTO ministrite kohtumise valguses“ (omaalgatuslik arvamus)	20

III Ettevalmistavad aktid

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

komitee täiskogu 523. istungjärg 22.–23. veebruaril 2017

2017/C 173/05	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv topeltmaksustamisega seotud vaidluste lahendamise mehhanismide kohta Euroopa Liidus“ [COM(2016) 686 final – 2016/0338(CNS)]	29
2017/C 173/06	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Soovitus: nõukogu soovitus euroala majanduspoliitika kohta“ [COM(2016) 726 final] ja teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Keskpankale, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroala positiivse eelarvepoliitika poole““ [COM(2016) 727 final]	33

2017/C 173/07	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 1303/2013 seoses erimeetmetega loodusõnnetustest mõjutatud liikmesriikide täiendavaks abistamiseks“ [COM(2016) 778 <i>final</i> – 2016/0384 (COD)] . . .	38
2017/C 173/08	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/59/EL muutmise kohta seoses tagamata võlainstrumentide järjestusega maksejõuetusmenetluse hierarhias“ [COM(2016) 853 <i>final</i> – 2016/0363 (COD)]	41
2017/C 173/09	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa uus oskuste tegevuskava. Koostöö inimkapitali tugevdamiseks ning töölesobivuse ja konkurentsivõime suurendamiseks““ (COM(2016) 381 (<i>final</i>)) — teemal „Ettepanek: nõukogu soovitus oskuste garantii loomise kohta“ (COM(2016) 382 (<i>final</i>) – 2016/0179 (NLE)) — teemal „Ettepanek: nõukogu soovitus, milles käsitletakse pidevõppe Euroopa kvalifikatsiooniraamistikku ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta soovitus Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku loomise kohta elukestva õppe valdkonnas“ (COM(2016) 383 (<i>final</i>) – 2016/0180 (NLE)) — teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, milles käsitletakse oskuste ja kvalifikatsioonidega seotud paremate teenuste pakkumise ühist raamistikku (Europass) ning millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 2241/2004/EÜ“ (COM(2016) 625 (<i>final</i>) – 2016/0304 (COD)) — teemal „Tööturul osalevate inimeste oskuste täiendamine“ (Ettevalmistav arvamus (eesistujariigi Malta taotlusel))	45
2017/C 173/10	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa vähese heitega liikuvuse strateegia““ (COM(2016) 501 (<i>final</i>))	55
2017/C 173/11	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa Jätkusuutliku Arengu Fondi (EFSD) tagatise ja EFSD tagatisfondi loomine“ [COM(2016) 586 <i>final</i>]	62
2017/C 173/12	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa rände tegevuskava alusel uue ELi ja kolmandate riikide partnerlusraamistiku loomine“ [COM(2016) 385 <i>final</i>]	66
2017/C 173/13	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Keskpagale, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ning Euroopa Investeeringispangale „2017. aasta majanduskasvu analüüs““ (COM(2016) 725 (<i>final</i>))	73
2017/C 173/14	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega muudetakse nõukogu direktiivi 87/217/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/31/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1257/2013, nõukogu direktiivi 86/278/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 94/63/EÜ keskkonnanaruandluse menetlusnõuete kohta ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 91/692/EMÜ“ (COM(2016) 789 (<i>final</i>) – 2016/0394 COD)	82

I

(Resolutsioonid, soovitused ja arvamused)

ARVAMUSED

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

KOMITEE TÄISKOGU 523. ISTUNGJÄRK 22.–23. VEEBRUARIL 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kvaliteetne haridus kõigile“

(ettevalmistav arvamus)

(2017/C 173/01)

Raportöör: **Benjamin RIZZO**

Nõukogu eesistujariigi Malta konsulteerimis- taotlus	16.9.2016
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav sektsioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	3.2.2017
Vastuvõtmine täiskogus	22.2.2017
Täiskogu istungjärg nr	523
Hääletuse tulemus	207/1/5
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

1.1. innustab liikmesriike võtma suuremaid kohustusi kvaliteetse hariduse andmiseks kõigile, et saavutada strateegia „Euroopa 2020“ ja ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030 eesmärgid;

1.2. rõhutab riiklikult rahastatud kvaliteetse hariduse ja koolituse tähtsust kõigi jaoks, toonitades samas, kuivõrd oluline on koolitada kodanikke inimõiguste, kodanike rolli ja Euroopa väärtuste tugevdamise alal iga liikmesriigi kõigi haridusprogrammide raames;

1.3. nõuab tugevamat toetust alusharidusele, millel on keeleõppes, sotsialiseerimisel ning põhi- ja täiendharidusega kohanemisel otsustav tähtsus, ning elukestvale õppele, millel on otsustav tähtsus edukaks integreerimiseks ühiskonda ja tööellu;

1.4. tõstab esile vajaduse luua koolitusvõimalusi koolist väljalangenutele, madala kvalifikatsiooniga töötajatele ja võõrtöölisele, ning tunnustada mitteformaalse ja informaalse hariduse panust;

1.5. on seisukohal, et tulevased tööalased ja digiteerimisega seotud probleemid on olulised teemad, millele EL ja liikmesriigid peavad keskenduma poliitilistes aruteludes ja sotsiaaldialoogis kvaliteetse hariduse üle kõigile;

1.6. innustab ELi ja liikmesriike püüdlema kõigile mõeldud hariduse osas suurema koostoime ja kogu ELi hõlmava kooskõlastatud strateegia poole;

1.7. tuletab Euroopa Komisjonile ja liikmesriikidele meelde, et õpetajad ja haridustöötajad vajavad toetust oma ametialase arengu kõigi aspektide täiustamisel, et parandada töö tulemuslikkust. Komitee soovib seepärast investeerida õpetajate ja koolitajate kvalifikatsiooni parandamisse, püüda värbamisel tagada sooline tasakaal ning pakkuda stabiilset tööd ning häid karjääritingimusi ja palku;

1.8. nõuab Euroopa fondide, eesmärges Euroopa Sotsiaalfondi ja programmi „Horisont 2020“ vahendite tõhusamat kasutamist, et toetada kvaliteetset haridust ja koolitust ning andekaid inimesi, teadusuuringuid ja innovatsiooni.

2. Üldised märkused

2.1. Komitee väljendab heameelt, et eesistujariigi Malta valitud põhiteema on „**Kvaliteetne haridus kõigile**“ ning et ta on palunud komiteel koostada selleteemalise ettevalmistava arvamuse. Euroopa ei tohiks unustada olulist rolli, mida kõigile mõeldud kvaliteetne haridus täidab põhiõiguste ja väärtuste toetamisele pühendunud Euroopa ühiskonna ülesehitamisel. Malta eesmärk on edendada nii formaal- kui ka mitteformaalses hariduses kaasamist ja mitmekesisust, pakkudes õiglast ja mitmekesist haridusteed. Seda silmas pidades korraldas Malta 2017. aasta jaanuaris haridusnädala, millel keskenduti „võrdsetele võimalustele ja õpingutele“ ja „digiharidusele“.

2.2. Komiteel on samuti heameel selle üle, et Euroopa Komisjon tutvustas 7. detsembril kolme teatist, mis on seotud noorte tööhõive algatusega ⁽¹⁾. Arvamuses keskendutakse teatisele „Hariduse täiustamine ja moderniseerimine. Kvaliteetne haridus kõigile“. Euroopa kodanikuühiskonna esindajana ELi tasandil ootab komitee endaga konsulteerimist ja loodab aktiivselt osaleda nende algatustega seotud edasises töös. Siiski on komitee suurimaks mureks, et kõnealuste algatuste väärtus võib minna kaduma, kuna paljudes riikides kehtivad endiselt kokkuhoiumeetmed, mis takistavad kvaliteetsest haridusest täielikult osa saamast.

2.3. Ehkki haridus kuulub riikide valitsuste pädevusse, on komitee veendunud, et EL peaks oma mõju ja finantssuutlikkust kasutama selleks, et aidata liikmesriikidel rohkem investeerida kvaliteetsesse haridusse kõigi jaoks.

3. Konkreetsed märkused

3.1. Kvaliteetne haridus

3.1.1. Kvaliteetne haridus aitab arendada vaba, kriitilist, teadlikku, aktiivset ja autonoomset inimest, kes suudab osaleda ühiskonna edusammudes ja mõistab ühiseid vabadusel ja solidaarsusel põhinevaid väärtusi. Sellega rajatakse vundament, mis võimaldab inimesel töömaailma probleemidega edukalt hakkama saada.

3.1.2. Kvaliteetharidusele pühendumine nõuab mh järgmisi konkreetseid meetmeid:

- tugevam toetus alusharidusele, millel on otsustav tähtsus keeleõppes, sotsialiseerimisel, põhi- ja täiendharidusega kohanemisel, ning elukestvale õppele, millel on otsustav tähtsus edukaks integreerimiseks ühiskonda ja tööellu;
- tagada, et haridus vastab globaliseerumisest, digiteerimisest ja töömaailma muutumisest tulenevatele probleemidele;
- luua täiendavaid koolitusvõimalusi koolist väljalangenutele, madala kvalifikatsiooniga töötajatele, võõrtöötajatele, jätmata unarusse ka digitaalset kirjaoskust;
- tagada, et haridusprotsessi käigus omandatakse oskus valida teavet;
- tunnustada mitteformaalse ja informaalse hariduse tulemusi;
- innustada looma liite kõige erinevamate hariduselus osalejate vahel, kaasates haridusringkonnad tervikuna;

⁽¹⁾ COM(2016) 940 final, COM(2016) 941 final ja COM(2016) 942 final.

- parandada õpetajate ja haridustöötajate põhiettevalmistust ja täiendkoolitust ning investeerida sellesse;
- väärtustada õpetajakutset ning pakkuda paremaid töö- ja palgatingimusi;
- tagada, et majandus- ja riigivõlakriisiga toimetulemiseks kavandatud poliitika ei ohusta hariduse ja koolituse kvaliteeti;
- investeerida paremasse haridustaristusse ja vahenditesse, näiteks IKTsse;
- suurendada riiklikke investeeringuid kvaliteetseks hariduseks, teadusuuringutesse ja kutseõppesse ning jätkata programmi Erasmus+ toetamist ja rahastamist;
- kasutada paremini Euroopa fondide, esmajoones Euroopa Sotsiaalfondi ja programmi „Horisont 2020“ vahendeid, et toetada kvaliteetset haridust ja koolitust, teadusuuringuid ja innovatsiooni;
- parandada õppurite, akadeemikute, õpetajate, koolitajate ja teadlaste liikuvusvõimalusi kogu ELis, et nad saaksid mõnda aega elada teises liikmesriigis. See ei peaks piirduma üksnes formaalse haridussüsteemiga, vaid hõlmama ka mitteformaalseid süsteeme, kutse- ja õpipoisiõpet;
- püüelda laiemal üleliidulisel koostööl ja kooskõlastatud strateegiate poole haridusvaldkonnas;
- edendada ettevõtete koostööd ja dialoogi haridus- ja koolitussüsteemide ning teenuseosutajatega, et teha kindlaks vajadus oskuste järele ja toetada tööhõivet.

3.2. *Haridus ja inimõigused*

3.2.1. Komitee on veendunud, et ehkki hariduse peamine eesmärk on inimese arendamine, nagu märgiti eespool, on koolitus distsipliin ja tegevus, mis on seotud rohkem rakenduslike eesmärkidega, ja on tihedalt seotud töömaailma arendamise ja selles osalemisega. Komitee on juba näidanud erinevusi ja seoseid hariduse ja koolituse vahel, mille vaatamata ühisosale on kindlasti omad erinevad eesmärgid. Komitee on paljude arvamustega aidanud kaasa hariduse kui põhilise inimõiguse, avaliku hüve ja valitsuste peamise vastutusala tunnustamisele.

3.2.2. Deklaratsioonis kodanikuaktiivsuse ning vabaduse, sallivuse ja mittediskrimineerimise ühiste väärtuste edendamise kohta hariduse kaudu (millele haridusministrid kirjutasid alla 2015. aasta märtsis Pariisis pärast Prantsusmaal ja Taanis toimepandud rünnakuid) märgitakse, et EL „kinnitab taas otsusekindlust seista õlg õla kõrval, et toetada ELi aluseks olevaid väärtusi: inimväärikuse, vabaduse (sealhulgas sõnavabaduse), demokraatia, võrdsuse, õigusriigi ja inimõiguste austamine“.

3.2.3. Kahjuks tõdesime 2016. aastal taas valusaid tagajärgi, mida erineva taustaga (sealhulgas ksenofoobsed ja rassistikud ideed omaks võtnud paremäärmuslaste erakondade, usulistest motiividest kantud terrorismi ning sõja ja konfliktide eest põgenevatele pagulastele tugevast vastuseisust kannustatud) vägivald kaasa toob. Seepärast tuleks liikmesriikide kõigi haridusprogrammide raames toetada inimõiguste, kodakondsuse ja ELi väärtuste õpetamist.

3.2.4. Selles mõttes peavad liikmesriigid lisama haridusele uue mõõtme – seose põhiõiguste ja tulevase tööga – ja valmistama ette kultuurilised ja keskkonna arengust tulenevad korralduslikud muutused, samuti tagama, et koolitus vastab kestlikule arengule orienteeritud majanduses vajaminevatele ülesannetele ja oskustele.

3.2.5. Üks kaasaegse hariduse ees seisvaid probleeme on infopädevus. Juurdepääs teabele on kodanikuõigus, ent teabe kasutamine on keerukas küsimus. Teabe valimist, tõlgendamist ja kasutamist saab ja tuleb haridusprotsessis õpetada nii, et üksikisikud ja ühiskond sellest kasu saavad. Infopädevus on kvaliteetse hariduse üks kriteeriume.

3.3. *Majanduskriis, vaesus, sotsiaalne tõrjutus*

3.3.1. Eurostati raporti kohaselt oli 2015. aastal ELis umbes 25 miljonit last ehk 26 % 0–17-aastasest rahvastikust [vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse] ohus. 2015. aastal oli [vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse] ohus üle kolmandiku kuue järgmise liikmesriigi lastest: Rumeenia, Bulgaaria, Kreeka, Ungari, Hispaania ja Itaalia. Ohustatuse tase suurenes kõige rohkem Kreekas (28,7 %-lt 2010. aastal 37,8 %-le 2015. aastal, st 9,1 protsenti). Need murettekitavad andmed osutavad kriisi ja vaesuse kasvu vahelisele selgele seosele.

3.3.2. Uusimates ELi haridussektorit käsitlevates aruannetes tuuakse lisatõendeid paljudes varasemates kodanikuühiskonna analüüsidest ja avaldustes kajastatud probleemi kohta: vaesus on tihedalt seotud perekondade ja sotsiaalsete rühmade sotsiaal-majandusliku ja kultuurilise taustaga. Eurostat kinnitab, et *ELis kahaneb vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate laste osa vastavalt nende vanemate haridustaseme tõusuga. 2015. aastal oli vaesusohus ligi kaks kolmandikku (65,5 %) kõigist lastest, kelle vanematel oli madal haridustase (parimal juhul põhiharidus), võrreldes 30,3 % lastega, kes elasid koos vanematega, kellel oli keskharidus, ning 10,6 % lastega, kelle vanematel oli kõrgharidus.*

3.3.3. Tänapäeval on üks suurimaid Euroopa ees seisvaid probleeme hariduslik vaesus ehk nende noorte osakaal, kes ei täida hariduse osas miinimumnõudeid. Teisest küljest on majanduskriisi ja range eelarvepoliitika ning eelarvepiirangute tõttu haridus- ja koolitussüsteemide kvaliteet halvenenud, suurendades vaesuse ja tõrjutuse ohtu ning ohustades põhimõtet „kvaliteetne riiklik haridus kõigile“.

3.3.4. Mõned Euroopa riigid on otsustanud kärpida hariduseelarvet, vähendada töötajate palku, piirata töötajate värbamist, lõpetada koolide ehitamine või mitte eraldada piisavalt ressursse turvalise ja elamiskõlbliku haridusasutuste taristu säilitamiseks, kuid seda suundumust tuleks muuta. 2014. aastal olid riiklikud hariduskulud reaalselt vaid 1,1 % ja kümme liikmesriiki vähendasid 2014. aastal oma kulutusi võrreldes 2013. aastaga ⁽²⁾. Seetõttu kutsub komitee riikide valitsusi vaatama uuesti läbi kokkuhoiukavad, mis kahjustavad tugevalt Euroopa ja rahvusvahelisel tasandil, näiteks 2020. ja 2030. aasta tegevuskavade raames, võetud kohustuste täitmist hariduse valdkonnas.

3.4. Haridus ja töö tulevik

3.4.1. Töö tulevik on oluline teema, millele tuleb omistada keskne koht poliitilistes aruteludes ja sotsiaaldialoogis kvaliteetse hariduse üle. Lisaks kujundavad struktuurilised nihked ümber tööde teostamise viise, mille tulemusena – vaatamata uutele avanevatele võimalustele luua innovatsiooni abil uusi töökohti – iseloomustab töömaailma praegusel hetkel äärmine prognoosimatus nii töötajate kui ka ettevõtete jaoks. Koos uute positiivsete võimalustega võimendavad digirevolutsiooniga kaasnevad üleminekud aga prognoosimatuse ja keerukuse tunnet veelgi. Esimeses Junckeri komisjoni koostatud hariduse ja koolituse valdkonna ülevaates märgitakse, et inimeste tööks ettevalmistamine on vaid osa laiemast pildist ning et haridusel on samavõrd tähtis roll ka parema ühiskonna loomisel. Tänapäeval võivad aga isegi kõrgeima kvalifikatsiooniga töötajad oma töö kaotada. Kuigi haridus ja koolitus on olulised, ei taga need iseenesest enam head, stabiilset ja hästi tasustatud töökohta. Näib ka, et ebavõrdsus tööturul on saanud probleemiks, millega tuleb asjakohaselt tegeleda.

3.4.2. Kutsehariduse ja -õppe tähtsus tööpuuduse vastu võitlemisel kasvab, kutseharidust ja -õpet tuleb parandada, kättesaadavamaks ja asjakohasemaks muuta. Vaja on eraldada piisavaid inimressursse ja rahalisi vahendeid, et tagada haridustulemuste kvaliteet ja asjaomaste inimeste tööalane konkurentsivõime.

3.4.3. Euroopa Komisjoni hindamisaruandes Euroopa Sotsiaalfondi raames 2007.–2013. aastal tehtud investeeringute kohta osutatakse, et 2014. aasta lõpuks leidis vähemalt 9,4 miljonit Euroopa elanikku töö ja 8,7 miljonit omandasid kvalifikatsiooni või tunnistuse. Veel 13,7 miljonit osalejat andis teada muudest positiivsetest muutustest, näiteks oskuste paranemisest. Head uudised peaksid innustama liikmesriike pidevale võitlusele tööpuuduse vastu Euroopas, sest see on paljudes riikides ikka veel liiga suur.

3.4.4. Komitee soovib ELil ja liikmesriikidel investeerida rohkem teadusuuringutesse ja innovatsiooni, et luua tulevikus paremaid uusi töökohti.

3.4.5. Sooline palgalõhe ei ole veel kadunud. Komisjoni volinik Věra Jourová sõnas 2015. aasta novembris: „Naised töötavad endiselt igal aastal peaaegu kaks kuud tasuta, kuna naiste keskmine tunnitasu on 16,4 % väiksem kui meestel. Meeste ja naiste võrdõiguslikkus on üks Euroopa Liidu põhiväärtustest, kuid tänasel päeval võib öelda, et tegelikkuses see tagatud ei ole.“ Silmas pidades naiste osakaalu suurenemist haridussektoris, tuleks palgad läbi vaadata ja parandada karjäärivõimalusi.

⁽²⁾ Hariduse ja koolituse valdkonna 2015. aasta ülevaade.

3.5. Riiklik haridus

3.5.1. Liikmesriigid peavad taas kinnitama riikliku hariduse rolli võrdõiguslikkuse ja sotsiaalse ühtekuuluvuse saavutamisel. Vaadeldes uusimaid andmeid ELi vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohu kohta, ei ole võimalik alahinnata riikliku hariduse tähtsust võrdõiguslikuma ühiskonna ülesehitamisel.

3.5.2. Kvaliteetne haridus tuleks tagada õiglaselt, mittetulunduslikul alusel. Valitsustel lasub peamine kohustus tagada piisavad vahendid kõigile kättesaadava hariduse jaoks vastavalt endale võetud kohustustele rahvusvahelisel ja Euroopa tasandil. Investeeringud haridusse, eelkõige riiklikku haridusse, peavad saama poliitiliseks prioriteediks.

3.5.3. Kuna kõigil töölistel ei ole vahendeid ühiskondlikele, isiklikele ja ametialastele ohtudele vastuseismiseks, on ülimalt tähtis, et oleks juurdepääs kvaliteetsetele riiklikele täiend- ja ümberõppe võimalustele ning piisavale sotsiaalkaitsele kogu elu jooksul. Kodanikuühiskonna esindajana ELi tasandil rõhutab komitee vajadust tugevdada ja paremini rahastada riiklikke töötute ja võõrtööliste koolitamise asutusi.

3.5.4. Komitee leiab samuti, et sotsiaalpartneritele ja haridusringkondadele tuleks anda õigus teostada järelevalvet riiklike hariduskulutuste tõhususe üle ja seda hinnata.

3.6. Sotsiaaldialoog ja kollektiivlääbirääkimised

3.6.1. Kogu Euroopas esineb haridussektori sotsiaaldialoogis mitmeid sise- ja välisteguritest tingitud probleeme. Vahetumad majandusprobleemid on lükanud sotsiaaldialoogi poliitilises päevakorras tahaplaanile. Tõhusa sotsiaaldialoogi puudumine kajastub tõsiasjas, et haridustöötajaid ja koolikogukonda mõjutavad otsused võetakse sageli vastu väljaspool ametlikke konsultatsioone sotsiaalpartneritega. Paljudes riikides on hetkel läbirääkimiste ulatus kitsenenud, ehkki seda tuleks hoopis laiendada, et lahendada paljusid haridusringkondade ees seisvaid uusi probleeme.

3.6.2. Seepärast julgustab komitee liikmesriike ja sotsiaalpartnereid tugevdama riikliku ja Euroopa sotsiaaldialoogi omavahelisi seoseid ning arutama seda, kuidas laiendada kollektiivlääbirääkimiste ulatust. Euroopa haridussektori sotsiaaldialoog on strateegia „Euroopa 2020“ ja kestliku arengu tegevuskava 2030 eesmärkide täitmise seisukohalt ülioluline, kuna see koondab Euroopa selle valdkonna tööandjaid ja töötajaid, et neil oleks võimalik kokku leppida, kuidas lahendada sektori ees seisvaid probleeme. Ent kaasata tuleks kogu hariduskogukond (lapsevanemad, õppurid, kodanikuühiskonna organisatsioonid jne).

3.7. IKT hariduses

3.7.1. Viimastel aastatel on kogu maailmas toimunud nihe suures osas tootmispõhiselt majanduselt teenustele orienteeritud majanduse suunas. Teadmiste loomine on muutunud ülitähtsaks väärtusteguriks nii tootmis- kui ka teenustesektoris.

3.7.2. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia on muutnud globaliseerunud maailmas majanduslikku integratsiooni ja vastastikust sõltuvust kõikidel tasanditel. Lisaks põhjustab digitaalne üleminek suuri muudatusi tööstuses ja teenustesektoris. See hõlmab ka üleminekut traditsiooniliselt tööhõivelt digitaalsetele töökohtadele. IKT kasutusviise on mitmeid. See on ka sotsiaalsete ja/või poliitiliste virtuaalsete võrkude aluseks. Sel moel etendab IKT üha suuremat rolli laste ja noorte sotsialiseerimises.

3.7.3. Kuigi IKT pakub võimalusi paljudes valdkondades, avab see ukse ka reaalsele ohtudele, nagu küberkuritegevus, ohtlik ja kahjulik infosisu, teenuste kommersialiseerimise suurenemine, samuti võimaldab see isikuandmete tehnoloogilist jälgimist ja väärkasutamist. Euroopa strateegia peaks käsitlema isikuandmete kaitset ja infoturvet hariduses. Pealegi on paljudel Euroopa riikidel riiklikud strateegiad, mis toetavad IKT kasutamist erinevates valdkondades, sealhulgas konkreetsed haridusele suunatud strateegiad, kuid nende rakendamises on endiselt suuri puudujääke.

3.7.4. Digiseadmete kasutuselevõtt hariduses on haridusringkonna ja ühiskonna jaoks võtmeküsimus. Euroopa Komisjon on rõhutanud nii digitaalarengu tegevuskavas kui ka haridus- ja kooolitusvaldkonna strateegilises raamistikus 2020 vajadust uuenduslike õpetamis- ja õppimisviiside järele liikmesriikides, et parandada digioskusi ja valmistada töölisi ette digitaalseteks tulevikutöökohtadeks. OECD ja UNESCO uuringud ja aruanded osutavad samuti samas suunas: on terav vajadus tagada haridusasutuste valmisolek IKT kasutamiseks õppetöös ning parandada õpetamiskursi seoses IKT kasutamisega pedagoogilises töös hariduse kõigil tasanditel, et niiviisi aidata kaasa tuleviku kujundamisele.

3.7.5. Uue tehnoloogia integreerimine haridusse võib toetada oskusi, mis on vajalikud selleks, et kohaneda kiiresti muutuva tehnoloogiaga ja valmistada õpilasi ette elukestvaks õppeks ja demokraatlikuks kodanikuaktiivsuseks. Ent kuigi IKT abil on hariduses võimalik õpetamist ja õppimist parandada, toob see õpetajate ja õppurite jaoks kaasa ka palju probleeme, mida siin arvamuses käsitleti.

3.7.6. Lõpetuseks tuleb märkida, et kui EL soovib kõrghariduse ja teadusuuringute vallas jätkuvalt liidripositsioonil olla, peab ta suurendama investeeeringuid andekate inimeste toetamise, teadustegevusse ja innovatsiooni.

3.8. Õpetajad – tulevikuarhitektid

3.8.1. On üldtuntud tõde, et õpetajatel on haridusalgatuste ja -programmide õnnestumises ja läbikukkumises võtmeroll. Komitee kutsub haridusametnikke ja -asutusi üles pakkuma ametlikku pidevat pedagoogilist ja tehnilist tuge õpetajatele, et aidata neil uute digitaalsüsteemidega kohaneda ja vältida olukorda, kus IKT kasutamine toob kaasa töötingimuste halvenemise. Komitee soovib investeerida koolitajate ja õpetajate kvalifikatsiooni parandamisse ning püüda töölevõtmisel tagada sooline tasakaal, värvates selle elukutse parimaid, ja pakkudes stabiilset tööd, häid karjääritingimusi ja palka.

3.8.2. Kuna riiklikud haridustehnoloogia standardid muutuvad tulevikus eeldatavasti märkimisväärselt, peaksid riiklikud haridusametid haridustöötajate esindajatega konsulteerima enne, kui nad kavandavad uusi strateegiaid ja programme, mis muudavad haridustöötajate igapäevatöö keerulisemaks. Selliseid teemasid nagu meedias jäädvustamine, meediaga manipuleerimine, meedias esitlemine ja kirjastamine, veebilehe arendamine, andmesisestus, andmebaaside haldamine, teabe kogumine, koostööaldis keskkond ja failide jagamine tuleks käsitleda nii põhiettevalmistuse kui ka täiendkoolituse käigus. Oluline on, et kõik õpetajad saaksid koolitust selliste oskuste ja pädevuste omandamiseks.

3.8.3. Komitee soovib liikmesriikidel samuti lihtsustada õpetajate ja haridustöötajate liikuvusvõimalusi liikmesriikide vahel reisimisel, säilitades samas nende pensioni- ja sotsiaalkindlustusõigused, muutes niiviisi õpetamise ja koolitamise noorematele põlvkondadele kõitvamaks elukutseks.

Brüssel, 22. veebruar 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Programmi LIFE vahehindamine“**(ettevalmistav arvamus)**

(2017/C 173/02)

Raportöör: **Lutz RIBBE**

Konsulteerimine	25.8.2016
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Juhatuse otsus	15.3.2016
Vastutav sektsioon	Põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	6.2.2017
Vastuvõtmine täiskogus	23.2.2017
Täiskogu istungjärk nr	523
Hääletuse tulemus	169/25/18
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kordab uuesti ⁽¹⁾ ja tungivalt üleskutset säilitada ja arendada edasi iseseisvat ELi rahastamisprogrammi keskkonnakaitse, bioloogilise mitmekesisuse kaitse ja parandamise, ressursitõhususe, kestliku arengu, teabevahetuse ja teabe ning valitsusväliste keskkonnaorganisatsioonide edendamise jaoks.

1.2. Möödunud 25 aastal oli programm LIFE Euroopa keskkonnapoliitika ja üha enam ka kestliku arengu poliitika jaoks äärmiselt oluline. Nüüdseks võib seda juba õigusega nimetada ELi keskkonnapoliitika lahutamatuks osaks ning programm LIFE on kõnealust poliitikat olulisel määral tugevdanud.

1.3. See on toimunud kahel viisil. Programmi LIFE projektid

a) aitasid vahetult kaasa otsese ja tajutava edu saavutamisele. Näiteks oli võimalik programmi LIFE rahastatud projektide abil hoida ära teatud ohustatud ja ELi õigusega kaitsitud liikide otsene väljasuremine;

b) on näidanud elanikele kohapeal, millised positiivsed lähenemisviisid on ELi keskkonnapoliitika taga ja millist kasu toob see poliitika inimestele, keskkonnale ja loodusele. Niisiis on programm LIFE muutunud n-ö vahendajaks ELi poliitika ja kodanike ja piirkondade Euroopa vahel. See on eriti tähtis ajal, mil üha sagedamini tõstatatakse küsimus selle kohta, milline on üldlase Euroopa lisaväärtus.

1.4. Programm LIFE, mille järjepidevat kohandumist uute ülesannetega eriti tunnustatakse, on näidanud, et kodanikuühiskonnas peitub suur potentsiaal ja valmidus osaleda ELi keskkonnapoliitika ja kestliku arengu poliitika rakendamises ja edasiarendamises. ELi õiguse rakendamine tähendab palju enam kui lihtsalt seadusandlikku akti, mille liikmesriigid peavad ellu rakendama. Keskkonna- ja kestliku arengu poliitika sõltub kodanike omaksvõtust, see peab olema kujundatud ja edastatud läbipaistvalt ning ka selles osas annab programm LIFE väga väärtusliku panuse.

⁽¹⁾ EMSK arvamus ELT C 191, 29.6.2012, lk 111.

1.5. Ent sageli toovad programmi LIFE projektid kas otseselt või kaudselt esile poliitiliste otsuste vastuolulisuse, seda ka ELi tasandil. Isegi kui see mõnele otsustajale ei meeldi, tuleb seda hinnata väärtusliku panusena, mis võib lõpuks tuua kaasa keskkonnakaitse tihedama integreerimise teistesse poliitikavaldkondadesse.

1.6. ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030 (nn kestliku arengu eesmärgid) rakendamine ELi poliitikas on üks neid suuri ülesandeid, mis ELi ees lähiaastal seisab. Sealjuures peab abiks olema programm LIFE. Siinkohal ei ole oluline mitte ainult tõhusaimate rakendamisviiside otsimine tihedas dialoogis sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna rühmadega. Pigem peavad paljud komisjoni talitused ja liikmesriikide tasandil paljud ministeeriumid, asutused ja ametkonnad, kelle jaoks on kestliku arengu poliitika olnud siiani üsna kõrvaline teema, muutma oma mõtteviisi, et palju arutatud loodus- ja keskkonnakaitse integreerimine teistesse poliitikavaldkondadesse saaks tegelikkuseks.

1.7. Komitee soovitab mõnda muudatust:

- programm LIFE tuleks muuta Natura 2000 võrgustiku peamiseks rahastamisvahendiks. Ebapiisavaks tuleb lugeda kunagi valitud lähenemisviis korraldada Natura 2000 võrgustiku rahastamine esmajoonel ELi regionaalarengu fondide ja samuti ühise põllumajanduspoliitika teise samba kaudu. Komitee juhib siinkohal tähelepanu ühele oma arvamusel⁽²⁾ ja toetab programmi LIFE vahendite vastavat sihtotstarbelist suurendamist. Seejuures tuleks jälgida, et kõik toetusmeetmed oleksid sidusad, st välditakse vastandlikku või toeltrahastamist teistest ELi fondidest.
- Tuleks uurida võimalusi, kuidas muuta programmi LIFE toetatud projektid veelgi paremini tõelisteks mudelprojektideks, st korrata neid mujal Euroopas võimalusel ilma täiendavate toetusteta.
- Programmist LIFE ei peaks toetatama tavapäraseid teadusprojekte, et tagada veelgi selgem eristus programmist „Horisont 2020“.

1.8. Edasi tuleks arendada kliimapolitiika osa, eeskätt võimalike kohanemismeetmete osas, mida saaksid rakendada asjaomased kodanikud, põllumajandustootjad, linnad/vallad ja piirkonnad.

2. Taust

2.1. 1992. aastal loodud programm LIFE on ELi kõige olulisem keskkonnameetmete programm. Selle eesmärk on kaitsta bioloogilist mitmekesisust ja elupaiku (eelkõige Natura 2000 võrgustiku abil) ning tegeleda ka ressursitõhususe, kliimamuutuste leevendamise, teabevahetuse ja teabe edastamisega. Perioodiks 2014–2020 on programmile LIFE eraldatud vahendeid umbes 3,456 miljardi euro ulatuses, samas kui eelmisel seitsmeaastasel perioodil oli kasutada umbes 2 miljardit eurot.

2.2. Programmil on järgmised põhieesmärgid:

- aidata kaasa ressursitõhusa, vähese CO₂-heitega ja kliimamuutustele vastupanuvõimelise majanduse väljakundamisele, samuti keskkonnakaitsele ja bioloogilise mitmekesisuse säilitamisele;
- parandada keskkonnapoliitikat, ELi keskkonnavalade õigusaktide rakendamist ja kontrollimist ning arvestada teistes poliitikavaldkondades ja avaliku ja erasektori organisatsioonide tavades rohkem keskkonna- ja kliimamuutustega seotud eesmärkidega;
- edendada paremat keskkonna- ja kliimaalast juhtimist kõikidel tasanditel eeskätt kodanikuühiskonna, vabaihenduste ja kohalike osalejate kaasamise teel;
- toetada seitsmenda keskkonnavalase tegevusprogrammi ning tulevikus ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030 rakendamist Euroopa poliitikas.

⁽²⁾ Vt EMSK arvamus „Bioloogilise mitmekesisuse poliitika Euroopa Liidus“ (ELT C 487, 28.12.2016, lk 14).

2.3. Võrreldes rahastamisperioodiga 2007–2013 iseloomustavad programmi LIFE mitmed uued tunnused:

- luuakse keskkonna allprogramm;
- nn traditsiooniliste projektide, suutlikkuse suurendamise projektide ja ettevalmistusprojektide kõrvale luuakse uus projektikategooria – integreeritud projektid;
- võetakse kasutusele rahastamisvahendid, nimelt looduskapitali rahastamisvahend (NCFF), mis keskendub ökosüsteemi teenustele ja looduskapitali kaitsele, ning energiatõhususe valdkonna erasektoripoolse rahastamise vahend (PF4EE);
- järk-järgult loobutakse projektide riiklikust jaotamisest: alates 2018. aastast valitakse projektid välja üksnes lähtuvalt nende sobivusest ja olenemata geograafilisest jaotusest (kehtib traditsiooniliste projektide puhul);
- nüüdsest viib komisjon programmi ellu Väikeste ja Keskmise Suurusega Ettevõtjate Rakendusameti (EASME) vahendusel.

2.4. Rahastamisperioodil 2014–2020 on programm LIFE kujundatud järgmiselt:

- keskkonna allprogrammi prioriteetsed tegevusvaldkonnad on keskkond ja ressursitõhusus, loodus ja bioloogiline mitmekesisus ning keskkonnavaline juhtimine ja teave, millele on eraldatud ligi 75 % eelarvevahenditest (2 592 miljonit eurot);
- kliimameetmete allprogrammi prioriteetsed tegevusvaldkonnad on kliimamuutuste leevendamine, kliimamuutustega kohanemine ning kliimaalane juhtimine ja teave, millele on eraldatud on ligi 25 % eelarvevahenditest (864 miljonit eurot);

2.5. 30. juuniks 2017 viib Euroopa Komisjon läbi programmi LIFE vahehindamise ning on palunud Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel ja Euroopa Regioonide Komiteel koostada enne vahehindamise avaldamist programmi LIFE uue vormi kohta arvamused, milles arvestatakse 2014. aastal sisse viidud uuendusi.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee arvates on praeguse programmi etapi põhjaliku vahehindamise jaoks liiga vara, kuna uue programmi etapi esimesed projektid kiideti heaks alles 2015. aastal ja väga ülekaalukat osa neist projektidest ei ole veel lõpule viidud, rääkimata sellest, et neid oleks võimalik hinnata. Siiski soovib komitee seniste programmi etappide hindamist silmas pidades anda esimese panuse programmi LIFE kujundamisse rahastamisperioodiks 2021–2028.

Programmi LIFE senised tulemused ja lisaväärtus, ent ka piirid

3.2. Möödunud 25 aastal oli programm LIFE Euroopa keskkonnapoliitika ja üha enam ka kestliku arengu poliitika jaoks äärmiselt oluline. Programm on andnud ülimalt olulise panuse bioloogilise mitmekesisuse säilitamisse. Nüüdseks võib seda juba õigusega nimetada ELi keskkonnapoliitika lahutamatuks osaks ning programm LIFE on kõnealust poliitikat olulisel määral tugevdanud.

3.3. See on toimunud kahel viisil. Programmi LIFE projektid

- a) aitasid vahetult kaasa otsese ja tajutava edu saavutamisele. Näiteks oli võimalik programmi LIFE rahastatud projektide abil hoida ära teatud ohustatud ja ELi õigusega kaitstud liikide otsene väljasuremine; näitena võib välja tuua kaljuiibise ja suurtrapi kaitsmise projektid. Sageli oli ja on programm LIFE ainus rahastamisvõimalus, kuna tihtipeale ei ole liikmesriigid loonud asjaomaseid kaitseprogramme või ei näita üles huvi nende loomise vastu;
- b) on näidanud elanikele kohapeal, millised positiivsed lähenemisviisid on ELi keskkonnapoliitika taga ja millist kasu toob see poliitika inimestele, keskkonnale ja loodusele. Niisiis on programm LIFE muutunud n-ö vahendajaks ELi poliitika ja kodanike ja piirkondade Euroopa vahel. See on eriti tähtis ajal, mil üha sagedamini tõstatatakse küsimus selle kohta, milline on üldise Euroopa lisaväärtus.

3.4. Programm LIFE on paljude senini toetatud projektidega näidanud, et kodanikuühiskonnas peitub suur potentsiaal ja valmidus tegeleda ELi keskkonnapoliitika ja kestliku arengu poliitika rakendamise ja edasi arendamisega. ELi õiguse rakendamine tähendab palju enam kui lihtsalt seadusandlikku akti, mille liikmesriigid peavad ellu rakendama. Keskkonna- ja kestliku arengu poliitika sõltub kodanike omaksvõtust, see peab olema kujundatud ja edastatud läbipaistvalt ning ka selles osas annab programm LIFE väga väärtusliku ja asendamatu panuse.

3.5. Ent sageli toovad programmi LIFE projektid kas otseselt või kaudselt esile poliitiliste otsuste vastuolulisuse, seda ka ELi tasandil. Isegi kui see mõnele otsustajale ei meeldi, tuleb seda hinnata väärtusliku panusena, mis võib lõpuks tuua kaasa keskkonnakaitse tihedama integreerimise teistesse poliitikavaldkondadesse.

3.6. Siinkohal tulevadki kohe ette ka programmi LIFE piirid. Programm LIFE ei saa eesmärgiks seada ega peagi eesmärgiks seadma vajakajäämistest kõrvaldamist, mis tulenevad olemasoleva keskkonnaõiguse puudulikust rakendamisest või siis sellest, et teistes valdkondades ei arvestata keskkonnahuviseid piisavalt. Seda saab kirjeldada kolme alljärgneva näite varal.

3.6.1. Näiteks võib programm LIFE aidata avalikult selgitada, et ELi õhusaaste vähendamise poliitika peamine eesmärk on vähendada elanikkonna saasteainetest tingitud terviseriske. Ent programm LIFE ei saa lahendada selliseid konflikte nagu on näiteks käimas Saksamaal keskkonna- ja liikluspoliitika valdkonna esindajate vahel ja kus põhiküsimus on see, millise väärtuse kaitsmine tuleb olulisemaks tunnistada (kas linnaelanike tervise kaitsmine peentolmu eest või autojuhtide õigus vabale liikumisele).

3.6.2. Näiteks tegi programm LIFE projektiga „Urban Bees“⁽³⁾ laialdastele elanikkonnarühmadele suurepärasel viisil selgeks tolmeldajate tähtsuse, nende ohustatuse põhjused ja võimalused nende kaitsmiseks. Näiteks teatud põllumajandustegevusest või mesilasi ohustada võivate kahjuritõrjevahendite lubamisest tulenevaid ohtusid on võimalik kõrvaldada vaid siis, kui ELi muud asutused sellega piisavalt tegelevad ja kehtivat ettevaatuspõhimõtet ka järjepidevalt rakendavad.

3.6.3. Alates 1999. aastast on Austrias avaliku sektori rahastamisvahenditest praeguseks kokku 45 miljoni euro ulatuses – millest osa tuleb programmist LIFE – rahastatud edukat programmi ülemaailmselt ohustatud kalaliigi doonau taimeni⁽⁴⁾ kaitsmiseks, mille peamine levikuala on Sava jõe valgala. Hiljutine uuring näitab, et doonau taimeni levikualasse on kavatsitud ehitada umbes 600 hüdroelektrijaama. Ekspertide hinnangul põhjustavad need sekkumised doonau taimeni populatsiooni vähenemise kuni 70 % võrra. Mõne hüdroelektrijaama ehitamist toetatakse ka ELi vahenditega.

3.7. Seepärast kiidetakse heaks asjaolu, et programm LIFE tegeleb praeguseks ka õigusaktide parema rakendamisega mitte ainult asjaomaste ametkondade, aga ka kontrolliorganite puhul.

Programmi LIFE areng

3.8. Komitee kiidab heaks suure paindlikkuse ning uute ülesannete ja samuti saadud kogemustega kohanemise võime, mis on programmile LIFE viimastel aastatel püsivalt omased olnud. See kajastub ka uues rahastamisperioodis 2014–2020:

— tähelepanu keskmes on riigid, kus rakendamise mahajäämus on suurem;

— riiklike kvootide kaotamine;

— ettevõtete paremad osalemisvõimalused;

— innovatsiooni suurem kaal;

⁽³⁾ <http://urbanbees.eu/>.

⁽⁴⁾ Kaitse all elupaikade direktiivi II lisa alusel.

- rohkem sünergiat teiste programmidega, alustades uute, 2014. aastal sisseviidud integreeritud projektidega. Komitee tervitab sellega seoses asjaolu, et arvesse on võetud tema soovitus⁽⁵⁾ näha ette selge eelarvejaotus traditsiooniliste ja integreeritud projektide vahel;
- täiesti uute keskkonnavalaste finantsvahendite (PF4EE, NCFE) kasutamine;
- kliimamõõtmeloomine.

4. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee soovitused

Jätkata ja tugevdada programmi LIFE

4.1. Ükski programm ei ole nii hea, et seda enam paremaks muuta ei saaks. Siiski kinnitab⁽⁶⁾ komitee esmalt oma tugevat toetust selle eelarvetehniliselt eraldiseisva rahastamisprogrammi jätkamisele pärast praeguse rahastamisperioodi lõppu. See on vajalik, sest vaatamata paljudele julgustavatele edusammudele ja suunavatele otsustele (mh ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030, Pariisi kliimaotsused, ELi bioloogilise mitmekesisuse strateegia), ei ole keskkonnaprobleemid kaugeltki mitte lahendatud ning üleminek ressursitõhusale, vähese CO₂-heitega ja bioloogilist mitmekesisust säilitavale ELi poliitikale ei ole veel edukalt ellu viidud. Vastupidi – Euroopa Komisjon ja Euroopa Keskkonnamet toovad ise mitmesugustes aruannetes välja, et keskkonnakoormus kohati isegi suureneb⁽⁷⁾.

4.2. Õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi raames looduskaitse direktiivide kohta läbiviidud analüüsid näitavad selgelt, et õigusraamistik on kujundatud asjakohaselt, ent Natura 2000 võrgustiku sihipäraseks juhtimiseks eraldatud rahalised vahendid ei ole kaugeltki piisavad. Kõnealune elementaarne ülesanne kaitsta Euroopa bioloogilist mitmekesisust nõuab tungivalt piisavat rahastamist.

4.3. Programmi LIFE järjepidevus on otsustava tähtsusega ELi keskkonnapoliitika mõjususe ja usutavuse jaoks ja see tuleb tagada seitsmenda keskkonnavalase tegevusprogrammi, ÜRO kestliku arengu tegevuskava ja Pariisi kliimaotsuste horisontaalse integreerimisega teistesse Euroopa poliitikavaldkondadesse ja rahastamisprogrammidesse. Komitee tuletab meelde, et lisaks on ta kutsunud korduvalt üles muutma Euroopa poolaasta keskkonnahoidlikumaks ja õiglasemaks.

2014. aastal tehtud muudatuste mõju

4.4. Katseprojekti raames kahe uue rahastamisvahendi lisamine programmi LIFE oli uuendus, mille komitee heaks kiidab. Kõnealust lähenemisviisi on veel liiga vara hinnata, sest mõlema vahendi (looduskapitali rahastamisvahend (NCFE) ning energiatõhususe valdkonna erasektoripoolse rahastamise vahend (PF4EE)) esimeste projektide kohta on alles otsused tehtud, aga need ei ole veel ellu viidud.

4.5. Kõnealuse lähenemisviisiga võetakse täiesti uus suund, et luua looduskaitseprojektide ja energiatõhususe projektide jaoks innovaatilisi rahastamisvõimalusi eraisikustest väikeinvestorite kaudu. See on vajalik, sest traditsioonilise rahastamisega on kõnealused projektid korduvalt ebaõnnestunud.

4.6. Praegu on väga raske hinnata seda, kui edukaks kõnealune programmiosa lõpuks osutub, kas alustatud koostöö Euroopa Investeeringupangaga kujuneb eesmärgipäraseks, kas taotlusviisid on piisavalt lihtsad ja rahastamistingimused, sh riskikapitali kasutamine, asjakohased. Seepärast palub komitee programmi LIFE just seda osa hiljem väga täpselt hinnata.

4.7. Komisjon peaks oma hinnangus uurima võimalusi, kuidas saaks programmi LIFE toetatud projektid muuta vajadusel veelgi paremini tõelisteks mudelprojektideks, st korrata neid – võimalusel ilma täiendavate toetusteta – mujal Euroopas, tõstes esile oskusteabe ülekandmist ja majanduslikku teostatavust. Üks samm võiks olla see, et eriti edukate projektide läbiviijatel palutakse projekti mõnes hilisemas etapis otsida sellele küsimusele vastuseid.

⁽⁵⁾ EMSK arvamus ELT C 191, 29.6.2012, lk 111.

⁽⁶⁾ EMSK arvamus ELT C 191, 29.6.2012, lk 111.

⁽⁷⁾ „The European environment — state and outlook 2015: synthesis report“, Euroopa Keskkonnamet, Kopenhaagen, 2015.

4.8. Komitee käsitleb programmi LIFE ELi meetmete ja poliitika elluviimise rahastamisvahendina, mitte programmina, millega rahastada eeskätt riiklikest huvidest lähtuvaid projekte. Ent täiesti võimalikud on ka juhud, kus nt kodanikuühiskonna organisatsioonide taotletud LIFE-projektid on peamiselt Euroopa ja vähem riiklikes huvides. Seepärast tuleb kaasrahastamise küsimus tulevikus kujundada nii, et asjaomased projektid ei ebaõnnestuks seetõttu, et keeldutakse riiklikust kaasrahastamisest (komitee teab selliseid juhtumeid). Lisaks kutsub komitee komisjoni üles kontrollima, mil määral saaks eeskätt vabaihenduste puhul kasutada veelgi kõrgemaid kaasrahastamise määrasid. Lisaks tuleb see sageli riigieelarvest, mistõttu rakendavad kaasrahastuse andjad selgelt äratuntavat nõu valikupoliitikat.

Integreeritud projektid/täiendus ELi teiste poliitikavaldkondadega

4.9. Eraldi projektitüüp on nn integreeritud projektid, mis töötatakse välja programmi LIFE raames ja mida komitee peab eriti tähtsaks. Siinkohal on suurepärase näide projekt „Belgian Nature Integrated Project (BNIP)“, mis hõlmab kogu Belgia pindala, kaasab 28 sidusrühma ja toetab 18 konkreetset kaitseprojekti, 48 selgelt piiritletud meetet ja üle 300 majandamiskava (nt Natura 2000 alade jaoks). Projekt hõlmab 7 eraldi meeskonda, kus on 52 töötajat. See on edukalt loonud sidemeid erinevate kasutada olevate ELi rahastamisvõimaluste, aga ka riiklike ressursside vahel.

Just seesuguseid sisulisi ja struktuurilisi sidemeid tuleks tulevikus veelgi tugevdada, nt luues võimalikku sünergia programmi LIFE ja keskkonnahoidlikuma ÜPP vahel.

Programmi LIFE uued ülesanded

4.10. Ent parandamisvõimalusi ei paku mitte ainult programmi LIFE ja ÜPP sisuline ühendamine, vaid igal juhul peaksid järgnema ka olulised halduslikud ja eelarvetechnilised uuendused.

4.11. Seni on ELi regionaalarengu fondid ja ÜPP teine samm olnud peamised Natura 2000 võrgustiku rahastamise vahendid. See põhineb komisjoni 2004. aasta ettepanekul⁽⁸⁾. Tookord toetas komitee seda ettepanekut tingimusel, et kõnealuste fondide raames tehakse kättesaadavaks piisavas mahus vastava sihtotstarbega vahendeid. Seda ei juhtunud, mistõttu peab komitee tookordset lähenemisviisi ebapiisavaks⁽⁹⁾.

4.12. Seni eraldatud vahendid ei kata isegi mitte ligilähedaselt keskkonnanõuete kompensatsiooniks, majandamiskavade väljatöötamiseks ja vajalike meetmete rakendamiseks tarvilikke summasid. Natura 2000 on tüüpiline ELi vastutusalasse kuuluv valdkond, mistõttu tuleb siin ka eelarves selgust luua.

4.13. Komitee teeb selle asemel ettepaneku rahastada alates järgmisest rahastamisperioodist kõik Natura 2000 võrgustiku elluviimiseks ja säilitamiseks vajalikud vahendid programmist LIFE ja kavandada lisaks vastavad vajalikud eelarvevahendid. Lisaks palub komitee komisjonil siseselt uurida, kas ei võiks programm LIFE olla ka sobiv vahend roheline taristu üleeuroopalise võrgu elluviimiseks⁽¹⁰⁾. Vastavad vahendid tuleks välja arvestada ja täiendavalt kättesaadavaks teha. Seejuures tuleks jälgida, et kõik toetusmeetmed oleksid sidusad, st välditakse vastandlikku või topeltrahastamist teistest ELi fondidest.

4.14. Komitee rõhutab, et Natura 2000 võrgustiku rahastamise puhul on tegemist alusinvesteeringuga Euroopa roheline taristu olulisse ossa, mis ei tasu end ära mitte üksnes parema elukvaliteedi ja parema keskkonnakvaliteedi näol, vaid ka kohalike sissetulekute suurenemisega.

4.15. Kestliku arengu eesmärkide, st ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030 rakendamine Euroopa poliitikas nõuab palju väga põhimõttelisi muudatusi Euroopa poliitilistes lähenemisviisides⁽¹¹⁾. See nõuab ka

a) kohati murrangulist mõtteviisi muutust nendes komisjoni talitustes, kus seni ei ole kestliku arengu poliitika valdkonnas kuigivõrd sihipäraselt tegutsenud;

⁽⁸⁾ KOM(2004) 431, 15.7.2004, „Natura 2000 rahastamine“.

⁽⁹⁾ Vt EMSK arvamus ELT C 487, 28.12.2016, lk 14.

⁽¹⁰⁾ http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/strategy/index_en.htm

⁽¹¹⁾ Vt EMSK arvamus ELT C 117, 30.4.2004, lk 22 ja EMSK arvamus ELT C 487, 28.12.2016, lk 41.

b) täiesti uut valitsemise lähenemisviisi, kuivõrd vajalikuks osutub kodanikuühiskonna osalejate palju tihedam kaasamine ja vaja on palju rohkem alt üles lähenemisviise.

4.16. Komitee soovib komisjonil luua programmi LIFE uues etapis pärast 2020. aastat uued tegevused ja projektivõimalused, et toetada punktis 4.15 nimetatud vajaduste täitmist.

4.17. Tavapäraste teadusprojektide puhul, mida varem rahastati osaliselt ka programmist LIFE, tuleks aga uurida, kas ei oleks parem hõlmata need tulevikus komisjoni tavapärastesse uuringuprogrammidesse. Nii saavutataks selge eristus programmist „Horisont 2020“.

4.18. Programmi LIFE kliimaküsimus käsitlev osa tuleks tulevikus jõulisemalt välja töötada, eriti võimalikud kohanemismeetmed, mida saaksid rakendada eeskätt asjaomased kodanikud, põllumajandustootjad, linnad/vallad ja piirkonnad.

Brüssel, 23. veebruar 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

LISA
komitee arvamusele

Arutelu käigus lükati tagasi järgmine muudatusettepanek, mis kogus hääletamisel vähemalt veerandi antud häältest.

Punkt 3.6.2

Muuta järgmiselt:

„Näiteks tegi programm LIFE projektiga „Urban Bees“⁽¹²⁾ laialdastele elanikkonnarühmadele suurepärasel viisil selgeks tolmeldajate tähtsuse, nende ohustatuse põhjused ja võimalused nende kaitsmiseks. Näiteks ~~teatud~~ sobimatust põllumajandustegevusest või mesilasi ohustada võivate kahjuritõrjevahendite lubamisest tulenevaid ohtusid on võimalik kõrvaldada vaid siis, kui ELi muud asutused sellega piisavalt tegelevad ja kehtivat ettevaatuspõhimõtet ka ~~järgides~~ nõuetekohaselt rakendavad.“

⁽¹²⁾ <http://urbanbees.eu/>

Motivatsioon

ELi põllumajandus on kahtlemata kõige rangem, mis puudutab eeskirjade järgimist keskkonnakaitse, loomade heaolu ning mulla ja vee majandamise vallas, kuna selle suhtes kohaldatakse ülemaailmselt kõrgeimaid standardeid ja kuna nõuetele vastavus, st nende kriteeriumide järgimine on siduv kõigile ELi põllumajandustootjatele.

Lisaks kohaldatakse taimekaitsevahendite loa andmisele ka Euroopa Toiduohutusameti kontrolli- ja järelevalvemenetlusi ning seetõttu peavad olema esikohal teaduslikud kriteeriumid, mis põhinevad kahjulikkuse tõenäolisuse analüüsil. Sedasama alust tuleb kasutada juhtnõörina ettevaatuspõhimõtte nõuetekohaseks kohaldamiseks.

Hääletuse tulemus

Poolt: 75

Vastu: 95

Erapooleitud: 33

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa Sotsiaalfondist ja Euroopa abifondist enim puudust kannatavate isikute jaoks rahastatavate vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemise meetmete tõhusus osana kodanikuühiskonna jõupingutustest strateegia „Euroopa 2020“ raames“

(omaalgatuslik arvamus)

(2017/C 173/03)

Raportöör: **Krzysztof BALON**

Täiskogu otsus	21.1.2016
Õiguslik alus	kodukorra artikli 29 lõige 2 omaalgatuslik arvamus
Vastutav sektsioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	3.2.2017
Vastuvõtmine täiskogus	22.2.2017
Täiskogu istungjärk nr	523
Hääletuse tulemus	171/1/2
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Arvestades asjaolu, et vaesus ja sotsiaalne tõrjutus soodustavad paljudes Euroopa Liidu liikmesriikides populistlikke suundumusi, toetab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Euroopa Liidu Nõukogu 16. juuni 2016. aasta järeldusi „Võitlus vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu: integreeritud lähenemisviis“⁽¹⁾ ning kutsub üles looma järgmise finantsperspektiivi raames integreeritud Euroopa fondi vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemiseks, võttes aluseks senised kogemused enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondi ja Euroopa Sotsiaalfondi rakendamisel.

1.2. Võttes arvesse liikmesriikide erinevat laadi probleeme ja sihtrühmi, sealhulgas rände erinevaid liike, peaks sellise fondi sekkumisel kasutama täielikult ära kodanikuühiskonna organisatsioonide kogemusi ja suutlikkust, andes neile juhtiva rolli programmitöös, rakendamises, järelevalves ja hindamises. Fond peaks aitama kaasa ka kodanikuühiskonna võrgustike suutlikkuse parandamisele, pöörates erilist tähelepanu abiorganisatsioonidele.

1.3. Komitee usub, et Euroopa Komisjon peaks praeguse finantsperspektiivi raames tulemuslikumalt jälgima Euroopa Sotsiaalfondi kasutamist võitluseks vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu ning enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondi kasutamist integratsioonimeetmete edendamiseks liikmesriikides. Jälgimisse peaks tihedalt kaasama kodanikuühiskonna organisatsioone ning vaesust ja sotsiaalset tõrjutust kogevaid inimesi.

1.4. Komitee arvates on otsustav tähtsus fonde haldavate riiklike asutuste ja partnerorganisatsioonide vahelisel koostööl⁽²⁾. Need organisatsioonid annavad suure tehnilise ja organisatsioonilise panuse, luues tõelist lisaväärtust enim puudustkannatavate isikute Euroopa abifondi ja Euroopa Sotsiaalfondi rakendamisel. Sellega seoses soovitab komitee Euroopa Komisjonil kaaluda selliste miinimumnõuete olulist selgitamist, mida liikmesriikide ametiasutused peavad partnerluste rakendamisel täitma, ning puuduliku rakendamise korral sanktsioonide kehtestamist.

⁽¹⁾ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10434-2016-INIT/et/pdf>.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2014. aasta määruses (EL) nr 223/2014, mis käsitleb Euroopa abifondi enim puudustkannatavate isikute jaoks, on partnerorganisatsioonid määratletud kui avaliku sektori asutused ja/või mittetulundusühendused, kes jaotavad toidu- ja/või esmast materiaalet abi ning kelle tegevuse on välja valinud korraldusasutus. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määruses (EL) nr 1304/2013, mis käsitleb Euroopa Sotsiaalfondi, nimetatakse sotsiaalpartnereid, valitsusväliseid organisatsioone ja muid organisatsioone.

1.5. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles kaaluma liikmesriikidelt enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondi ja Euroopa Sotsiaalfondi raames tehnilise abi kasutamise nõudmist muu hulgas vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastase võitlusega tegelevate kodanikuühiskonna organisatsioonide suutlikkuse parandamiseks. Lisaks pooldab komitee vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlevate organisatsioonide Euroopa võrgustike tehnilise ja organisatsioonilise suutlikkuse parandamist.

1.6. Komitee julgustab liikmesriike kasutama ulatuslikumalt üldisi toetusi, toetuste ümberjaotamist ja vajadusel mitterahalist abi samadel alustel nagu rahalist abi. Lisaks tuleks kontrollida, kas Euroopa Komisjon peaks kehtestama nõudmise, et suurem osa rakenduskavade raames kättesaadavatest vahenditest tuleb määrata väiksema eelarvega projektidele. See võimaldaks toetada kohalikult tegutsevaid organisatsioone ja eneseabirühmi.

1.7. Komitee toetab süsteemselt kodanikuühiskonna organisatsioonide tööd ning nende koostööd ametiasutuste ja avalike institutsioonidega vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemisel. Samas märgib komitee, et ta on valmis looma väikese ajutise töörühma, kuhu kuuluvad komitee liikmed ja asjaomased Euroopa tasandi kodanikuühiskonna platvormid, mis aitaks juba praeguses finantsperspektiivis paremini kooskõlastada Euroopa Sotsiaalfondi ja enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondi meetmeid vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemiseks ning annaks panuse arutellu vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemise tulevase integreeritud ELi fondi aluste üle. Komitee arvates on siinkohal tingimata vajalik koostöö Euroopa Regioonide Komiteega.

2. Sissejuhatus

2.1. ÜRO 2030. aasta järgse säästva arengu tegevuskava esimene eesmärk⁽³⁾ on kaotada vaesuse kõik vormid kõikjal. Lisaks on üks võitlus vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu üks strateegia „Euroopa 2020“ prioriteete. Siiski jätkavad ELi institutsioonid ja mõned liikmesriigid kasinusmeetmete rakendamist, olgugi et vaesuses ja sotsiaalses tõrjutuses elavate ELi kodanike olukorra kiire ja nähtava paranemise saavutamata jäämine on ilmselt üks peamine põhjus, miks avalik toetus Euroopa integratsioonile liikmesriikides kahaneb. Vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemisse suunatavaid ELi rahastamisvahendeid, st Euroopa abifond enim puudust kannatavate isikute jaoks ja vähemalt 20 % Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest sotsiaalse kaasatuse edendamiseks, tuleks kõigis liikmesriikides tõhusalt kasutada, kuid need ei tohi asendada terviklikku ja integreeritud vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastast poliitikat.

2.2. Strateegia „Euroopa 2020“ raames on Euroopa Liit seadnud endale teadupärast eesmärgiks vähendada vaesusest või sotsiaalsest tõrjutusest ohustatud inimeste arvu 2020. aastaks vähemalt 20 miljoni võrra. Siiski oli 2014. aasta andmete järgi⁽⁴⁾ ELi rahvastikust ikka veel 24,4 % – ligikaudu 122 miljonit inimest – vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus (võrdluseks oli 2011. aastal see näitaja 24,2 % ja 2010. aastal 23,4 %). Eri võrdlusnäitajate analüüs näitab, et kõik need näitajad on 2008. aastaga võrreldes kasvanud: vaesusrisk pärast sotsiaalseid siirdeid (16,6 %-lt 17,2 %-le), suur materiaalne puudus (8,5 %-lt 8,9 %-le), väga madala tööhõivega leibkondades elavad 0–59aastased inimesed (9,1 %-lt 11,1 %-le). Samas märgib Euroopa Liidu Nõukogu: „Järgest suurenevad lõhed liikmesriikide vahel ja nende sees näitavad selgelt, kui tähtis on võtta meetmeid terves liidus korraga“⁽⁵⁾.

2.3. Vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastane võitlus on üks peamine koostöövaldkond selliste kodanikuühiskonna organisatsioonide vahel, nagu ühingud, fondid ja sotsiaalühistud, samuti ametiühingud ja tööandjate organisatsioonid ning liikmesriikide ametiasutused ja avalikud institutsioonid. Vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse kaotamiseks (või oluliseks vähendamiseks) on vaja pakkuda mittetulundusühenduste (sh sotsiaalteenistuste) kaudu erinevaid materiaalse ja mittemateriaalse abi vorme, luua – mh sotsiaaldialoogi raames – soodustavaid tingimusi tööturule integreerimiseks ning pakkuda sobivaid vahendeid liikmesriigi ja ELi tasandil. Komitee leiab, et strateegia „Euroopa 2020“ nimetatud eesmärgi saavutamine on võimalik ainult sellises Euroopa Liidus, mis on Euroopa kodanikuühiskonna, liikmesriikide ja ELi institutsioonide ühendus.

2.4. Eriti palgavaeste kasvava nähtuse ja demograafiliste suundumuste kontekstis võib strateegia „Euroopa 2020“ vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastase võitluse eesmärkide elluviidavuse tagada ainult selliste meetmete võtmine, mille eesmärk on kaotada vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse põhjused ning mitte lihtsalt sümptomid, kaasates samas ulatuslikult majandus-, pere-, maksu- ja rahanduspoliitikat.

⁽³⁾ <http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>.

⁽⁴⁾ Eurostati 16. oktoobri 2015. aasta pressiteade nr 181/2015.

⁽⁵⁾ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10434-2016-INIT/et/pdf>.

2.5. Seepärast – hoolimata sellest, et komitees on enim puudust kannatavate isikute aitamise küsimust korduvalt arutatud ⁽⁶⁾ – on komitee pärast konsulteerimist sidusrühmade ja Euroopa Komisjoniga koostanud kõnealuse arvamuse, mis sisaldab konkreetseid tähelepanekuid ja soovitusi Euroopa abifondi enim puudust kannatavate isikute jaoks ja Euroopa Sotsiaalfondi rakendamise seniste kogemuste kohta vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemisel.

3. Euroopa abifond enim puudust kannatavate isikute jaoks ja Euroopa Sotsiaalfond vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemise vahenditena

3.1. Vastupidiselt varasematele toiduabiprogrammidele kuulub Euroopa abifond enim puudust kannatavate isikute jaoks ühtekuuluvuspoliitika alla. Fondi eesmärk on leevendada vaesuse kõige raskemaid vorme, „andes enim puudustkannatavatele isikutele mitterahalist toetust toidu- ja/või esmase materiaalse abi näol ja pakkudes enim puudustkannatavate isikute sotsiaalseks integreerimiseks sotsiaalse kaasamise meetmeid“ ⁽⁷⁾.

3.2. Euroopa Sotsiaalfondi eesmärgid on tagada tööhõive kõrge tase ja kvaliteetsed töökohad, edendada kõikide jaoks hariduse ja koolituse kõrge taset, võidelda vaesuse vastu, suurendada sotsiaalset kaasatust ning toetada soolist võrdsuslikkust, mittediskrimineerimist ja võrdseid võimalusi.

3.3. Enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondist rahastatavad meetmed peaksid täiendama Euroopa Sotsiaalfondi meetmeid. Kui enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondi meetmed on suunatud suurt materiaalset puudust kannatavatele isikutele ja pikaajaliselt tõrjutud isikute esmase sotsiaalse kaasamise toetamisele, siis Euroopa Sotsiaalfondist rahastatavate meetmetega lihtsustatakse muu hulgas toetusesaajate edasist tööalast ja sotsiaalset integreerimist. Lisaks on enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondi eesmärk võimaldada esimeste sammude tegemist vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ületamiseks, näiteks anda toetusesaajatele võimalus töö leidmiseks või muudes tööturupoliitika tegevustes osalemiseks. Nendele tegevustele eraldatud rahastus ei ole tegelike vajaduste rahuldamiseks siiski piisav.

3.4. Kõik liikmesriigid on võtnud kohustuse tagada Euroopa Sotsiaalfondi ning muude struktuuri- ja investeerimisfondide toetuse sidusus liidu asjaomaste poliitikasuundade ja prioriteetidega, sealhulgas partnerluse põhimõtte rakendamisega Euroopa partnerluse käitumisjuhise ⁽⁸⁾ vaimus.

4. Enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondi ja Euroopa Sotsiaalfondi senine praktiline rakendamine vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemiseks programmitöö perioodil 2014–2020

4.1. Nii kodanikuühiskonna organisatsioonidelt saadud tagasiside kui ka avalikult kättesaadav teave ja statistilised andmed annavad tunnistust olulistest raskustest enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondi ja Euroopa Sotsiaalfondi rakendamises käesolevas arvamuses käsitletavas valdkonnas. Need probleemid, mis esinevad teatud liikmesriikides erineval määral, on alljärgnevad.

4.1.1. Viivitused enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondi toetusmehhanismides ning üldsuse ja sihtrühmade ebapiisav teavitamine fondi eesmärkidest ja programmi kasutamise võimalustest.

4.1.2. Euroopa Sotsiaalfondist 20 % vahendite eraldamine on vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vähendamiseks ebatõhusus, edendades küll tööturuga integreerimise projekte, kuid suurendamata sotsiaalsete teenuste kättesaadavust ja taskukohasust marginaliseeritud ühiskonnarühmade jaoks ⁽⁹⁾. Kuigi 2016. aastal eraldati 25,6 % ⁽¹⁰⁾ Euroopa Sotsiaalfondi vahendeid kõnealuse eesmärgi saavutamiseks, ei toimu siiski konkreetseid lähenemisviisi Euroopa Sotsiaalfondi meetmete.

4.1.3. Liikmesriigid kasutavad ebapiisavalt võimalust pakkuda enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondi toetusesaajatele Euroopa Sotsiaalfondist toetatavaid madala läve teenuseid tööalaseks ja sotsiaalseks kaasamiseks.

4.1.4. Euroopa Sotsiaalfondi puhul rakendatakse ebapiisavalt partnerluspõhimõtet Euroopa partnerluse käitumisjuhendi vaimus ning enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondi puhul võrreldav vahend puudub. Ka üldsusega konsulteerimine on ebapiisav ja avalikele institutsioonidele usaldatakse võtmetähtsusega otsused ilma kodanikuühiskonna seisukohti kuulamata. Lisaks õhustab partnerluse põhimõtte ebapiisav rakendamine fondide kasutamise läbipaistvust ning suurendab seega korruptsiooni ja kuritarvituste ohtu ⁽¹¹⁾.

⁽⁶⁾ Varasemad arvamused: ELT C 133, 14.4.2016, lk 9; ELT C 170, 5.6.2014, lk 23. .

⁽⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2014. aasta määrus (EL) nr 223/2014, mis käsitleb Euroopa abifondi enim puudustkannatavate isikute jaoks. Vastavalt kõnealusele määrusele kehtestavad liikmesriigid mõiste „enim puudustkannatavad isikud“ määratluse.

⁽⁸⁾ Erineva õigusliku aluse tõttu ei kohaldata kõnealust käitumisjuhist Euroopa abifondile enim puudust kannatavate isikute jaoks.

⁽⁹⁾ <http://www.eapn.eu/barometer-report-eapns-monitoring-the-implementation-of-the-20-of-the-european-social-funds-for-the-fight-against-poverty/>.

⁽¹⁰⁾ http://ec.europa.eu/contracts_grants/pdf/esif/invest-progr-investing-job-growth-report_en.pdf.

⁽¹¹⁾ ELT C 487, 28.12.2016, lk 1.

4.1.5. Nii Euroopa abifondile enim puudust kannatavate isikute jaoks kui ka Euroopa Sotsiaalfondile kohaldavad liikmesriigid liiga rangeid formaalseid ja halduslikke nõudeid, mis ei ole ELi eeskirjade kohaldamiseks vajalikud. Nendes nõuetes, mis tihti põhinevad avalike sotsiaalhaldusasutuste töömehhanismidel, ei võeta arvesse sihtrühma iseärasusi (nt kodutute ametlik identifitseerimine ja registreerimine ei ole tihti võimalik) ega kodanikuühiskonna organisatsioonide töömeetodeid, nt kohaldatakse mõnes liikmesriigis nendele organisatsioonidele haldus- ja rahalisi karistusi, mis ei ole proportsionaalsed rikkumise tõsidusega.

4.1.6. Samuti oli puudlik kooskõlastamine struktuurifondide ja riiklike strateegiate vahel, riiklike eelarvevahenditega ei suudetud võtta fondide toel algatatud programmide järelmeetmeid ning puudus pikaajaline lähenemine Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide rahastusele, mis võib märkimisväärselt kahjustada fondide eesmärkide tõhusat elluviimist liikmesriikides⁽¹²⁾. Täiendav probleem on näitajate ebapiisav või ebaselge määratlemine, mistõttu jäävad meetmete pikaajalised eesmärgid saavutamata.

4.1.7. Kodanikuühiskonna organisatsioonide suutlikkuse suurendamiseks ja toetamiseks ettenähtud mehhanismide puudumine, sealhulgas püsivate partnerluste vähesus (ja enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondi puhul akrediteerimise puudumine), meetmete eelrahastamise või tehnilise abi rahastuse puudumine organisatsioonide suutlikkuse suurendamiseks.

4.2. Vaesuse vastu võitlevate organisatsioonide riiklikke võrgustikke käsitlev uuring⁽¹³⁾ näitab, et nende osalemine rakenduskavades on väheste eranditega väga väike. Järelevalvekomisjonides ei pöörata abiorganisatsioonide seisukohtadele piisavalt tähelepanu.

4.3. Kuid arvestades, et Euroopa abifond enim puudust kannatavate isikute jaoks on erinevalt Euroopa Sotsiaalfondist uus vahend, väärivad tähelepanu ka selle senise rakendamise positiivsed aspektid. Juba 2014. aastal käivitas enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondi meetmed kaheksa liikmesriiki (2015. aastal lisandus veel 15 riiki). Ainuüksi 2014. aastal toetati enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondi meetmetega hinnanguliselt 10,9 miljonit inimest⁽¹⁴⁾. Lisaks tõi enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondi käivitamine ning säte, et Euroopa Sotsiaalfondi vahenditest eraldatakse 20 % vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemiseks, kaasa parema koostöö Euroopa Komisjoni ja liikmesriikide vahel ning erinevate vaesuse ja tõrjutuse vastu võitlevate organite tegevuse parema kooskõlastamise. Materiaalse abi ja kaasneva toe sidumine enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondi raames enamikes liikmesriikides loob tingimused varasemalt toiduabiprogrammidest abi saanud isikute paremaks sotsiaalseks integreerimiseks.

4.4. Seda arvestades tunneb komitee heameelt selle üle, et Euroopa Komisjon on käivitanud enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondi võrgustiku platvormi, mis võimaldab vahetada kogemusi, luua sidemeid ning levitada parimaid tavasid. Siiski on komitee seisukohal, et tema ja liikmesriikides enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondiga tegelevad katusorganisatsioonid tuleb kaasata struktureeritud dialoogi Euroopa Komisjoniga.

5. Soovitused enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondi ja Euroopa Sotsiaalfondi rakendamiseks vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemiseks

5.1. Komitee kutsub üles looma järgmise finantsperspektiivi raames integreeritud Euroopa fondi vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemiseks, mis põhineks enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondi ja Euroopa Sotsiaalfondi rakendamisest praeguseks saadud kogemusel. Selle vahendi puhul tuleks arvesse võtta eri liikmesriikide probleemide ja sihtrühmade eripära, sealhulgas rände eri vormidega seotud aspekte. Seesuguse fondi rakendamisel tuleks senisest rohkem kasutada kodanikuühiskonna organisatsioonide teadmisi ja potentsiaali. Kodanikuühiskonna organisatsioonidele tuleks anda märkimisväärne pädevus programmide kavandamisel, elluviimisel, jälgimisel ja hindamises ning see fond peaks aitama kaasa ka kodanikuühiskonna võrgustike suutlikkuse parandamisele, pöörates erilist tähelepanu abiorganisatsioonidele. Fondide integreerimine ei tohi vähendada vahendite eraldamist ega Euroopa Liidu sotsiaalset pühendumist saavutada fondidega järgitavad eesmärgid.

⁽¹²⁾ „Harnessing cohesion policy to tackle social exclusion, in-depth analysis“, Euroopa Parlamendi uuringuteenistus 2016, http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/583785/EPRS_IDA%282016%29583785_EN.pdf.

⁽¹³⁾ <http://www.eapn.eu/barometer-report-eapns-monitoring-the-implementation-of-the-20-of-the-european-social-funds-for-the-fight-against-poverty/>.

⁽¹⁴⁾ COM(2016) 435 final.

5.2. Komitee usub, et Euroopa Komisjon peaks tulemuslikumalt jälgima Euroopa Sotsiaalfondi kasutamist võitluseks vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu ning enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondi kasutamist integratsiooni-meetmete tarbeks liikmesriikides. Eelkõige peaks jälgimise puhul hindama sotsiaalse integratsiooni edenemist ja mitte ainult rakendama kvantitatiivsete näitajate kogumit ning sellesse tuleks tihedalt kaasata kodanikuühiskonna organisatsioonid ning vaesust ja sotsiaalset tõrjutust kogevaid inimesi. Need küsimused peaksid olema ka vahekokkuvõtte oluline osa.

5.3. Komitee soovib Euroopa Komisjonil kaaluda selliste miinimumnõuete olulist selgitamist, mida liikmesriikide ametiasutused peavad täitma kodanikuühiskonna organisatsioonidega sõlmitud partnerluste rakendamisel, ning sanktsioonide kehtestamist puuduliku rakendamise korral⁽¹⁵⁾.

5.4. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles kaaluma liikmesriikidelt tõhusate toetussüsteemide loomise nõudmist vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastase võitlusega tegelevate kodanikuühiskonna organisatsioonide tehnilise ja organisatsioonilise suutlikkuse parandamiseks, kasutades selleks enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondi ja Euroopa Sotsiaalfondi raames kättesaadavat tehnilist abi⁽¹⁶⁾.

5.5. Komitee arvates on otsustav tähtsus professionaalsel koostööl fonde haldavate riiklike asutuste ja partnerorganisatsioonide- mh kodanikuühiskonna organisatsioonid, piirkonnad, vallad ja kogukonnad – vahel, mis põhineb selgetel põhimõtetel ja läbipaistvatel kokkulepetel. Need organisatsioonid annavad tehnilise ja organisatsioonilise panuse, luues tõelist lisaväärtust enim puudust kannatavate isikute Euroopa abifondi ja Euroopa Sotsiaalfondi rakendamisel. Sellega seoses peaksid korraldusasutused partnerorganisatsioonidega rakenduskava täiustamiseks tõhusamalt konsulteerima ning julgustama ja toetama koostööd, konsulteerimist ja kogemuste vahetamist⁽¹⁷⁾.

5.6. Kuna partnerluskokkulepped ja rakenduskavad on Euroopa Komisjoni ja riiklike asutuste vaheliste läbirääkimiste tulemus, võiks komisjon tulevikus selliste kokkulepete ja rakenduskavade heakskiitmisel olla seada rangemaid nõudmisi ning nõuda parandusi, kui neid ei järgita täielikult partnerluspõhimõtet⁽¹⁸⁾.

5.7. Komitee julgustab liikmesriike kasutama ulatuslikumalt üldisi toetusi, toetuste ümberjaotamist ja vajadusel mitterahalist abi samadel alustel nagu rahalist abi. Lisaks tuleks kontrollida, kas Euroopa Komisjon peaks kehtestama nõudmise, et suurem osa rakenduskavade raames kättesaadavatest vahenditest tuleb määrata väiksema eelarvega projektidele⁽¹⁹⁾. See võimaldaks toetada väiksemaid alt üles suunatud projekte, organisatsioone ja enesebírühmi ning lihtsustaks partnerluste loomist kohalikul tasandil.

5.8. Komitee on seisukohal, et abimeetmetest otseselt kasu saavad inimesed saavad aidata kaasa nende meetmete tõhususe parandamisele ja peaksid seda tegema. Abiorganisatsioonid peaksid välja töötama sobivad hindamisvahendid ja võimaluse korral värbama vabatahtlikke otseste toetusesaajate hulgast.

5.9. Lisaks pooldab komitee vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlevate organisatsioonide Euroopa võrgustike tehnilise ja organisatsioonilise suutlikkuse parandamist.

Brüssel, 22. veebruar 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

⁽¹⁵⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus, ELT C 487, 28.12.2016, lk 1.

⁽¹⁶⁾ Vt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus, ELT C 487, 28.12.2016, lk 1.

⁽¹⁷⁾ Vt Euroopa Liidu Nõukogu 16. juuni 2016. aasta järeldused „Võitlus vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu: integreeritud lähenemisviis“, punkt 15.

⁽¹⁸⁾ „Harnessing cohesion policy to tackle social exclusion, in-depth analysis“, Euroopa Parlamendi uuringuteenistus, mai 2016, http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/583785/EPRS_IDA%282016%29583785_EN.pdf

⁽¹⁹⁾ Nt kuni 50 000 eurot.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Põllumajanduse roll mitmepoolsetes, kahepoolsetes ja piirkondlikes kaubanduslääbirääkimistes Nairobis toimunud WTO ministrite kohtumise valguses“

(omalgatuslik arvamus)

(2017/C 173/04)

Raportöör: **Jonathan PEEL**

Täiskogu otsus	21.1.2016
Õiguslik alus	kodukorra artikli 29 lõige 2 omalgatuslik arvamus
Vastutav seksioon	põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	6.2.2017
Vastuvõtmine täiskogus	23.2.2017
Täiskogu istungjärk nr	523
Hääletuse tulemus	212/0/0
(poolt/vastu/erapooletuid):	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Kui muuta veidi Mark Twaini tsitaati,⁽¹⁾ võib öelda, et kuuldused Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) surmast Doha vooru ebaõnnestumise tõttu on tugevalt liialdatud. WTO on jätkuvalt elujõuline ja tõhus kaubanduslääbirääkimiste forum, eriti põllumajanduse valdkonnas.

1.1.1. 2015. aasta detsembris Nairobis peetud kümnes WTO ministrite konverents kinnitas seda. Seal vastuvõetud otsused hõlmavad põllumajanduse eksporditoetuste tõhusat kaotamist. WTO peadirektor kirjeldas seda kui WTO viimase 20 aasta olulisimat saavutust põllumajanduse valdkonnas. Otsused on järjeks kaubanduse lihtsustamise lepingule ja teistele kokkulepetele, mis saavutati 2013. aastal Balis toimunud eelmisel ministrite konverentsil.

1.1.2. Põllumajandustoodetega kauplemises⁽²⁾ on olulisi poliitikavaldkondi, milles kokkuleppeid on võimalik kõige paremini saavutada mitmepoolisel tasandil, eriti mis puudutab riigisisese toetamise ja toetuste, eksporditoetuste ja turulepääsu teatud aspektide üldist taset. Viimatinimetatu hõlmab erikaitsemehhanismi ning WTO arenguriikidest liikmete eri- ja diferentseeritud kohtlemist.

1.2. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee usub, et põllumajandustoodetega kauplemine, mis on läbirääkimistel sageli enim vaidlusi tekitav valdkond, vajab uut lähenemist, panust ja hoogu. Nairobi ministrite deklaratsioonis⁽³⁾ ei kinnitatud esmakordselt täielikku pühendumist Doha vooru lõpetamisele, vaid see sisaldas kõigi liikmete kindlat kohustust edendada läbirääkimisi ülejäänud Doha küsimuste, sealhulgas põllumajanduse üle.

1.2.1. Mitmepoolne lähenemisviis põllumajandusele vajab läbivaatamist ja uut hoogu, mitte hülgamist. Doha vooru kui kaubandusdialoogi arenenud ja arenguriikide vahel tuleb edasi pidada ja tõhustada, austades põhimõtet, et kõik osapooled peavad olema toiduainetega varustamises sõltumatud.

⁽¹⁾ Ameerika Ühendriikide kirjandusklassik.

⁽²⁾ WTO määratlus, kasutatakse läbivalt.

⁽³⁾ https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc10_e/mindecision_e.htm.

1.2.2. ELil on hea võimalus olla ennetavas juhtrollis uue ja tasakaalustatud lähenemisviisi edendamisel. Komitee nõuab seda tungivalt eelkõige mitme kiiresti areneva majandusega riigi suutmatuse tõttu teha märkimisväärsed jõupingutusi, et aidata teisi, arengus veel rohkem mahajäänud riike. Viimaste suutlikkuse suurendamine on jätkuvalt kriitilise tähtsusega, kuna pakub vähem arenenud arenguriikidele suuremaid võimalusi vältida nende toiduga kindlustatuse halvenemist või tärkava põllumajandussektori arengu takistamist.

1.3. Tuleb veel ka kaaluda, mida on võimalik kahepoolsete ja piirkondlike läbirääkimistega kõige paremini saavutada põllumajandustoodetega kauplemise valdkonnas, tagades samas, et läbirääkimised ei oleks vastuolus mitmepoolsusega.

1.4. Komitee usub, et ÜRO poolt vastu võetud kestliku arengu eesmärgid koos Pariisi kokkuleppega (COP 21) ⁽⁴⁾ muudavad põhjalikult maailmakaubanduse tegevuskava, eriti põllumajandustoodetega kauplemise puhul. Need lepingud on põhjalikud ning nende rakendamise vajadus peab nüüd olema kõigi tulevaste kaubandusläbirääkimiste keskmes.

1.4.1. Kui tahetakse saavutada kestliku arengu eesmärgid, peavad selles kesksel kohal olema kaubandus ja investeeringud. ÜRO Kaubandus- ja Arengukonverentsi (UNCTAD) hinnangul vajatakse nende eesmärkide saavutamiseks igal aastal täiendavalt 2,5 triljonit dollarit. Kestliku arengu eesmärgid on oma olemuselt ülemaailmsed ja üldiselt kohaldatavad – riigid peavad jagama vastutust nende saavutamise eest. Need peaksid kaasa tooma ülemaailmse koostöö uue viisi, mis on avaram, kaasavam ja rohkem konsultatsioonidele suunatud. Juba rohkem kui 90 riiki on palunud teiste abi nende eesmärkide saavutamisel.

1.4.2. Kestliku arengu eesmärkide edendamisel ja rakendamisel ning euroopalike väärtuste propageerimisel kogu maailmas tekib tugev sünergia eelkõige edusammude kaudu keskkonna- ja sotsiaalvaldkonnas. Komitee soovib tungivalt, et läbipaistvuse ja kodanikuühiskonna kaasamise tase, mille EL lõpuks saavutas läbirääkimistel Ameerika Ühendriikidega, peab muutuma normiks.

1.4.3. Nairobi deklaratsioonis rõhutatakse, et WTO-l on kestliku arengu eesmärkide saavutamisel oluline osa, mis ilma tõhusa mitmepoolse kaubandusmehhanismita oleks palju keerulisem.

1.5. Komitee tunneb heameelt 2016. aasta novembris avaldatud komisjoni teatise üle Euroopa jätkusuutliku tuleviku järgmiste sammude teemal, ⁽⁵⁾ milles nähakse ette kestliku arengu eesmärkide täielik integreerimine Euroopa poliitikaraamistikku ja komisjoni praegustesse prioriteetidesse.

1.5.1. See on eriti oluline tulevaste läbirääkimiste puhul põllumajandustoodetega kauplemise küsimuses. Põllumajandusel on tähtis koht enamiku, kui mitte kõigi kestliku arengu eesmärkide, eelkõige 2. eesmärgi (kaotada nälg), 12. eesmärgi (tagada säästev tarbimine ja tootmine) ning 15. eesmärgi (võidelda mulla degradeerumise vastu) elluviimisel. Kaubandus aitab ühtlustada pakkumise ja nõudluse tasakaalustamatust, suudab märkimisväärselt parandada toiduga kindlustatust ja toitumist toidu kättesaadavuse suurendamise kaudu, edendada ressursside tõhusat kasutamist ja suurendada investeeringuid, turuvõimalusi ja majanduskasvu, luues sel viisil töökohti, tulu ja heaolu maapiirkondades.

1.6. ELil on selle tegevuskava arendamiseks erakordne positsioon: tal on kaalu maailma suurima põllumajandustoodete eksportija ja importijana, teda ei nähta enam lepingupoolena, kes on põllumajanduse küsimuses peaaegselt kaitsepositsioonil, ta on näidanud üles püsivat huvi kaubanduse ja arengu vastu ning ennekõike näitas ta Nairobi oma suutlikkust mõelda uudselt ja tasakaalustatult. EL on usaldusväärne ja tõhus ühendusliik arenenud ja arenguriikide vahel.

1.7. Kuid enne kui ta saab seda ülesannet tõhusalt täita, õhutab komitee komisjoni koostama täieliku mõjuhindangu kõigepealt tõenäolise mõju kohta, mida kestliku arengu eesmärkide ja Pariisi kokkuleppe rakendamine avaldab ELi põllumajandusele ja ELi kaubanduspoliitikale.

⁽⁴⁾ ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 21. istungjätk Pariisis (UNFCCC COP 21).

⁽⁵⁾ SWD(2016) 390 final.

1.7.1. Samal ajal peab EL seda mõjuhinnangut laiendama ja võtma arvesse mõju, mida ELi hiljutised kaubanduslepingud ja arengud ülemaailmses kaubanduses avaldavad põllumajandusele kogu ELis. Kuigi põllumajandus ja kaubandus on olnud ELi pädevuses üle 40 aasta, jääb kohati puudu suhtlemisest või ühtsest käsitlusest nende peamiste huvide vahel.

2. Taustteave

2.1. Osana (artikkel 20) 1994. aasta Uruguay vooru põllumajanduslepingust leppisid vastloodud WTO (mis asendas tolli- ja kaubanduskokkulepet) liikmed kokku, et 1999. aasta lõpuks algatatakse täiendavad läbirääkimised põllumajandustoodetega kauplemise reformiprotsessi jätkamiseks. 2001. aastal sai sellest nn integreeritud reformikavast omakorda laiem Doha vooru või Doha arengukava osa. Läbirääkimised, mis plaaniti algelt lõpetada 2005. aasta 1. jaanuariks, on 15 aastat hiljem endiselt käimas.

2.2. Doha deklaratsioonis,⁽⁶⁾ mille aluseks on üle saja WTO liikme seisukohad läbirääkimistel, kinnitati taaskord pikaajalist eesmärki kehtestada põhimõtteliste reformidega õiglane ning turule suunatud kauplemissüsteem. See pidi hõlmama rangemaid reegleid ja täpsemaid kohustusi põllumajandustoodete riiklike toetuste ning kaitseabinõude osas, et korrigeerida ja takistada piiranguid ja moonutusi maailma põllumajandusturgudel.

2.2.1. Doha arengukava hõlmab kolme põllumajandustoodetega kauplemise sammast, nagu määrati kindlaks Uruguay vooru põllumajanduslepinguga:

— **turulepääsu** tõkete oluline vähendamine;

— kõigi **eksporditoetuste** vormide vähendamine, pidades silmas nende järk-järgulist kaotamist;

— kaubandust moonutava mõjuga **siseriiklike põllumajandustoetuste** oluline vähendamine.

2.2.2. Doha deklaratsiooniga kinnitati arenguriikide eri- ja diferentseeritud kohtlemine nn läbirääkimiste lahutamatuks osaks, et võimaldada neil rahuldada oma vajadusi, eelkõige toiduga kindlustatuse ja maaelu arengu vallas. Tuginedes liikmete seisukohtadele, lepitati samuti kokku, et võetakse arvesse ka kaubandusväliseid küsimusi, nagu keskkonnakaitse.

2.3. Mitmest tähtajast ei ole kinni peetud ning Doha voor on siiani lõpetamata, kuigi nii Balis kui ka Nairobis tehti olulisi edusamme.

2.3.1. Doha deklaratsiooni keskne osa oli nn ühtse paketi põhimõte, mille kohaselt ei ole mitte midagi kokku lepitud enne, kui on kokku lepitud kõiges. Kuigi WTO liikmed jõudsid mitmel korral, viimati 2008. aastal, peaaegu kokkuleppele, jäi alati mõni küsimus lahendamata. See saavutati siiski lõpuks 2013. aastal Balis kaubanduse lihtsustamise lepingu ja mitmete teiste kokkulepete abil, mida täiendasid Nairobis saavutatud konkreetsed põllumajanduskokkulepped.

2.4. Kuigi Nairobi ministrite deklaratsiooni punktis 12 sätestatakse: „Märgime siiski, et põllumajanduse valdkonnas on tehtud palju vähem edusamme“, kirjeldas WTO peadirektor seal tehtud otsust kaotada põllumajandustoodete eksporditoetused kui WTO 20 aasta olulisimat saavutust põllumajanduse vallas⁽⁷⁾. Peale selle kohustatakse ministrite deklaratsiooniga liikmesriike taas jätkama tööd, et saavutada erikaitsemehhanism arenguriikidest liikmete jaoks ning jõuda püsiva lahenduseni riigivaru loomiseks toiduainetega kindlustamiseks, mis võetakse vastu järgmisel, 11. ministrite konverentsil 2017. aastal. Oluline on ka ministrite otsus puuvilla kohta.

⁽⁶⁾ https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min01_e/mindecl_e.htm.

⁽⁷⁾ https://www.wto.org/english/news_e/spra_e/spra108_e.htm.

3. Konkreetsete märkused: tulevased mitmepoolsed edusammud põllumajanduses

3.1. Nagu Uruguay voorus ja Doha arengukavas tunnistati, on mis tahes ülemaailmset kokkulepet erikaitsemehhanismi, eri- ja diferentseeritud kohtlemise või põllumajandustoetuste üldiste tasemete küsimuses võimalik kõige paremini saavutada mitmepoolsel tasandil. Tükkhaaval käsitlemine, nagu Nairobiis, pakub siiski vähem stiimuleid keerulisemate küsimuste lahendamiseks, kuna neile, kellelt oodatakse suuremaid järeleandmisi, on vähem pakkuda.

3.1.1. WTO põllumajanduskomisjon näitab üles kasvavat tahet teha 2017. aasta detsembris Buenos Aireses peetaval 11. ministrite konverentsil tööd põllumajandusega seotud tulemuste, sh Uruguay vooru põllumajanduslepingus esitatud integreeritud reformikava⁽⁸⁾ nimel eelkõige mitmepoolse lähenemisviisi toetamiseks.

3.1.2. Realistlikult vaadates on aga Doha protsess kui selline oma aja ära elanud ja vajab nüüd uut mõtlemist ja panust mitte üksnes tulevaste mitmepoolsete läbirääkimiste jaoks, vaid ka selleks, mida võiks kõige paremini saavutada kahepoolsel või piirkondlikul tasandil ilma üldpilti moonutamata.

3.2. Nairobi pakett sisaldab ligikaudu kuut põllumajanduskokkulepet, millest kõige tähtsam on põllumajanduse eksporditoetuste kaotamise kohustus, reguleerides tõhusalt ühte kolmest põllumajanduse sambast ning andes arenguriikidele veidi lisaaega nende toetuste järk-järguliseks kaotamiseks. Sellega seati ka kestliku arengu 2. eesmärgi (kaotada nälg) peamine siht.

3.2.1. EL oli seejuures üks peamisi liikumapanevaid jõude, valmistades eelkõige ette ühist seisukohta suurte ülemaailmsete põllumajandustoodete eksportijatega, nagu Brasiilia. See kokkulepe sisaldas ka siduvaid eeskirju teiste eksporditoetuste vormide, sealhulgas ekspordikrediidi, toiduabi ja riiklike kaubandusettevõtete kohta, samuti puuvillatoetuste kohta.

3.3. Doha arengukava arutelud **turulepääsu** üle on siiani keskendunud tariifimääradele, tariifikvootidele, tariifikvootide haldamisele ning erikaitsemeetmetele, sealhulgas arenguriikide eri- ja diferentseeritud kohtlemisele. Uruguay vooru põllumajanduslepingu tagajärjel tuli kaotada põllumajanduses kõik mittetariifsed tõkked või muuta need tariifseteks, kui ei kohaldata muid WTO eeskirju, näiteks sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise lepingut ja tehniliste kaubandustõkete lepingut⁽⁹⁾. Seal, kus nn arvutatud tariifikvivalendid jäid ikkagi liiga kõrgeks, et võimaldada tegelikku impordivõimalust, kehtestati tariifikvootide süsteem madalamate tariifidega nende kvootide piires.

3.3.1. Tariife ja tariifikvoote on tegelikult võimalik käsitleda kahepoolsel kaubandusläbirääkimistel, kuid spetsiaalsed kaitsemeetmed ning eri- ja diferentseeritud kohtlemine on tegelikult mitmepoolsed küsimused. Riigid võivad vähendada oma tariife või toetusi ühepoolselt – paljud on seda teinud.

3.4. **Riigisisised põllumajandustoetused** on keskne teema mitmepoolsel läbirääkimistel, kus on nüüd mänguruumi ning teatud lootus saavutada edu 11. ministrite konverentsil.

3.4.1. Enamik riike toetab oma põllumajandustootjaid riigisiselt. Mõnede riikide puhul on selline toetus minimaalne (nt juhtivad põllumajandustoodete eksportijad, eriti Austraalia ja Uus-Meremaa). Teised arenenud riigid toetavad märkimisväärselt oma põllumajandustootjaid väga erineval viisil, muu hulgas ühiskonnale osutatud teenuste eest makstava tasu vormis. Nii toimivad kiiresti areneva majandusega riigid, kus toetused nende riikide rikkuse kasvades arvatavasti märgatavalt suurenevad, kuid kus on tekkimas suured viivitused WTO-le andmete esitamisega.

⁽⁸⁾ https://www.wto.org/english/news_e/news16_e/agng_09mar16_e.htm; Rahvusvahelise Kaubanduse ja Säästva Arengu Keskuse (ICTSD) Bridges'i aruanne, kd 20, nr 40 – 24.11.2016.

⁽⁹⁾ See on tähtis ka märgistamise ja jälgitavuse eesmärgil.

3.4.2. 2016. aasta septembris algatasid Ameerika Ühendriigid WTO vaidlusmenetluse Hiina suhtes riigisiseste toetusmeetmete, eelkõige nisule, maisile ja riisortidele suunatud toetusmeetmete küsimuses. Hiina esitas WTO-le viimati andmed 2010. aasta kohta ning arvatakse, et sellest ajast on toetused kiiresti kasvanud. Kuigi vaidluste lahendamise mehhanism võib olla tülikas ja täielikku menetlust ei pruugi järgneda, on see märkimisväärselt varjutanud WTO arutelusid riigisiseste toetuste üle enne 11. ministrite konverentsi. See näib olevat ka vastuolus Bali konverentsi kokkuleppega vältida vaidlusi arenguriike puudutavates riigivaru küsimustes ⁽¹⁰⁾.

3.4.3. Ameerika Ühendriikide valitsuse poolt WTO-le esitatud andmed ⁽¹¹⁾ näitavad, et nende riigisisest toetust suurenesid 2013. aastal 12 miljardilt USA dollarilt 14 miljardile, mis on lähedal tema ebaõnnestunud 2008. aasta juuli paketi kavandatud ülempiirile. See sisaldas 6,9 miljardi dollari ulatuses nn kollase kasti ja 7 miljardi dollari ulatuses *de minimis* makseid. Nn rohelisse kasti anti toetust 132 miljardi dollari väärtuses. Toetuste kogumaht ulatus üle 140 miljardi USA dollari, mis on peaaegu kaks korda suurem kui 2007. aastal. Lisaks ilmnes aruandest, et Hiinas oli 2010. aastal kaubandust moonutavate toetuste summa (1994. aasta GATT Uruguay vooru põllumajanduslepingu määratluse kohaselt) ligikaudu 18 miljardit USA dollarit, Jaapanis 2012. aastal 14 miljardit USA dollarit, Venemaal 2014. aastal 5 miljardit USA dollarit ning Indias 2010.–2011. aastal 2 miljardit USA dollarit. Brasiilia andis teada kaubandust moonutavatest toetustest alla 2 miljardi dollari ulatuses aastatel 2014–2015 ⁽¹²⁾.

3.4.4. WTO-le teatatud andmed ⁽¹³⁾ näitavad, et aastatel 2012–2013 maksti ELis toetusi aastas umbes 80 miljardit eurot, mis oli Doha vooru algusest alates püsiv näitaja. Kuid sellest üle 70 miljardi euro moodustavad nn rohelise kasti toetused. ELi üldine kaubandust moonutav toetus, mis hõlmab nn kollase ja sinise kasti ning *de minimis* toetust, oli vaevu 10 miljardit eurot. ELi nn rohelise kasti toetus (kaubandust minimaalselt või mitte moonutav toetus) hõlmab keskkonnakaitse ja regionaalarengu programme.

3.4.5. ELi ulatuslik nihe kaubandust moonutavatest toetustest (2001. aastal üle 60 miljardi euro) nn rohelise kasti toetuste suunas tuleneb ühise põllumajanduspoliitika 2003. aasta „Luksemburgi lepingust“, millega muudeti ELi põllumajandusmaksed konkreetsete kultuuride eest makstavatest otsetoetustest nn tootmiskohustusega sidumata sisetulekutoetuseks. See suur ühepoolne samm Doha arengukava põhieesmärgi saavutamise suunas põllumajanduses suurendab ELi usaldusväärsust tulevase vahendajana põllumajanduslääbirääkimistel.

3.4.6. Kuid Ameerika Ühendriikidelt ja teistelt riikidelt võib oodata suuri järeleandmisi riigisiseste toetuste osas alles siis, kui ka mujal tehakse märkimisväärsed järeleandmisi, muu hulgas mitmepoolsetes põllumajandusvälistes küsimustes, kuid selle väljavaated ei ole julgustavad. Mõned võivad arvata, et ei ole vaja minna kaugemale, kuna teised megapiirkondlikud lepingud on sõlmitud.

3.4.7. Muud küsimused arenguriikide vahel jäävad väga vastuoluliseks, näiteks riigivaru loomine toiduainetega kindlustamiseks, mis vastandab naabreid. Nairobis lepidi kokku, et jätkatakse tööd Balis India poolt tõstatatud ja lahenduseta küsimusele püsiva lahenduse otsimisel. Bali otsuse kohaselt on arenguriikidel lubatud jätkata toiduvaru ladustamise programme, mis muidu oleksid vastuolus WTO siseriikliku toetuse piirangutega.

3.5. Kuid nagu komisjoni teatistes „Kaubandus kõigile“ öeldi, on mitmepoolsus maailmakaubanduse keskne element ja peab jääma „ELi kaubanduspoliitika nurgakiviks“ ⁽¹⁴⁾. WTO arendab ja rakendab maailmakaubanduse eeskirju ning tagab ülemaailmse kooskõla. Seda toetab tema laialdaselt hinnatud ja järjest enam kasutatav vaidluste lahendamise mehhanism ⁽¹⁵⁾. Kestliku arengu eesmärgid ja COP 21 on mõlemad selged eesmärkide kogumid. Seevastu on WTO-l selge mehhanism laialt levinud proteksionismi ja kaubandushäirete vastu, mis iseloomustasid II maailmasõja eelset aega ja sellele järgnenud üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe sõlmimist.

⁽¹⁰⁾ WTO peab kasutama ÜRO klassifikatsiooni ja hõlmama arenguriikidena kõiki, keda ei ole klassifitseeritud arenenud riikidena või vähim arenenud riikidena. EL saab aga oma üldise soodustuste süsteemi (GSP ja GSP+) puhul kasutada täpsemaid, riigi sisetulekul põhinevaid Maailmapanga kategooriaid.

⁽¹¹⁾ Bridges, kd 20, nr 20 – 2.6.2016.

⁽¹²⁾ Bridges, kd 20, nr 37 – 3.11.2016.

⁽¹³⁾ Bridges, kd 19, nr 38 – 12.11.2015.

⁽¹⁴⁾ COM(2015) 497 final, punkt 5.1.

⁽¹⁵⁾ Praegu käsitletakse selle 513. juhtumit.

3.5.1. See eeskirjade koostaja roll on eriti oluline põllumajandustoodetega kauplemise seisukohalt. Kõige enam kehtib see sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise lepingu ning päritolureeglite äärmiselt keeruka valdkonna puhul, kuigi need ei ole Doha tegevuskava osad. On endiselt reaalne oht, et kahepoolsetes lepingutes võidakse sätestada kattuvad ja isegi vastuolulised eeskirjad, mis muudab maailmakaubanduse eeskirjad pigem keerulisemaks kui selgemaks.

3.5.2. WTO 1995. aasta sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise leping hõlmab toiduohutuse ning looma- ja taimetervise eeskirjade kohaldamist. Artikli 5 punkt 7 käsitleb ettevaatuspõhimõtet, mis on nüüd sätestatud ka Lissaboni lepingus. Igal katsel muuta seda muul kui mitmepoolisel tasandil oleksid maailmakaubanduse korrale ning sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise lepingu enda tulevasele usaldusväärsusele tõsised tagajärjed.

4. Kahepoolsete või piirkondlike kaubanduslepingute väljavaated

4.1. Nii põllumajanduses kui ka mujal peavad kahepoolsed vabakaubanduslepingud looma tõelist lisaväärtust. Need jätavad rohkem ruumi piirkondlikele ja riikidevahelistele erinevustele ning samuti kultuurilistele iseärasustele. Neid tuleb hinnata ka selle alusel, kas need tugevdavad mitmepoolseid suhteid.

4.2. Tariifivähendused ja tariifikvoodid moodustavad kahepoolsete kaubanduslepingute keskse osa. Jaapanis püsivad toiduainete imporditariifid väga kõrged, Hiinas on need palju madalamad. ELil võiks olla mänguruumi mõne tariifikvoodi puhul, näiteks juhul, kui iseärasused on muutunud võrreldes Uruguay vooru põllumajanduslepingu ajal kehtestatuga.

4.2.1. Geograafilised tähised, mille väärtus aastas on hinnanguliselt 5,6 miljardit eurot, ⁽¹⁶⁾ on väga oluline valdkond, kus EL peab oma huvides saavutama võimalikult palju kahepoolsetel läbirääkimistel. ELi läbirääkijatel õnnestus edukalt lisada peaaegu 145 tunnustatud ELi geograafilist tähist ELi ja Kanada laiaulatuslikku majandus- ja kaubanduslepingusse ⁽¹⁷⁾ ja veel rohkem lepingusse Vietnamiga, kuid see arv sõltub sellest, mis on asjakohane konkreetse vabakaubanduslepingu puhul. Teised, eriti Ida-Aasia riigid, on olnud geograafiliste tähiste määramisel aeglased, samal ajal kui Ameerika Ühendriigid käsitlevad paljusid selliste tähistega tooteid analoogtoodetena.

4.2.2. EL peab kahepoolsetes läbirääkimistes täielikult kaitsma ka oma põllumajanduslikke huve ning neid niipalju kui võimalik edendama, eriti juhul, kui ELi läbirääkimispartneriks on oluline põllumajandustoodete eksportija nagu Mercosur, Austraalia või Uus-Meremaa. EL peab vältima kiusatust teha põllumajanduses järeleandmisi mõne teise valdkonna arvelt.

4.3. Kahepoolsete lepingute eesmärk peaks olema kaotada topeltstandardite kohaldamine partnerriikide põllumajanduses, eriti seoses sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise lepingu ja tehniliste kaubandustõkete lepinguga. Samuti soovib EL edendada oma loomatervise ja loomade heaolu standardeid ning keskkonna-, sotsiaalseid ja üldisemaid kestliku arengu standardeid kooskõlas kestliku arengu eesmärkidega. Komitee tunneb heameelt läbipaistvuse taseme ja kodanikuühiskonna kaasamise üle juba läbirääkimiste algusest alates, nagu see lõpuks saavutati Atlandi-ülese kaubandus- ja investeerimispartnerluse puhul, ning soovib, et see saaks normiks tulevastel läbirääkimistel.

4.3.1. EL (ja teised) peavad võtma siduva kohustuse suurendada oma suutlikkust, et aidata vähem arenenud riikidel neid standardeid järgida, näiteks aidates välja töötada vastuvõetava sertifikaate väljastava veterinaarsüsteemi, milles on keskse tähtsusega toiduohutuse standardid.

4.4. Toiduga kindlustatuse tagamine ja tõhustamine saab samuti olema kõigi kahepoolsete põllumajandusläbirääkimiste põhjanev poliitiline tõukejõud, nagu osutatakse komitee arvamuses „Põllumajandustoodetega kauplemine/ülemaailmne toiduga kindlustatus“ ⁽¹⁸⁾. Nagu selles selgitatakse, peab põllumajandustoodetega kauplemine rahuldama „maksejõulist nõudlust“ (võib-olla esmakordselt) ning pakkuma abi ja toetust „seal, kus nälga ja puudust oma jõududega kõrvaldada ei suudeta“. Samavõrra tähtis on säilitada piisav toiduainetega isemajandamine, eelkõige selleks, et kaitsta importivaid riike importtoodete suurte hinnakõikumiste eest.

⁽¹⁶⁾ Euroopa Komisjoni ametnike väide Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitees 2016. aasta märtsis toimunud koosolekul.

⁽¹⁷⁾ Laiaulatuslik majandus- ja kaubandusleping, mis ootab praegu ratifitseerimist.

⁽¹⁸⁾ ELT C 13, 15.1.2016, lk 97.

4.4.1. Selles arvamuses juhitakse tähelepanu sellele, et väljaspool Euroopa Liitu on suur potentsiaalne nõudlus Euroopa Liidu toiduainete ja jookide järele. Ligi kaks kolmandikku Euroopa põllumajandustoodangust läheb edasisse töötlemisse. ELi põllumajanduslike toiduainete eksport ulatus 2015. aastal 129 miljardi euroni, mis tähendab 27 % kasvu 2011. aastaga võrreldes. 2016. aasta teises kvartalis oli ELi ekspordi kogumaht 25,4 miljardit eurot, samal ajal kui ELi toiduainete ja jookide import moodustas 17,8 miljardit eurot. Peamised eksporttooted olid liha, kanged alkohoolsed joogid, vein, piimatooted, šokolaad ja kondiitritooted.

5. Kaubandus, põllumajandus ja kestliku arengu eesmärgid

5.1. Kestliku arengu eesmärkide heakskiitmine ÜRO poolt 2015. aasta septembris, mis on kesksel kohal ÜRO kestliku arengu tegevuskavas aastani 2030, ning Pariisi kokkuleppe rakendamine (COP 21) ⁽¹⁹⁾ avaldab maailmakaubandusele suurt mõju. Nende rakendamise üldine vajadus peab olema nüüd kõigi tulevaste kaubanduslepingute keskmes, eelkõige põllumajandustoodetega kauplemisel.

5.2. Kestliku arengu eesmärkidel on otsesem mõju põllumajandustoodetega kauplemisele. Kestliku arengu eesmärgid põhinevad aastatuhande arengueesmärkidel, kuid need mõjutavad iga riiki. Kestliku arengu eesmärgid on oma olemuselt ülemaailmsed ja üldiselt kohaldatavad – riigid peavad jagama vastutust nende saavutamise eest. Kestliku arengu eesmärgid on tihedalt läbipõimunud Pariisi kokkuleppega: vähemalt 13 kestliku arengu eesmärki on seotud kliimamuutustega.

5.2.1. Üle 90 riigi on juba palunud teiste abi kestliku arengu eesmärkide saavutamisel. Kestliku arengu eesmärgid on kesksel kohal ülemaailmsetes aruteludes, mida EL on aidanud edendada. Need peaksid kaasa tooma ülemaailmse koostöö uue viisi, mis on avaram, kaasavam ja rohkem konsultatsioonidele suunatud.

5.2.2. Komitee tunneb heameelt 2016. aasta novembris avaldatud komisjoni teatise üle Euroopa jätkusuutliku tuleviku järgmiste sammude teemal, ⁽²⁰⁾ milles nähakse ette kestliku arengu eesmärkide täielik integreerimine Euroopa poliitikaraamistikku ja komisjoni praegustesse prioriteetidesse, milleks EL on Lissaboni lepinguga ka kohustatud ⁽²¹⁾. Kestliku arengu eesmärkidel on valdkondadevaheline mõõde ELi ülemaailmse strateegia rakendamisel. Nagu on öeldud, mängis EL olulist rolli selle tegevuskava vormimisel. Kestliku arengu eesmärkide edendamisel ja rakendamisel ning euroopalike väärtuste propageerimisel kogu maailmas tekib tugev sünergia, kuigi kestliku arengu eesmärgid otseselt ei edenda head valitsemistava ega õigusriiki.

5.2.3. Kestliku arengu eesmärgid lähevad aastatuhande arengueesmärkidest veelgi kaugemale, kuna neis määratletakse üksikasjalikult meetmed või nn rakendamise vahendid kõigi 17 kestliku arengu eesmärgi ja nende 169 konkretselt määratletud eesmärgi saavutamiseks. Kaubandust on konkretselt mainitud üheksas kestliku arengu eesmärgis (aastatuhande arengueesmärkides vaid üks kord).

5.2.4. Kestliku arengu eesmärkide tulemuslikuks rakendamiseks peab kaubandusel ja investeringutel olema põhjanev roll, eelkõige kuna ÜRO Kaubandus- ja Arengukonverentsi hinnangul on nende eesmärkide saavutamiseks vaja leida täiendavalt 2,5 **triljonit** dollarit aastas ja seda peamiselt erasektorist. Nagu WTO peadirektor märkis, on aastatuhande arengueesmärgid juba näidanud kaubanduse muutmispotentsiaali ⁽²²⁾.

5.3. Põllumajandustoodetega kauplemine peab mängima enamiku, kui mitte kõigi kestliku arengu eesmärkide saavutamisel olulist osa, olles kriitilise tähtsusega 2. eesmärgi (nälg/toiduga kindlustatus), 12. eesmärgi (säästev tarbimine/tootmine) ja 15. eesmärgi (võitlus mulla degradeerumise vastu) jaoks.

5.3.1. See on oluline ka 1. eesmärgi (vaesus/alatoitumine), 8. eesmärgi (kaasav, jätkusuutlik majanduskasv), 9. eesmärgi (taristu), 10. eesmärgi (ebavõrdsuse vähendamine), 13. eesmärgi (kliimamuutused), 3. eesmärgi (heaolu), 5. eesmärgi (sooline võrdsuslikkus) ja 7. eesmärgi (energia) saavutamisel. See peab olema täieliku koostöös teiste tegevusliinidega, sealhulgas arenguga.

⁽¹⁹⁾ ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 21. istungjätk Pariisis (UNFCCC COP 21).

⁽²⁰⁾ SWD(2016) 390 final.

⁽²¹⁾ ELi toimimise lepingu artikli 21 lõige 3.

⁽²²⁾ Sõnavõtt ÜROs, 21.9.2016.

5.4. Nagu WTO Nairobi ministrite deklaratsioonis märgiti, võib rahvusvaheline kaubandus aidata kaasa jätkusuutliku, kindla ja tasakaalustatud majanduskasvu saavutamisele kõigi jaoks⁽²³⁾. Deklaratsioonis rõhutati nii seda, et WTO-l on kestliku arengu eesmärkide saavutamisel oluline osa, kui ka seda, et ilma tõhusa mitmepoolse kaubandusmehhanismiga oleks see palju keerulisem.

5.4.1. Mitmepoolse keskkonnatoodete lepingu läbirääkimistel tuleb arvesse võtta põllumajandustoodetega kauplemise ja põllumajandusinvesteeringute mõju kliimamuutustele, mis töötab olla tähtis samm kliimamuutuste integreerimisel mitmepoolsesse kaubanduspoliitikasse, kuid on vaja edasisi mitmepoolseid meetmeid järjepidevuse suurendamiseks.

5.4.2. Rahvusvaheline kaubandus võib oluliselt parandada toiduga kindlustatust ja toitumist, suurendades toidu kättesaadavust ning ergutades investeeringuid ja majanduskasvu. Vastupidine tuginemine proteksionistlikele meetmetele võib kaotada vajaliku paindlikkuse ja takistada piirkondlike turgude arengut. Siiski tuleb kaubanduslepingutesse lisada tõhusaid meetmeid, et pakkuda vähem arenenud arenguriikidele suuremaid võimalusi, vältimaks nende toiduga kindlustatuse halvenemist või tärkava põllumajandussektori arengu kahjustamist.

5.5. EL on eestvedaja kestliku arengu küsimuste lisamisel vabakaubanduslepingutesse. Alates 2010. aastast on ta edukalt sõlminud kuus vabakaubanduslepingut, alustades Lõuna-Koreast, ning ühe majanduspartnerluslepingu, teised ootavad täielikku ratifitseerimist, sealhulgas lepingud Kanada, Singapuri ja Vietnamiga. Need sisaldavad spetsiaalseid kaubanduse ja kestliku arengu peatükke, mida toetab ühine kodanikuühiskonna mehhanism rakendamise järelevalveks. Komiteel on sealjuures oluline roll.

5.5.1. Komitee on juba nõudnud⁽²⁴⁾ sarnaste kestliku arengu peatükkide lisamist ka käimasolevatesse ja tulevastesse ELi läbirääkimistesse eraldiseisvate individuaalsete investeerimislepingute üle. Ka Vaikse ookeani ülene partnerlusleping sisaldab eraldi sotsiaal- ja keskkonnaküsimuste peatükke.

5.6. Samuti märgib komitee, et paljud maailma toidupuuduse all kannatajad on põllumajandustöötajad ning et näljahäda leevendamine on õigustatult moodustanud olulise osa aastatuhande arengueesmärkidest ja nüüd kestliku arengu 2. eesmärgist. 70 % toidupuuduses elavatest inimestest elab maapiirkondades, mille põhjuseks on osaliselt põllumajandusinvesteeringute järk-järguline vähenemine ning püsivalt madal põllumajanduslik saagikus vaestes riikides, kuid ka tõhusa põllumajandus- või kaubanduspoliitika puudumine, mis ei võta piisavalt arvesse põllumajandusliku tootmise eripära (sealhulgas kliima, ressursid, elusmaterjalid või turgude kõikumine). Siinjuures tuleks panna tähele ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni kaalutlusi, eriti sotsiaalkaitse valdkonnas.

5.6.1. Sisekaubandus Aafrikas on väike, moodustades 10–15 % kogu Aafrika kaubandusest. Aafrika riikide põllumajandustoodetega kauplemise suutlikkuse suurendamine ühendatuna kestliku arengu eesmärkidega, mis hõlmavad taristut, piirkondlikku integratsiooni ja siseturgude süvendamist, muu hulgas teise töötlemise suurendamise kaudu, hädavajalik, et võimaldada Aafrikal osaleda positiivselt põllumajandustoodetega kauplemises ning parandada toiduga kindlustatust.

6. ELi roll tulevastes läbirääkimistes põllumajandustoodetega kauplemise üle

6.1. Nagu näitas Nairobi konverents, kus vastu ootusi kiideti heaks ministrite deklaratsioon, on ELil hea positsioon etendada juhtrolli tulevastes läbirääkimistes põllumajandustoodetega kauplemise üle. Selle aluseks on ELi tajutav juhtroll nii jätkusuutlikkuse kui ka arengu edendamisel (tema roll Nairobiis) ning varasemate ühise põllumajanduspoliitika reformide tulemusena ei ole EL enam esmalt kaitsepositsioonil.

6.1.1. Komisjoni uues teatistes antakse ELile teerajaja ülesanne kestliku arengu eesmärkide ja Pariisi lepingu rakendamisel. Kõik ELi kaubanduse algatused peavad nüüd vastama neis tihedalt läbipõimunud lepingutes kehtestatud nõuetele.

⁽²³⁾ https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/mc10_e/mindecision_e.htm.

⁽²⁴⁾ Komitee arvamus, ELT C 268, 14.8.2015, lk 19.

6.2. Komisjon on koostanud ka uuringu tulevaste kaubanduslepingute mõju kohta põllumajandussektorile⁽²⁵⁾. Selles käsitletakse 12 tulevast vabakaubanduslepingut ja Euroopa põllumajandustoodete võimalusi maailmaturul. Kuid siiski ei suudetud selles hõlmata kõiki põllumajandustooteid ega töödeldud toitu üldiselt. Komisjon ise tunnistab, et see uuring on puudulik, kuna hindamisel ei võetud arvesse mittetariifseid tõkkeid, mis siiski avaldavad kaubandusele märkimisväärset mõju.

6.2.1. Selleks et komisjon saaks koostada täieliku ja toimiva põllumajandustoodetega kauplemise strateegia, tuleks seda laiendada ja lisada täielik mõjuhindang kestliku arengu eesmärkide ja Pariisi lepingu rakendamine tõenäolise mõju kohta ELi põllumajandusele koos täiendava mõjuhindamisega kaubanduse viimaste üldiste arengute mõju kohta ELi põllumajandusele. See peaks hõlmama ELi hiljutisi vabakaubanduslepinguid, sealhulgas kaudseid arenguid, näiteks kus kaubanduspartneri vääringu devalveerimine on avaldanud märkimisväärset mõju.

6.2.2. Lisada tuleks lepingud, mis olid olemas enne 2006. aasta teatist „Globaalne Euroopa“,⁽²⁶⁾ eelkõige Lõuna-Aafrika Vabariigi, Mehhiko ja Tšiili, seda enam, et kaks viimast lepingut kavatakse läbi vaadata.

6.3. Nende mõjuhindamiste puhul peab komisjon arvestama vajadusega tagada põllumajandustootjatele õiglane kasu kõnealustest kaubanduslepingutest. Põllumajandustootjatel on oluline roll mitte ainult oma kohalike elanike vaid ka kiiresti kasvava maailma elanikkonna toitmisel. Oluline on hoida alles elujõulised maakogukonnad, leevendades nii palju kui võimalik rahvastikukadu Euroopas.

6.3.1. Olulised on ressursitõhusad põllumajandustavad. Tuleb tõhustada ressursside haldamist ja kättesaadavust, suurendades väikepõllumajandustootjate kohanemisvõimet ja vastupidavust kliimamuutustele ning parandades oskusi ja tootlikkust ääremaal.

6.4. Põllumajandus on reaalses ohus kliimamuutuste tõttu. Ülemaailmselt on maa- ja veeressursid piiratud, pikaajalised kasvutingimuste muutused tulenevad äärmuslikematest kliimatingimustest ning hindade kõikumised suurenevad. Oluline on tugev ja elujõuline põllumajandussektor, et säilitada või suurendada stabiilset, ohutut ja turvalist toiduainete tarnet. Loomulikult aitab kaubandus ühtlustada pakkumise ja nõudluse tasakaalutust, edendades ressursside tõhusat kasutamist ja suurendada turuvõimalusi ja majanduskasvu, luues sel viisil maapiirkondades töökohti, tulu ja heaolu.

6.4.1. Hinnanguliselt kasvab keskklass üle maailma ligikaudu 2 miljardi võrra 2030. aastaks ning ka nemad soovivad teha valikuid mitmekesise toidu seast, mida nad varem söönud ei ole. See tähendab, et plahvatuslikult suureneb nõudlus valkude ja muude põllumajandustoodete järgi.

6.4.2. Siinjuures on oluline Corki 2.0 deklaratsioon. Põllumajandustootjad on nii maa kui ka muude põllumajandusressursside kaitsjad, samas on loomade heaolu samuti tähtis küsimus. Komitee arvamus integreeritud tootmise kohta Euroopa Liidus⁽²⁷⁾ on siin asjakohane.

Brüssel, 23. veebruar 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

⁽²⁵⁾ http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC103602/lb-na-28206-en-n_full_report_final.pdf.

⁽²⁶⁾ COM(2006) 567 final.

⁽²⁷⁾ ELT C 214, 8.7.2014, lk 8.

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

KOMITEE TÄISKOGU 523. ISTUNGJÄRK 22.–23. VEEBRUARIL 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu direktiiv topeltmaksustamisega seotud vaidluste lahendamise mehhanismide kohta Euroopa Liidus“

[COM(2016) 686 final – 2016/0338(CNS)]

(2017/C 173/05)

Raportöör: **Krister ANDERSSON**

Konsulterimistaotlus	Euroopa Liidu Nõukogu, 16.2.2017
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 115
Vastutav sektsioon	majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	2.2.2017
Vastuvõtmine täiskogus	22.2.2017
Täiskogu istungjärg nr	523
Hääletuse tulemus	174/0/2
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab heameelt nõukogu direktiivi käsitleva komisjoni ettepaneku üle, mille eesmärk on parandada topeltmaksustamisega seotud vaidluste lahendamise mehhanisme ELis.

1.2. Komitee nõustub komisjoniga, et topeltmaksustamine on üks suuremaid ühtse turu maksutõkkeid. Kiiresti on vaja mehhanisme, millega tagatakse liikmesriikidevaheliste topeltmaksustamise juhtude esinemisel nende kiire ja otsustav lahendamine.

1.3. Komitee tunnistab, et topeltmaksustamise kõrvaldamine ei ole iseenesest piisav maksustamise valdkonnas võrdsete tingimuste loomiseks. Komitee leiab, et ELil on ettevõtjate maksustamiseks vaja ühist positiivset, tulevikku suunatud raamistikku.

1.4. Komitee on rahul, et kavandatud direktiiviga lisatakse lõigud suunatud rakendamise kohta, et käsitleda peamisi kindlakstehtud puudujääke ELi vahekohtu konventsioonis ⁽¹⁾.

1.5. Komitee väljendab suurt heameelt asjaolu üle, et tingimustes, kus liikmesriik ei alusta automaatselt vahekohtumenetlust, on maksumaksjal võimalik taotleda oma riigi kohtult vajalike sammude astumist vahekohtukomitee nimetamiseks, mis teeb siduva lõpliku otsuse kindlaksmääratud ajavahemiku jooksul.

⁽¹⁾ Seotud ettevõtjate kasumi korrigeerimisel tekkiva topeltmaksustamise kõrvaldamise konventsioon (90/436/EMÜ).

1.6. Komitee toetab komisjoni algatust laiendada oma iga-aastast järelevalvet liikmesriikide tulemuslikkuse üle kõigi piiriüleste topeltmaksustamisega seotud vaidluste puhul, et hinnata direktiivi eesmärkide täitmist.

1.7. Komitee tervitab ka asjaolu, et liikmesriikidele võimaldatakse paindlikkust leppida iga juhtumi puhul eraldi kahepoolset kokku alternatiivsetes vaidluste lahendamise mehhanismides. See lihtsustab lahenduste leidmist mitmepoolsete menetluste puhul, kui käsil olev vaidlus tuleb lahendada mitte ainult ELi tasandil, vaid ka kolmandate riikidega kahepoolsete lepingute kaudu.

1.8. Komitee toetab sätet, et pädevad asutused võivad asjaomaste maksumaksjate nõusolekul avaldada lõpliku otsuse.

1.9. Komitee rõhutab siinkohal kõnealuse ettepaneku rakendamise kiireloomulisust. Kasvavad nii topel- või mitmekordse maksustamise juhtumite arvukus kui ka ulatus. Enam ei ole võimalik viivitada.

2. Taust ja komisjoni ettepanek

2.1. Piiriüleselt tegutsevate ettevõtjate üks peamisi probleeme on topeltmaksustamine. Juba on olemas mehhanismid, et tegeleda topeltmaksustamisega seotud vaidluste lahendamiseks. Need on vastastikuse kokkuleppe menetlused, mis on ette nähtud liikmesriikide poolt sõlmitud topeltmaksustamise vältimise lepingutes ning vahekohtu konventsioonis ettevõtjate kasumi korrigeerimisel tekkiva topeltmaksustamise kõrvaldamise kohta.

2.2. Ehkki olemasolevad mehhanismid toimivad paljudel juhtudel hästi, on vaja parandada nende toimimist, eelkõige maksumaksjate juurdepääsu kõnealustele mehhanismidele, nende katvust, õigeaegsust ja otsustavust. Lisaks ei sobitu vaidluste lahendamise tavapärased meetodid enam täielikult praeguse ülemaailmse maksukeskkonna keerukuse ja ohtudega.

2.3. Kavandatavas direktiivis keskendutakse ärivaldkondadele ja ettevõtjatele, kes on peamised topeltmaksustamisest mõjutatud huvirühmad. Direktiiv põhineb kehtival ELi vahekohtu konventsioonil, milles on juba ette nähtud kohustuslik siduv vaidluste lahendamise mehhanism, kuid kohaldamisala laiendatakse praegu hõlmamata valdkondadesse ja lisatakse lõigud suunatud rakendamise kohta, et käsitleda peamisi kindlakstehtud puudujääke seoses mehhanismi rakendamise ja tulemuslikkusega. Selle tulemusena jäävad kõnealuse ettepaneku kohaldamisalasse kõik ELi siseseid piiriüleseid tehinguid puudutavad ja ärikasumit mõjutavad topeltmaksustamisega seotud vaidlused.

2.4. Ettepanekuga lisatakse liikmesriikide konkreetne kohustus saavutada tulemus ning selgelt kindlaks määratud tähtaeg. Välja jäetakse olukorrad, mida iseloomustavad kahekordne maksustamata jätmine või pettus, tahtlik tegevusetus või raske hooletus.

2.5. Direktiiviga lubatakse vastastikuse kokkuleppe menetlust, mis algatatakse maksumaksja kaebusega ning mille kohaselt liikmesriigid teevad vabatahtlikku koostööd ja jõuavad kahe aasta jooksul kokkuleppele.

2.6. Esialgset vastastikuse kokkuleppe menetluse etappi täiendatakse vahekohtumenetlusega, mille raames nähakse ette vaidluste lahendamine vahekohtumenetluse teel viieteistkümne kuu jooksul, juhul kui liikmesriigid ei jõudnud kokkuleppele esialgses rahumeelses etapis. Vahekohtumenetlus on kohustuslik ja algab automaatselt. Selle lõpuks võtavad asjaomaste liikmesriikide pädevad asutused vastu kohustuslikult siduva lõpliku otsuse.

2.7. Kavandatud direktiivi üks eesmärke on läbipaistvuse suurendamine. Pädevad asutused võivad kokkuleppel maksumaksjaga avaldada vahekohtu lõpliku otsuse ja täpsemat teavet. Juhul kui maksumaksja sellega ei nõustu, avaldavad pädevad asutused otsuse kokkuvõtte.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee väljendab heameelt nõukogu direktiivi käsitleva komisjoni ettepaneku üle, mis on äriühingute maksustamise paketi osa ning mille eesmärk on parandada topeltmaksustamisega seotud vaidluste lahendamise mehhanisme ELis. Kiiresti on vaja mehhanisme, millega tagatakse liikmesriikidevaheliste topeltmaksustamise juhtude esinemisel nende kiire ja otsustav lahendamine.

3.2. Komitee nõustub komisjoni avaldusega, et Euroopa vajab maksusüsteemi, mis sobib tema siseturule ning toetab majanduskasvu ja konkurentsivõimet, meelitab ligi investeeeringuid, aitab luua töökohti, edendab innovatsiooni ja toetab Euroopa sotsiaalmudelit. Maksustamine peaks andma stabiilset tulu avaliku sektori investeeeringuteks ja võimaldama võtta majanduskasvu soodustavaid poliitikameetmeid. See peaks tagama kõigile ettevõtjatele võrdsed tingimused, õiguskindluse ja minimaalsed tõkked piiriülese tegutsemise korral.

3.3. Komitee jagab komisjoni muret, et liikmesriikide erimeelsus selle suhtes, kellel on õigus teatud kasumit maksustada, viib sageli olukordadeni, kus ettevõtjate ühte tulu maksustatakse kaks korda või enam. Komisjoni kõige värskematest andmetest nähtub, et ELis on käimas ligikaudu 900 topeltmaksustamisega seotud vaidlust, mis hõlmavad 10,5 miljardit eurot.

3.4. Komitee tervitab komisjoni tööd tagamaks, et kõik ELis tegutsevad ettevõtjad maksavad makse kasumi ja väärtuse tekkekohas, kuid neid ei tohiks sama tulu eest maksustada topelt või mitmekordselt. See on õiglase ja tõhusa maksustamise oluline põhimõte. Komitee nõustub komisjoniga, et üks suuremaid ühtse turu maksutõkkeid on topeltmaksustamine.

3.5. Komitee väljendab suurt heameelt komisjoni algatuse üle käsitleda topeltmaksustamist ELis kooskõlastatud viisil. Komitee nõustub komisjoniga, et töökohtade loomiseks, majanduskasvu ja investeeeringute ergutamiseks on vaja luua ettevõtjate jaoks soodsam maksukeskkond, et vähendada nõuete täitmisega seotud kulusid ja halduskoormust ning tagada maksukindlus. Hiljuti tunnistasid G20 juhid maksukindluse tähtsust investeeeringute ja majanduskasvu edendamisel ning see aspekt on nihkunud ülemaailmse tähelepanu keskpunkti. Liikmesriigid peavad leidma tasakaalu vajalike reformide elluviimise ning ettevõtjate jaoks ühtlase, selge ja prognoositava maksukeskkonna võimaldamise vahel.

3.6. Komitee tunnistab, et topeltmaksustamise kõrvaldamine ei ole iseenesest piisav maksustamise valdkonnas võrdsete tingimuste loomiseks. Komitee leiab, et ELil on ettevõtjate maksustamiseks vaja ühist positiivset, tulevikku suunatud raamistikku. See on äriühingu tulumaksu ühtset konsolideeritud maksubaasi käsitleva komisjoni ettepaneku aluspõhimõte.

3.7. Komitee tunnistab, et enamikul liikmesriikidel on kahepoolse maksustamise vähendamiseks omavahel sõlmitud kahepoolsed maksustamislepingud ja kehtestatud menetlused vaidluste lahendamiseks. Siiski on need menetlused pikad ja kulukad ning mitte alati ei jõuta kokkuleppele. Mõningast leevendust pakub ELi vahekohtu konventsioon. Ent selle kohaldamisala on piiratud siirdehindadega seotud vaidlustega ning eeskirjade tõlgendamise vastu ei ole võimalik võidelda.

3.8. Komitee on rahul, et kavandatud direktiiviga lisatakse lõigud suunatud rakendamise kohta, et käsitleda peamisi kindlakstehtud puudujääke ELi vahekohtu konventsioonis, nt otsene või kaudne juurdepääsu keelamine ning blokeeritud ja pikaleveninud menetlused.

3.9. Komitee väljendab ka heameelt selle üle, et mehhanismi on võimalik kasutada laiema hulga juhtumite puhul, sätestades kohustuslikult siduva vaidluste lahendamise. Vaidluste lahendamise mehhanismide sellise täiustamisega säästetakse märkimisväärselt nii ettevõtjate kui ka ametnike aega, raha ja vahendeid ning tugevdatakse ettevõtjate maksukindlust ELis.

3.10. Komitee väljendab suurt heameelt asjaolu üle, et tingimustes, kus liikmesriik ei alusta automaatselt vahekohtumenetlust, on maksumaksjal võimalik taotleda oma riigi kohtult vajalike sammude astumist vahekohtukomitee nimetamiseks, mis teeb siduva lõpliku otsuse kindlaksmääratud ajavahemiku jooksul. See aitab vältida asjaomaste ettevõtjate ebakindlust ning arendada edasi mehhanisme ja häid tavasid, mida juba rakendatakse kõigis liikmesriikides piiriüleste vaidluste korral muudes valdkondades kui maksustamine. Komitee sooviks siiski rõhutada, et liikmesriigid peavad tagama nimetatud kohtumenetluste kestuse lühiajalisuse, et vältida märkimisväärsed viivitusi vaidluste lahendamisel.

3.11. Komitee toetab komisjoni algatust laiendada oma iga-aastast järelvalvet liikmesriikide tulemuslikkuse üle kõigi piiriüleste topeltmaksustamisega seotud vaidluste puhul, et hinnata direktiivi eesmärkide täitmist. Olemasolevast analüüsist nähtub, et on juhtumeid, mida olemasolevate mehhanismide raames arutusele ei võeta, mida ei hõlma vahekohtu konventsiooni ega topeltmaksustamise vältimise lepingute kohaldamisala, mille uurimine takerdub, ilma et maksumaksjat teavitataks põhjustest, või mis jäävad üldse lahendamata. Komitee ei pea praegusel hetkel liikmesriikide tulemuslikkust rahuldavaks ning kutsub komisjoni hoolikalt kontrollima direktiivi toimimist pärast selle rakendamist ja avaldama oma analüüsi ja tulemused.

3.12. Komitee nõustub, et topeltmaksustamine tuleks kõrvaldada menetlusega, mille esimeses etapis esitatakse juhtum kõnealuse liikmesriigi maksuasutustele, et lahendada vaidlus vastastikuse kokkuleppe menetluse kasutamise teel. Kui kõnealuse menetluse raames teatud aja jooksul kokkuleppele ei jõuta, tuleks juhtum esitada nõuandekomisjonile või alternatiivsele vaidluste lahendamise komisjonile, kuhu kuuluvad nii asjaomaste maksuasutuste esindajad kui ka sõltumatud tunnustatud isikud. Maksuasutused peaksid tegema lõpliku siduva otsuse, võttes arvesse nõuandekomisjoni või alternatiivse vaidluste lahendamise komisjoni arvamust.

3.13. Komitee tunnistas vajadust kehtestada ELis vaidluste lahendamise mehhanismide tõhus miinimumstandard, milles käsitletakс kõikehõlmavalt ja piisavalt üksikasjalikult ühesuguse ja tõhusa rakendamise tagamiseks vajalikke menetlusetappe.

3.14. Komitee tervitab ka asjaolu, et liikmesriikidele võimaldatakse paindlikkust leppida iga juhtumi puhul eraldi kahepoolsetl kokku alternatiivsetes vaidluste lahendamise mehhanismides. See lihtsustab lahenduste leidmist mitmepoolsete menetluste puhul, kui käsil olev vaidlus tuleb lahendada mitte ainult ELi tasandil, vaid ka kolmandate riikidega kahepoolsete lepingute kaudu.

3.15. Komitee toetab sätet, et pädevad asutused võivad asjaomaste maksumaksjate nõusolekul avaldada lõpliku otsuse.

3.16. Komitee rõhutab siinkohal kõnealuse ettepaneku rakendamise kiireloomulisust. Kasvavad nii topelt- või mitmekordse maksustamise juhtumite arvukus kui ka ulatus. Enam ei ole võimalik viivitada.

Brüssel, 22. veebruar 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Soovitus: nõukogu soovitus euroala majanduspoliitika kohta“

[COM(2016) 726 final]

ja teemal

„Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Keskpangale, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroala positiivse eelarvepoliitika poole““

[COM(2016) 727 final]

(2017/C 173/06)

Raportöör: **Javier DOZ ORRIT**

Kaasraportöör: **Petr ZAHRADNÍK**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 27.1.2017
Õiguslik alus	ELi toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav sektsioon	majandus- ja rahaliidu ning majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	2.2.2017
Vastuvõtmine täiskogus	22.2.2017
Täiskogu istungjärk nr	523
Hääletuse tulemus	218/4/4
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Komitee hindab Euroopa Komisjoni jõupingutusi viia ellu majanduspoliitikat, mis keskendub euroala tugeva, jätkusuutliku, tasakaalustatud ja kaasava majanduskasvu toetamisele ning kasutab selle saavutamiseks rahanduslike, eelarve- ja struktuurivahendite tasakaalustatud kombinatsiooni, sealhulgas positiivset eelarvepoliitikat.

1.2. Seepärast toetab komitee Euroopa Komisjoni soovitus positiivse eelarvepoliitika kohta euroalal, mis austab ka pikaaegseid jätkusuutlikkuse eesmäärke.

1.3. Komitee innustab komisjoni kasutama täiel määral oma rolli ELi aluslepingute kaitsjana, pöörates muu hulgas tähelepanu nendes võetud kohustusele suurendada ühest küljest heaolu, sotsiaalset arengut ja sotsiaalset õiglust ja teisest küljest majanduslikku jõukust ja konkurentsivõimet, ning samuti kasutama ära oma hiljuti suurendatud volitusi tõlgendada eelarve-eeskirju paindlikult, et võimaldada selliste avaliku sektori investeeringute olulist suurendamist, mida kindlaksmääratud tingimustel ei tuleks stabiilsuse ja kasvu pakti eelarvepuudujäägi eesmärkide arvestamisel arvesse võtta.

1.4. Komitee väljendab heameelt selle üle, et rõhku on pandud investeeringute suurendamisele ja et tuginetakse olemasolevale investeerimiskavale. Seda tuleb nõuetekohaselt rahastada, et see tooks kaasa Euroopa Investeerimispanka laenude andmise olulise suurenemise võrreldes viimaste aastatega. Juhtimisstruktuurid peaksid tagama, et rahalised vahendid suunatakse asjakohaselt riikidesse, kus investeeringud on eriti tõsiselt langenud. Need meetmed tuleb ühendada asjakohaste struktuurireformidega, mis edendavad majanduskasvu, tööhõivet ja sotsiaalset sidusust.

1.5. Komitee kiidab heaks Euroopa Komisjoni nõudmise kohandada sümmeetriliselt euroalas jooksevkonto puudujääke. Seda peaksid jagama nii puudujäägiga kui ka ülejäägiga liikmesriigid. Liikmesriigid peaksid otsustama, kuidas teha neid kohandusi kooskõlas ühise üldsuunitlusega.

1.6. Rõhku tuleb panna struktuurireformidele, mis saavad stimuleerida nõudlust ja majanduskasvu kas või lühikeses perspektiivis, vältides samas neid, mis tõenäoliselt ohustavad majanduskasvu, suurendades töökohtade ja sissetuleku ebakindlust. Vastuvõetud struktuurireformidega peaks olema võimalik tuntavalt parandada ettevõtlustingimusi, vähendada investeerimistõkkeid ja aidata kaasa ELi ühtse turu lõpuleviimisele kõigis selle tahkudes.

1.7. Struktuurireformide prioriteetne eesmärk peaks olema tootlikkuse kasv. Need peaksid tagama mis tahes tootlikkuse kasvu õiglase jaotamise, et tagada nõudluse ja pakkumise tugevam paranemine.

1.8. Tootlikkuse ja SKP kasvu taastamist ja suurendamist tuleks vaadelda peamiste viisidena, kuidas parandada kõige suurema võlakooorma all kannatavate majanduste seisukorda.

1.9. Esikohale tuleks seada reformid, mis toetavad kvaliteetsete (st stabiilsete, õiglaselt tasustatavate) töökohtade loomist.

1.10. Komitee rõhutab, et sotsiaalse ja kodanikuühiskonna dialoogi tugevdamisel ja edendamisel nii liikmesriigi kui ka euroala tasandil on väga tähtis, et lepitaks kokku sellistes poliitikameetmetes, mis on vajalikud taastumise ja pikaajalise majandusliku jätkusuutlikkuse jaoks, ning rakendataks neid edukalt.

1.11. Samuti aitavad stabiilsuse ja kasvu pakti eesmärkide saavutamisele kaasa tulemuslikud meetmed rahapesu, maksurikkumiste, maksuparadiiside kasutamise ja liikmesriikide vahelise ebaõiglase maksukonkurentsi vastu.

1.12. Komitee toetab Euroopa hoiuste tagamise skeemi loomist ja kutsub üles kiirendama pangandusliidu ühtse kriisilahendusfondi ühise kaitsemeetme loomist. Võtta tuleb otsustavaid meetmeid viivislaenude probleemi lahendamiseks, kaitstes samas tarbijate õigusi ja austades Euroopa sotsiaalõiguste samba asjaomaseid põhimõtteid.

1.13. Komitee toetab majandus- ja rahaliidu lõpuleviimise algatusi, sealhulgas tugevat Euroopa sotsiaalõiguste sammast, rohkem eelarvealast paindlikkust ja eelarvesuutlikkust euroala jaoks, edendades näiteks Euroopa rahandusameti loomist, mis peaks lõpuks tugeva demokraatliku ja poliitilise kontrolli all andma välja ühiseid võlakirju.

1.14. Komitee nõuab Euroopa poolaasta edasist parandamist, andes selles Euroopa Komisjonile tugevama kooskõlastava rolli ja liikmesriikidele selge kohustuse rakendada poliitikasuundi, milles nad nõukogu tasandil kokku lepivad, vältides sellega ebakindlust ja luues soodustava investeerimiskeskonna.

2. Taust

2.1. Viie juhi aruande kohaselt on Euroopa poolaasta raames võetud kohustus tugevdada integratsiooni euroala ja liikmesriikide tasandi vahel. Nagu 2016. aastal, on ka 2017. aasta majanduskasvu analüüsile lisatud nõukogu soovitus euroala majanduspoliitika kohta. Eesmärk on pakkuda võimalus varajaseks ja sihipäraseks aruteluks euroala üle tervikuna enne riigipõhiste arutelude pidamist tagamaks, et ühised väljakutsed oleksid riigipõhistes meetmetes täielikult kajastatud.

2.2. 2017. aasta Euroopa poolaastaks esitas Euroopa Komisjon euroala majanduspoliitika kohta viis järgmist soovitusi.

- Järgida poliitikat, mis toetab majanduskasvu ja lähenemist ning kõrvaldada kitsaskohad investeerimisel ja töökohtade loomisel. Jooksevkonto puudujäägi või suure välisvõlaga liikmesriigid peaksid suurendama tootlikkust, samas kui suure jooksevkonto ülejäägiga liikmesriigid peaksid suurendama sisenõudlust ja investeringuid.
- Järgida üldiselt positiivset eelarvepoliitikat, mis toetab reforme ja tugevdab majanduse taastumist. Kombineerida riikide kohandatud jõupingutusi, et tagada pikaajaline jätkusuutlikkus ja makromajanduslik stabiliseerimine. Parandada riigi rahanduse struktuuri.
- Rakendada reformid, mis soodustavad töökohtade loomist, sotsiaalset õiglust ja lähenemist ning suunata maksustamine tööjõult mujale, seda eriti väikese sissetulekuga töökohtade puhul.

- Leppida kokku Euroopa hoiuste tagamise skeemi loomises ja alustada ühtse kriisilahendusfondi ühise kaitsemeetme väljatöötamist. Tegeleda pangandussektorit elujõulisust ohustavate riskidega ja toetada erasektori suure võlakooormuse nõuetekohast vähendamist.
- Kiirendada majandus- ja rahaliidu väljakujundamist, rakendades sealhulgas viie juhi aruandes esitatud 1. etapi ülejäänud meetmed.

2.3. Uus aspekt 2017. aasta Euroopa poolaasta puhul on teatis „Euroola positiivse eelarvepoliitika poole“. Selles dokumendis rõhutab komisjon vajadust positiivse eelarvepoliitika järele, nähes ühtlasi võimalust selle saavutamiseks. Sellise eelarvepoliitika kujundamiseks vajab euroala ühtsemat lähenemisi, milles võetakse arvesse riikide olukordade erinevust. Komisjon soovib suurendada 2017. aastal kogu euroalal eelarvemahtu kuni 0,5 % SKPst, tuues välja, et vahemik 0,3–0,8 %, võimaldab erinevate riskidega riikide vahel diferentseerimist makromajandusliku stabiliseerimise ja jätkusuutliku eelarve osas.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee toetab komisjoni üleskutset üldise positiivse eelarvepoliitika kohta euroalal. Siiski väljendab komitee muret selle üle, et ekspansiivse eelarvepoliitika piiramine kahele või kolmele liikmesriigile, kellel on praegu ELi eelarve-eeskirjade kohaselt eelarveruumi, ei too tõenäoliselt kaasa kavandatavat üldist eelarvepoliitikat. Euroala ja ELi majanduskasvu tugevdamine on vajalik poliitilise kriisi ja ebakindluse ajal, mida suurendavad Brexit ja Ameerika Ühendriikide uue valitsuse poliitika, eeskätt proteksionistlikud kaubandusmeetmed. Ekspansiivne eelarvepoliitika ja nii avaliku kui ka erasektori investeeringute oluline suurenemine hoogustavad sisenõudlust, mis on tugeva majanduskasvu otsustav tegur. Majanduskasvule aitavad kaasa ka struktuurireformid, mille eesmärk on tootlikkuse kasv, ettevõtlustegevuse arengutingimuste parandamine ning investeeringuid pärssivate takistuste kaotamine.

3.2. See nihe Euroopa Komisjoni hinnangus euroala majandusolukorrale on kooskõlas komitee eelmise arvamusega euroala majanduspoliitika kohta,⁽¹⁾ milles pooldati eelarvepoliitika aktiivset kasutamist euroalal tervikuna, et toetada taastumist. Euroopa Komisjoni välja pakutud positiivne eelarvepoliitika on tagasihoidlik, kuid – tingimusel, et seda kombineeritakse investeerimiskava ja Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi tulemusliku kasutamisega – võiks see aidata ületada aeglase majanduskasvu, osalise stagnatsiooni ja euroala riikide majandusarengu taseme jätkuva lahknemise sügavamaid probleeme.

3.3. Komitee märgib, et positiivset eelarvepoliitikat euroala jaoks tervikuna tuleks käsitada lühikese või keskpika perioodi vahendina, mis peab ühilduma rahanduse pikaajalise jätkusuutlikkusega. Praeguses olukorras tuleks SKP puudujäägi ja võla eesmärgi kohaldada paindlikult, võttes arvesse üldiselt ELi ning majandus- ja rahaliidu ning stabiilsuse ja kasvu pakti eesmärgi ja otstarvet üldiselt, nagu on märgitud Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklites 119 ja 120.

3.4. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni üles täitma oma rolli ELi aluslepingute kaitsjana, pidades eelkõige silmas Euroopa Liidu lepingu artiklit 3, milles sätestatakse eesmärgid edendada hüvangut, ühtekuuluvust ja sotsiaalset õiglust, ning tunnistab, et konkreetset arvulised piirangud, mis on kehtestatud stabiilsuse ja kasvu paktiga, ja pakti jäik rakendamine ei ole ei kohased ega vajalikud praegustes stagnatsiooni ja ajalooliselt madalate intressimäärade tingimustes. Seda järelust jagab teiste hulgas ka OECD. Hüvangu, ühtekuuluvuse ja sotsiaalse õigluse edendamine on täielikult kooskõlas majandus- ja tootlikkuse kasvuga.

3.5. Komitee teeb ettepaneku võtta stabiilsuse ja kasvu pakti rakendamisel vastu nn kuldreegel, mille kohaselt ei tuleks stabiilsuse ja kasvu pakti puudujäägieesmärkides võtta arvesse avaliku sektori investeeringuid, mis aitavad kaasa kasvupotentsiaali ja majanduse konkurentsivõime parandamisele. Komitee rõhutab jätkuvalt, nagu ka arvamustes „Investeeringukava Euroopa jaoks“ ja arvamuses Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, mis käsitleb Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi ning arvamuses Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi (EFSD) kestuse pikendamise kohta,⁽²⁾ et on vaja suuremaid avaliku sektori investeeringuid, et stimuleerida majanduskasvu lühikeses ja pikas perspektiivis, ning viimane on vajalik tingimus riigieelarve konsolideerimiseks.

⁽¹⁾ ELT C 177, 18.5.2016, lk 41.

⁽²⁾ ELT C 268, 14.8.2015, lk 27, ja ELT C 75, 10.3.2017, p. 57.

3.6. Komitee hoiatab, et kui majanduspoliitikat ei õnnestu juhtida ELi ning majandus- ja rahaliidu üldeesmärkide edendamise suunas – sealhulgas eelseisvas Euroopa tuleviku valges raamatus –, ei pruugita suuta takistada ELi-vastaste ning majandus- ja rahaliidu vastaste meeleolude kasvu. See võib olla eriti problemaatiline, arvestades praegusi väljakutseid, mida muu hulgas tekitavad geopolitiilised arengusuundumused ELi naabruses, pagulaste ja rändajate vood ning kliimamuutused. Ainult ühinenud ja majanduslikult tugeval ning tugeva rahva toetusega Euroopal võiks õnnestuda selliste väljakutsete muutmine võimalusteks. Euroopa institutsioonid peaksid koostöös Euroopa projektile pühendunud kodanikuühiskonnaga püüdma anda kõigile eurooplastele asjakohaste vahendite abil ettekujutuse kõigest positiivsest, mida EL nende heaks poliitika ja majanduse valdkonnas tegema peaks.

3.7. Euroopa investeerimiskava on vahend, mis saab aidata kaasa majanduskasvu taastumisele ja lahknevuste vähendamisele. Senine rahastamistase on siiani tähendanud, et see suudab ainult säilitada Euroopa Investeerimispankalt saadavate krediitide taset tugeva kallutatusega kõige vähem raskusi kogevatesse riikidesse investeerimise suunas. Sellega tuleks kiiresti tegeleda, tagades stabiilsuse ja kasvu paktis piisavalt paindlikkust seoses vajalike avaliku sektori investeeringutega ja võimaldades seega otsustavalt suurendada energiaüleminekusse, haridusse ja oskustesse, taristusse ja Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond rahastatavatesse projektidesse tehtavate investeeringute taset kogu euroalal, ergutades samas investeeringuid innovaatilistesse erasektori projektidesse.

3.8. Maksupoliitika koos astmelise maksustamisega on sotsiaalse õigluse edendamise põhielement. Sellega seoses on optimaalne, asjakohane ja kasvu stimuleeriv maksusüsteem äärmiselt oluline. Kõige väiksemate sissetulekute maksustamise vähendamine saab aidata kaasa makromajanduslikule stabiilsusele ja toimida suurema stiimulina maksustatavale tööhõivele. Sellele vaatamata peaksid mis tahes maksuvähendustega kaasnema alternatiivsed maksuallikad, et tagada eelarvepuudujääkide vältimine.

3.9. Komitee väljendab heameelt Euroopa Komisjoni üleskutse üle jooksevkonto puudujäägiga ja suure välisvõlga liikmesriikidele keskenduda oma tootlikkuse kasvu parandamisele. Sellega seoses märgib komitee, et tootlikkuse kasvust tulenev tulude ja rikkuse õiglane ümberjagamine peaks suurendama võrdsust ja avaldama positiivset mõju sisenõudlusele ja kogunõudlusele euroalal. Oluline on stimuleerida sisenõudlust majanduskasvu toetamise ja kriisi ületamise vajaliku tingimusena.

3.10. Komitee on veendunud, et struktuurireformide puhul tuleks prioriteediks seada need reformid, mis suurendavad tootlikkuse kasvu, kuid tugevdavad ka töökohakindlust ja sotsiaalkaitseüsteemi asjakohaste ettevõtlustingimuste raamistikus. Mitte ükski euroala riik ei suuda konkureerida nüüdisaegses maailmas madalate palkade ja juhutöö põhjal. Rõhuasetus peaks olema reformidel, mis kombineerivad kokkulepitud paindlikkuse turvalisusega, et suurendada ja luua stiimuleid tõhustamise, oskuste ja innovatsiooni suurendamiseks. Tööturureformid peaksid edendama tööhõive suuremat stabiilsust, mis aitaks parandada nii euroala majanduse pakkumise kui ka nõudluse poolt isegi lühikeses perspektiivis.

3.11. Komitee rõhutab veel kord,⁽³⁾ et euroala praegune nn haigusseisund on tingitud vähesest nõudlusest, mis on eelnevatel aastatel suurima sõjajärgse majanduslanguse ajal järgitud eelarvepoliitika ja asümmeetrilise jooksevkonto kohandamise (mis põhineb peamiselt tööjõukuludel) tagajärg ega ole tingitud liikmesriikide ebapiisavatest reformimisjõupingutustest. Komitee rõhutab veel kord, et struktuurireformid, mis on suunatud majanduste pakkumise poolele, ei lähe investeeringute ja majanduskasvu stimuleerimisel piisavalt kaugele, kui euroalal ei võeta vastu ega säilitata ekspansiivset eelarvepoliitikat, kuni taastumine on selgelt käes.

3.12. Komitee väljendab kahetsust selle üle, et kriisi ajal on sotsiaalsed ja kodanikuühiskonna dialoogid liikmesriikides jäänud tähelepanuta, kui mitte täielikult kõrvalde jätud, eelkõige liikmesriikides, kellele tuli anda rahalist tuge ja kus toimusid suureulatuslikud sotsiaalsed ja tööturu reformid. Mõnda põhinäitajatest, mis kajastavad Euroopa sotsiaalõiguste sammast tasakaalus sotsiaalpartnerite vahel, tuleks soovitada lisada Euroopa poolaasta paradigmasse. Komitee märgib, et praegu ei ole sotsiaalse dialoogi menetlused ELis ja mitmes liikmesriigis tagatud, mis takistab sotsiaalpartnerite tulemuslikku osalemist Euroopa poolaasta protsessis.

⁽³⁾ ELT C 177, 18.5. 2016, lk 41.

3.13. Lisaks on komitee veendunud, et majanduspoliitika kooskõlastamist Euroopa poolaasta raames tuleks parandada ja Euroopa Komisjoni rolli selles tugevdada. Et lisada menetlusse usaldusvärsust, peavad liikmesriigid täitma nõuete kohaselt oma kohustusi, mille nad nõukogu koosolekul võtsid.

4. Konkreetsete märkused

4.1. Komitee toetab Euroopa Komisjoni algatusi viia lõpule pangandusliit, luues selleks ühise hoiuste tagamise skeemi ja ühtse kriisilahendusfondi ühise kaitsemeetme. Need meetmed on väga olulised, et kergendada liikmesriikide valitsuste eelarvete koormust, mis on seotud pangandussüsteemi stabiilsuse avaliku hüve tagamisega. Need on veelgi olulisemad, arvestades tõsiasja, et edasilükumine poliitilise liidu suunas on hetkel päevakavast välja jäetud.

4.2. Samuti märgib komitee, et pankade viivislaenude küsimus on väga oluline majanduskasvu taaskäivitamisele suunatud poliitikasuundade täiendamiseks. Probleemi käsitlemiseks tuleks võtta viivitamatult meetmeid, võttes samas arvesse tarbijakaitse kaalutlusi.

4.3. Maksupettus ja maksudest kõrvalehoidumine viivad avaliku sektori tulude olulisele vähenemisele, millel on väga negatiivne mõju stabiilsuse ja kasvu pakti eesmärkide täitmisele ja suutlikkusele suurendada avaliku sektori investeringuid. Eeskätt on maksuparadiisid väga olulised suureulatuslike maksudest kõrvalehoidumise toimingute ja nendega seotud kuritegude (nt rahapesu) jaoks. Maksuparadiiside kasutamisele lõpu tegemine peaks olema prioriteet. Komitee palub kõigil ELi ja euroala institutsioonidel võtta sellel otstarbel viivitamata vastu direktiivid ja neid rakendada.

4.4. Ebaõiglane maksukonkurents liikmesriikide vahel takistab mitme liikmesriigi maksukogumise suutlikkust ja seetõttu nende suutlikkust vastata stabiilsuse ja kasvu pakti eesmärkidele. Komitee on veendunud, et ELi ametiasutused peaksid võtma mõistlikke ja tasakaalustatud meetmeid, et lõpetada ebaõiglasel maksukonkurentsi tavad, järgides OECD ja Rahvusvahelise Valuutafondi soovitusi.

4.5. Kuigi komitee tunnistab tohutuid jõupingutusi, mida praegu ja lähitulevikus on vaja teha, et veelgi tugevdada ja arendada eurot, selleks et saavutada euroala püsiv jõukus ja stabiilsus, leiab komitee, et muu hulgas on soovitatavad alljärgnevad eesmärgid.

- Luua euroala ühtne välisesindatus rahvusvahelistes foorumites (Rahvusvaheline Valuutafond, OECD jne) ⁽⁴⁾.
- Eelarvepaindlikkuse ja eelarvesuutlikkuse arendamine euroala jaoks, sealhulgas võimalus anda välja eurovõlakirju potentsiaalsete institutsiooniliste meetmete abil, nagu ühise euroala rahandusameti loomine ⁽⁵⁾.
- Euroopa sotsiaalõiguste samba tugevdamine asjakohase sotsiaalse dialoogi ja sotsiaalpartnerite kõigisse seadusandlikesse algatustesse kaasamise teel ⁽⁶⁾.
- Konkreetse makromajandusliku dialoogi protsessi loomine euroala jaoks, nagu on soovitatud komitee eelmistes arvamustes ⁽⁷⁾.
- Demokraatliku kontrolli tugevdamine ELi poliitika üle ⁽⁸⁾.

Brüssel, 22. veebruar 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

⁽⁴⁾ ELT C 177, 18.5. 2016, lk 16.

⁽⁵⁾ ELT C 451, 16.12.2014, lk 10, ELT C 268, 14.8.2015, lk 33, ja ELT C 332, 8.10.2015, lk 8.

⁽⁶⁾ ELT C 451, 16.12.2014, lk 10, ja EMSK arvamus *Euroopa sotsiaalõiguste sammas*, (ELT C 125, 21.4.2017, lk 10).

⁽⁷⁾ ELT C 13, 15.1.2016, lk 33, ja ELT C 177, 18.5.2016, lk 35.

⁽⁸⁾ ELT C 332, 8.10.2015, lk 8.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) nr 1303/2013 seoses erimeetmetega loodusõnnetustest mõjutatud liikmesriikide täiendavaks abistamiseks“

[COM(2016) 778 final – 2016/0384 (COD)]

(2017/C 173/07)

Raportöör: **Pietro Vittorio BARBIERI**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Liidu Nõukogu, 11.1.2017
	Euroopa Parlament, 15.12.2016
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 177 ja 304
Vastutav sektsioon	majandus- ja rahaliidu, majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	2.2.2017
Vastuvõtmine täiskogus	22.2.2017
Täiskogu istungjärk nr	523
Hääletuse tulemus	183/0/2
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kiidab heaks komisjoni ettepaneku 2016/0384, millega muudetakse määrust (EL) nr 1303/2013 ⁽¹⁾ seoses erimeetmetega loodusõnnetustest mõjutatud liikmesriikide täiendavaks abistamiseks.

1.2. Komitee tunneb heameelt komisjoni ettepaneku üle hakata kasutama Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) vahendeid, täiendades Euroopa Liidu Solidaarsusfondi (ELSF) raames kättesaadavaid ressursse, et toetada suurtest loodusõnnetustest mõjutatud liikmesriike ja piirkondi.

1.3. Komitee nõustub kavatsusega luua rakenduskava raames eraldi prioriteetne suund ERFist toetatavatele ülesehitusmeetmetele ilma vajaduseta riiklikuks kaasrahastamiseks kooskõlas määrusega (EÜ) nr 2012/2002 Euroopa Liidu Solidaarsusfondi loomise kohta.

1.4. Komitee kiidab heaks sekkumismetmetega seotud kulude rahastamiskõlblikkuse perioodi pikendamise, nii et see algab loodusõnnetuse toimumise kuupäeval, isegi kui kõnealune kuupäev eelneb kõnealuse muutmismääruse jõustumisele.

1.5. Komitee toetab ettepanekut lubada liikmesriigil, kes oli juba lisanud oma sekkumismetmed komisjonile esitatud eelmisesse maksetaotlusse, teha vajalikud ümberkorraldused järgmise maksetaotluse jaoks.

1.6. Kooskõlas varasemates arvamustes esitatud seisukohtadega suhtub komitee positiivselt eespool nimetatud komisjoni ettepanekutesse, mille eesmärk on lihtsustada ja kiirendada abi osutamist nii, et loodusõnnetustele oleks võimalik reageerida kiiremal, tõhusamal ja mõjusamal.

1.7. Samas peab komitee vajalikuks käivitada fondi täiendav läbivaatamine, et paremini määratleda selle kohaldamisala, välistamata kliimamuutustest või terroriaktidest põhjustatud katastroofe, ning vaadata läbi abile juurdepääsu künnised, mida komitee peab liiga kõrgeks.

⁽¹⁾ COM(2016) 778 final – 2016/0384 (COD).

1.8. Komitee arvates on fond oluline märk Euroopa solidaarsusest ning seda tuleks Euroopa Liidu kodanike seas rohkem propageerida.

2. Argumendid arvamuse toetamiseks ja konkreetsed märkused

2.1. Euroopal on kurvad kogemused mitmesuguste loodusõnnetustega. Aastate jooksul on kahjuks paljud ELi riikidest loodusõnnetustes kannatada saanud.

2.1.1. 2002. aastal tabasid Kesk-Euroopat, eelkõige Saksamaad, Austriat, Tšehhi Vabariiki ja Slovakkia, tõsised üleujutused. EL otsustas samal aastal asuda tegutsema, luues Euroopa Liidu Solidaarsusfondi, et reageerida suurtele loodusõnnetustele ning vältida Euroopa solidaarsust katastroofi piirkondadega. Sellest ajast alates on fondi kasutatud, et reageerida paljudele erinevat laadi loodusõnnetustele, nagu üleujutused, metsatulekahjud, maavärinad, tormid ja põud⁽²⁾.

2.2. Komitee peab asjakohaseks ERFi⁽³⁾ kasutamist ELSFi vahendite täiendusena, et sekkuda suurte loodusõnnetuste korral. Need kaks fondi põhinevad samadel eelistel põhimõtetel ja teatavatel ühistel programmilistel sekkumiskriteeriumidel. Mõlemad fondid annavad samuti tunnistust ELi solidaarsuse vaimust ning neist tavapäraselt rahastavatel meetmetel on sama eesmärk soodustada majanduskasvu ning õiglast ja kestlikku arengut Euroopa piirkondades⁽⁴⁾.

2.3. Komitee on juba varem tõdenud, et abi osutamise kiirus on oluline element, et tagada selle tõhusus ja mõjus. Konkreetsemalt on komitee väljendanud oma seisukohta ELSFi menetlustega kaasneva bürokraatia osas⁽⁵⁾ ning samuti abi eraldamiseks ette nähtud liigse ooteaja osas⁽⁶⁾.

2.4. Komitee kordab juba varem fondi toimimise kohta öeldut, et tuleb

- lõplikult kindlaks määrata fondi kohaldamisala, et mitte tekitada põhjendamatuid ootusi ja vältida, et seda hakataks kasutama propaganda eesmärgil poliitilises teabevahetuses;
- määrata uuesti kindlaks majandusliku mõju künnised, mille alusel võib katastroofilise sündmuse lugeda piisavalt tõsiseks, et fondi kasutataks üksnes erandjuhtudel;
- veelgi vähendada toimimismehhanisme ja lühendada reageerimisaega, et antav abi oleks tõepoolest kohese mõjuga.

2.4.1. Lisaks väljendab komitee muret loodusõnnetuste ja inimtegevusest tingitud õnnetuste sagenemise pärast ning rõhutab vajadust tugevdada ennetavaid poliitikameetmeid.

2.5. Komitee kiidab heaks lõike 8 lisamise määruse (EL) nr 1303/2013 artiklisse 120, mis loob eraldi prioriteetse suuna, mille ERFist kaasrahastamise määr on kuni 100 %, tingimusel et

- meetmed on korraldusasutuste poolt välja valitud suurtele loodusõnnetustele reageerimiseks;
- meetmed on suunatud ülesehitustöödele pärast loodusõnnetusi;
- meetmeid toetatakse ERFi investeerimisprioriteedist.

⁽²⁾ Komisjoni poolt solidaarsusfondi kaudu antav abi oli määrava tähtsusega näiteks selleks, et tulla toime 2014. aastal Bulgaariat, Itaaliat ja Rumeeniat tabanud loodusõnnetustega.

⁽³⁾ Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF) on üks ELi struktuurifondidest. Selle eesmärk on vähendada erinevusi Euroopa piirkondade arengutasemete vahel, võttes arvesse teatud piirkondade ebasoodsaid looduslikke ja demograafilisi tingimusi. ERFi meetmete eesmärk on stimuleerida majanduskasvu mahajäänud piirkondade struktuurilise kohandamise abil.

⁽⁴⁾ Selleks et taastada majandustegevus katastroofi tõttu kannatanud piirkondades, otsustati rakendada hädaabi- ja taastusmeetmeid konkreetsetes valdkondades, nagu ajutiste eluasemete ehitamine elanikkonnale ja hävitatud põhitaristu taastamine.

⁽⁵⁾ ELT C 181, 21.6.2012, lk 52.

⁽⁶⁾ ELT C 170, 5.6.2014, lk 45.

2.6. Komitee kiidab heaks määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 65 lõikest 9 erandi tegemise, mis võimaldab asjaomase prioriteetse suuna raames võetavate meetmete kulude lugemist rahastamiskõlblikuks alates loodusõnnetuse toimumise kuupäevast.

3. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee seisukoht

3.1. Komitee leiab, et määruse ettepanekut tuleks käsitleda koos määrusega (EÜ) nr 1212/2002 ja selles tehtud muudatustega, kuna esimene täiendab ja muudab teist. Kavandatud muudatused on samm komitee poolt varasemates arvamustes soovitatud suunas, et kiirendada ja lihtsustada fondi toimimise mehhanisme. Siiski on jätkuvalt probleeme, mis vajavad esiletoomist.

3.2. Seepärast kinnitabki komitee, et määrus on eriti oluline, kuna see kujutab endast märki Euroopa solidaarsusest. Määrus on kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega, sest see täiendab liikmesriikide poliitikameetmeid ja koordineerimist mitmesuguste teiste Euroopa Liidu poliitikavaldkondadega, sh teiste struktuurifondidega seotud programmide ja Euroopa Investeeringupanga (EIP) meetmetega. Komitee arvates tuleks määruses samuti arvesse võtta stabiilsuse ja kasvu pakist tehtud erandeid loodusõnnetustest ja inimtegevusest tingitud õnnetustest mõjutatud liikmesriikidele.

3.3. Määruse kohaselt peab tegemist olema suurte loodusõnnetustega ning liikmesriikidele ei anta abi õnnetustes, mille puhul hinnatud kahju jääb alla teatud künnise, mida komitee peab liiga kõrgeks ja mis seetõttu tuleks läbi vaadata.

3.4. Abikõlblikud meetmed hõlmavad eluhooneid vaid juhul, kui tegemist on ajutiste eluasemetega. Vastasel juhul peavad sekkuma hoopis riik või kindlustajad. Ajalooliste külade saatust sõltub lisaeluasemetel põhineva turismiga seotud majandustegevusest. Komitee on seisukohal, et elamute ja majandustegevuse sellise vastandamise küsimus on vaja lahendada.

3.5. Määruses on samuti sätestatud, et ei tohi esineda kattuvusi muude ELi meetmetega, mille eesmärk on saada üle territoriaalsetest raskustest, mille põhjuseks on loodusõnnetused ja inimtegevusest tingitud õnnetused. Fondi vahenditele juurdepääsu saamise üks peamisi tingimusi on loodusõnnetuste ohu ennetamise kava olemasolu. Komitee arvates ei aseta ELi institutsioonid ja liikmesriigid piisavalt rõhku ennetamisele.

3.6. Määruses täpsustatakse, et rahastust saavad meetmed peavad olema kooskõlas ELi asutamislepingu sätete ja hiljem vastu võetud õigusnormidega. Viidatakse eelkõige usaldusväärsele finantsjuhtimisele, riigihangete läbipaistvusele, samuti keskkonnakaitsele ja kliimamuutustega kohanemisele ning investeeringutele keskkonnasõbralikku taristusse. Määruse vastuvõtmise ajal ei kehtinud veel eraldi direktiiv ligipääsetavuse kohta ⁽⁷⁾. Kuna nõudlus ligipääsetavate toodete ja teenuste järele on ELi rahvastiku vananedes ⁽⁸⁾ veelgi suurenenud, tuleb hädaabi- ja ülesehitamismeetmete võtmise algatuste ligipääsetavus komitee arvates lugeda peamiste kriteeriumide hulka.

Brüssel, 22. veebruar 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

⁽⁷⁾ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv liikmesriikide õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta seoses toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuetega, COM(2015) 615 final – 2015/0278 (COD).

⁽⁸⁾ Hinnanguliselt on 2020. aastal ligikaudu 120 miljonil inimesel Euroopa Liidus liit- ja/või kerge puue. Samuti tuleks rõhutada, et maa- ja mägipiirkondades asuvates hiljuti loodusõnnetustes kannatada saanud ajaloolistes külates elavad peamiselt vanemad inimesed.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/59/EL muutmise kohta seoses tagamata võlainstrumentide järjestusega maksejõuetusmenetluse hierarhias“

[COM(2016) 853 final – 2016/0363 (COD)]

(2017/C 173/08)

Pearaportöör: **Daniel MAREELS**

Konsulterimistaotlus	Euroopa Liidu Nõukogu, 3.1.2017
	Euroopa Parlament, 16.1.2017
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 114 ja 304
Vastutav seksioon	majandus- ja rahaliidu, majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse seksioon
Vastuvõtmine täiskogus	22.2.2017
Täiskogu istungjärk nr	523
Hääletuse tulemus	169/0/3
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab komisjoni ettepanekut pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivi (BRRD) ⁽¹⁾ muutmiseks, täpsemalt **tagamata võlainstrumentide ühtlustatud riikliku järjestuse kehtestamist maksejõuetusmenetluses**. Asjaomane ettepanek on osa hiljuti avaldatud ettepanekute paketist, mille eesmärk on pankade edasine reformimine ⁽²⁾. Põhimõtteliselt on asjaomane pakett mõeldud rahvusvahelises raamistikus, näiteks G20 tippkohtumisel, Baseli pangajärelevalve komitees ja finantsstabiilsuse nõukogus ettevalmistatud tekstide ülevõtmiseks.

1.2. Komitee jaoks on finantsstabiilsuse eelduse ja alusena endiselt ülimalt oluline, et pangandussüsteem oleks vastupanuvõimeline ja hästi kapitaliseeritud. Samas on põhimõttelise tähtsusega, et pangakriisi tekkimisel kasutataks esmajärjekorras aktsionäride ja teiste võlausaldajate erakapitali (nn kohustuste ja nõudeõiguste teisendamine), et ei oleks vaja kasutada valitsuse ja maksumaksjate vahendeid. Ohtu ei tohi sattuda ka töötajate palgad ega pensionihüvitised.

1.3. Komitee tervitab tõika, et arvamuse teemaks olev ettepanek eraldati eelnevalt mainitud paketist (vt punkt 1.1) ja seda käsitletakse eelisjärjekorras. Hiljutised arengud, mille tulemusena liikmesriigid koostavad selles valdkonnas ise reegleid oma tõlgendusest lähtuvalt, võivad endaga kaasa tuua probleeme näiteks kohustuste ja nõudeõiguste teisendamise korra rakendamisel. Nüüd on vaja suunamuutust, loobuda individuaalsest lähenemisest ja eelistada ELi tasandil ühtlustatud lähenemisviisi, nii et kõikjal kehtiksid ühed ja samad pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivi reeglid.

1.4. Ühtlustatud lähenemisviisi hoiab ära ka liikmesriikide vahelisi moonutusi ja soovimatu konkurentsi turul. Komitee jaoks on oluline saavutada asutuste ja liikmesriikide vahel võrdsemad tingimused ja vähendada riske finantssektoris.

⁽¹⁾ Direktiivi ingliskeelne nimetus on *Bank Recovery and Resolution Directive*. Eesti keeles räägitakse pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivist.

⁽²⁾ Seadusandliku paketiga muudetakse lisaks eelnevalt nimetatud direktiivile ka määrust (EL) nr 575/2013 (kapitalinõuete määrus), direktiivi 2013/36/EL (kapitalinõuete direktiiv) ja määrust (EL) nr 806/2014 (ühtse kriisilahenduskorra määrus). Vt allmärkused 8 kuni 10 ja komitee arvamus ECO/424, mis on praegu koostamisel (veebuar 2017).

1.5. Komitee avaldab heameelt selle üle, et ettepanekuga muudetakse kriisilahenduskord tugevamaks ning samas parandatakse ja kiirendatakse selle praktilist kasutamist.

1.6. Komitee arvates peavad olema olemas kahjumi katmise raamistik, mis kehtivad kõikidele pankadele. Selles kontekstis on positiivne, et kõnealune ettepanek aitab kaasa spetsiifiliste meetmete rakendamisele globaalsete süsteemselt oluliste pankade suhtes. See nõuab globaalsetelt süsteemselt olulistelt pankadelt (G-SIB)⁽³⁾ suuremat kahjumikatmise võimet (kogu kahjumikatmisvõime (TLAC))⁽⁴⁾, mida saab kriisi korral kasutada. Kõnealune ettepanek aitab samuti kaasa kohustuste ja nõudeõiguste teisendamise korra rakendamisele teiste pankade puhul, maandades vajaduse korral õiguslike arutelude riski.

1.7. Komitee tervitab eelnevalt mainitud kogu kahjumikatmisvõime raamistiku lõimimist olemasolevatesse kõigi pankade suhtes kehtivatesse Euroopa nõuetesse (omavahendite ja kõlblike kohustuste miinimumnõuded (MREL)⁽⁵⁾-nõuded), nii et kõik globaalsed süsteemselt olulised pangad on allutatud ühtlustatud seadusandlusele. Ühte raamistikku lõimimine aitab muu seas kaasa ka kriisilahenduse tõhususele ja tulemuslikkusele.

1.8. Pankadel on väga oluline roll majanduse ja eelkõige leibkondade ja VKEde rahastamisel. Seepärast peab võimalik negatiivne mõju pankade rahastamiskuludele olema nii piiratud kui võimalik. Samas ei peaks uued eeskirjad lihtsustama ja suurendama üksnes kavandatud tagamata võlainstrumentide emissioone nii palju kui võimalik, vaid pakkuma kõigile osapooltele, k.a investoritele, võimalikult suurt selgust ja õiguskindlust. Oluline on, et tarbijakaitse-eeskirjad kehtiksid piiranguteta ja leiaksid rakendamist.

1.9. Väljapakutud lähenemisviis, mille kohaselt uut korda kohaldatakse ainult tagamata võlainstrumentide tulevastele emissioonidele, tundub olevat kõige realistlikum variant ja on seega samuti heakskiitu väärt.

2. Taustteave⁽⁶⁾

2.1. Kõnealune ettepanek⁽⁷⁾ kuulub komisjoni hiljuti avaldatud,⁽⁸⁾ viiest seadusandlikust ettepanekust koosnevasse paketti, mis käsitleb pankade reguleerimist ja põhineb selles valdkonnas juba olemasolevatel õigusaktidel⁽⁹⁾. Nüüd eraldatakse kõnealune ettepanek aga paketist ja selle tähtaega nihutatakse ettepoole, et saavutada ettepaneku kiirem vastuvõtmine ja rakendamine.

2.2. Asjaomane pakett on mõeldud Baseli pangajärelevalve komitees ja finantsstabiilsuse nõukogus ettevalmistatud tekstide ülevõtmiseks, arvestades seejuures ka tulemusi, mida andis komisjoni tõendite kogumise üleskutse, mille eesmärk oli kontrollida pangandust käsitlevate õigusaktide tõhusust ja tulemuslikkust.

2.3. Kokkuvõtvalt võib öelda, et paketi sisalduvate ettepanekutega soovitakse saavutada järgmised tulemused:

2.3.1. suurendada ELi finantsiasutuste vastupanuvõimet ja parandada finantsstabiilsust,

2.3.2. parandada pankade laenuandmisvõimet, et toetada Euroopa Liidu majandust, ja

2.3.3. edendada pankade rolli sügavamate ja likviidsemate ELi kapitaliturgude saavutamisel, et toetada kapitaliturgude liidu loomist.

2.3.4. Siinkohal võib esile tõsta ka seda, et samaaegselt tehakse pingutusi proportsionaalsuse põhimõtte paremaks ja kaugeulatavamaks rakendamiseks väikeste ja/või lihtsama struktuuriga pankade huvides.

⁽³⁾ Inglise keeles *Global Systemically Important Banks*.

⁽⁴⁾ Inglise keeles *Total Loss Absorption Capacity*.

⁽⁵⁾ Inglise keeles *Minimum Requirement for Eligible Liabilities and Own Funds*. Eesti keeles „omavahendite ja kõlblike kohustuste miinimumnõue“.

⁽⁶⁾ Käesolev tekst põhineb muu hulgas komisjoni levitatud tabel (nt pressiteade ning küsimused ja vastused) ettepaneku kohta ning asjaomasel ettepanekul.

⁽⁷⁾ COM(2016) 853 final.

⁽⁸⁾ 23. novembril 2016. Vt http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-3731_et.htm

⁽⁹⁾ Paketi muudetakse järgmisi õigusakte:

— 2013. aasta kapitalinõuete määrus ja kapitalinõuete direktiiv. Need sisaldavad krediitiasutuste (pankade) ja investimisühingute suhtes kohaldatavaid usaldatavusnõudeid ning juhtimist ja järelevalvet käsitlevaid eeskirju;

— 2014. aasta pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiiv ja ühtse kriisilahenduskorra määrus. Nendega kehtestatakse eeskirjad maksejõuetute asutuste finantsseisundi taastamiseks ja luuakse ühtne kriisilahenduskord.

2.4. Eelnevat silmas pidades on kõnealuse ettepaneku eesmärk kehtestada tagamata võlainstrumentide ühtlustatud riiklik järjestus. See on oluline pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivi raames aset leidva panga kriisilahenduse protsessis.

2.5. Sellise kriisilahenduse puhul on oluline, et kahjum oleks esmajoones erakapitali, aga mitte maksumaksjate või valitsuste kanda. See tagatakse kohustuste ja nõudeõiguste teisendamisega kas võlgade maha kandmise või nende riskikapitaliks konverteerimise teel.

2.6. Selleks peavad kõigil pankadel olema omakapitali ja kõlblike kohustuste miinimummäär või teisiti öeldes, nad peavad täitma omavahendite ja kõlblike kohustuste miinimumnõudeid.

2.7. Uus aspekt on see, et lahendamaks *too big to fail* (pankrotti minemiseks liiga suur) probleemi on nüüdseks sõlmitud kokkulepped täiendavate nõuete kehtestamise osas globaalsetele süsteemselt olulistele ettevõtjatele. Eelnevalt mainitud meetmete paketti kuuluv teine ettepanek on mõeldud just selleks, et lisada olemasolevasse omavahendite ja kõlblike kohustuste miinimumnõuete süsteemi nõue, mida tuntakse kogu kahjumikatmisvõimena.

2.8. Mõlemad kohustused on ajendanud mitut liikmesriiki muutma oma riigi maksejõuetusseaduse sätteid ⁽¹⁰⁾ pankade teatavate võlausaldajate järjestuse kohta.

2.9. Eelnevalt mainitud muudatused on liikmesriikides sisse viidud erineval ja lahkneval viisil, mida ei saa taotletavate eesmärkide valguses pidada ei optimaalseks ega soovitavaks. Kõnealuse ettepanekuga soovitakse leida sellele probleemile lahendus ühtlustatud korra kehtestamise abil (vt punkt 2.4).

3. Märkused ja kommentaarid

3.1. Üldiselt on nii pakett kui ka kõnealune ettepanek tervitatavad. Need täiendavad ja konkretiseerivad pärast kriisi rahandussektori tugevdamiseks tehtavat edasist olulist reformitööd ja aitavad samuti kaasa riski vähendamisele asjaomases sektoris.

3.2. Üldiselt on jätkuvalt oluline, et pangandussüsteem oleks vastupanuvõimeline ja hästi kapitaliseeritud. See on omakorda oluline finantsstabiilsuse tagamiseks. Stabiilsuse säilitamiseks on vaja, et kriisi tekkimisel mõnes pangas kasutatakse esmajärjekorras aktsionäride ja teiste võlausaldajate erakapitali (kohustuste ja nõudeõiguste teisendamine). Selline lähenemisviis peaks vältima valitsuse või maksumaksjate vahendite kasutamist. Samuti tuleb täita kohustused töötajate ees seoses pankade, pensionihüvitise või muu kindlaksmääratud tasuga ⁽¹¹⁾.

3.3. Asjaomast lähenemisviisi tuleb rakendada täielikult kõikide pankade suhtes. Sellega seoses on komiteel heameel, et kooskõlas G20 tasandil sõlmitud kokkulepetega tehakse jõupingutusi globaalsetele süsteemselt olulistele ettevõtjatele rangema korra kehtestamiseks.

3.4. On tervitatav, et kõnealuses ettepanekus lõimitakse kogu kahjumikatmisvõime raamistik olemasolevasse omavahendite ja kõlblike kohustuste miinimumnõuete süsteemi, mis nähti ette pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiiviga. See ei paranda mitte ainult praeguste eeskirjade kohaldamist, vaid rajab samas vundamendi suurimate oluliste pankade ühtlustatud režiimile. Viimane mõjutab omakorda positiivselt eeskirjade praktilist kasutamist.

3.5. Arvestades pankade olulist rolli majanduse ja eelkõige leibkondade ja VKEdes rahastamisel, peab taoliste instrumentide kehtestamine toimuma sobivatel tingimustel ja nii laialdaselt kui võimalik. Uued reeglid peavad olema selged ja pakkuma õiguskindlust kõikidele osalistele, k.a investoritele. Tähelepanu tuleb pöörata ka kuludele. Uued eeskirjad peavad nii palju kui võimalik piirama võimalikku negatiivset mõju pankade rahastamiskuludele.

⁽¹⁰⁾ Teistes muutuste sisseviimine alles käib.

⁽¹¹⁾ Kooskõlas pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse direktiivi artikli 44 lõike 2 punkti g alapunktiga i).

3.6. Iseenesest on ülimalt positiivne, et mitmed liikmesriigid alustasid väga kiiresti riikliku maksejõuetusseaduse muutmisega, et võtta arvesse Euroopa ja rahvusvahelisel tasandil toimuvaid arenguid (vt eespool).

3.7. Kahjuks ei toimu see aga ühetaoliselt, mille tulemuseks on riikidevahelised märkimisväärsed erinevused. Esineb ka mõningast soovimatut mõju, nagu emitentide ja investorite ebakindlus ning nende kohtlemine kohustuste ja nõudeõiguste teisendamisel. See võib raskendada ka pankade finantsseisundi taastamise ja kriisilahenduse raamistiku rakendamist mitmes riigis tegutsevate pankade puhul.

3.8. Komitee arvates ei ole soovitatav, kui selle tulemusena tekiks tagamata võlainstrumente erinev käsitlemine, kuna see võiks endaga kaasa tuua moonutused finantsasutuste ja liikmesriikide vahel ning viia turul mittesoovitava konkurentsini.

3.9. Siin on niisiis soovitatav kiire tegutsemine ja seejuures on lisaks iga liikmesriigi individuaalsete meetmete vastuvõtmise lõpetamisele veelgi olulisem liikuda ühtlustatud lähenemisviisi suunas. Selle tulemuseks ei ole mitte üksnes võrdsemad tingimused ettevõtjate ja liikmesriikide vahel, vaid ühtne lähenemisviis aitab parimal viisil kaasa ka põhieesmärkidele, milleks on suurem finantsstabiilsus ja rahandussektori riskide vähendamine.

3.10. Uued eeskirjad ei sisalda sätteid, mis käsitlevad teatud investorite võimalust (või võimaluse puudumist) tagamata võlainstrumentide omandamiseks või ostmiseks. Selline reegel ei ole ilmselt kohane pankade maksevõime taastamise ja kriisilahenduse direktiivis ning lõppude lõpuks on oluline, et asjaomases valdkonnas rakendataks tarbijakaitse-eeskirju ⁽¹²⁾ piiranguteta ja et need saaksid praktikas täiel määral mõju avaldada.

3.11. Kõnealused reeglid kehtivad üksnes kavandatud tulevastele emissioonidele ja mitte olemasolevatele instrumentidele. Õiguskindluse huvides ja seoses võimalike soovimatute mõjudega turgudele, emitentidele ja investoritele tundub kavandatud lähenemisviis vastuvõetav, kuigi sellel võivad olla teatud (ajutised) tagajärjed järelevalveasutustele.

3.12. Lõpetuseks tundub olevat soovitatav kehtestada realistlik kohaldamise tähtaeg ⁽¹³⁾.

Brüssel, 22. veebruar 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

⁽¹²⁾ Vt finantsinstrumentide turgude direktiiv (MiFID) ja MiFID 2 pakett. Viimatinimetatu jõustub 2018. aasta alguses.

⁽¹³⁾ Praegustes tekstides on kohaldamise tähtaeg 1. juuli 2017. Siiski on küsitav, kas see on saavutatav.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa uus oskuste tegevuskava. Koostöö inimkapitali tugevdamiseks ning töölesobivuse ja konkurentsivõime suurendamiseks““

(COM(2016) 381 (final))

teemal

„Ettepanek: nõukogu soovitus oskuste garantii loomise kohta“

(COM(2016) 382 (final) – 2016/0179 (NLE))

teemal

„Ettepanek: nõukogu soovitus, milles käsitletakse pidevõppe Euroopa kvalifikatsiooniraamistikku ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta soovitus Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku loomise kohta elukestva õppe valdkonnas“

(COM(2016) 383 (final) – 2016/0180 (NLE))

teemal

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, milles käsitletakse oskuste ja kvalifikatsioonidega seotud paremate teenuste pakkumise ühist raamistikku (Europass) ning millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 2241/2004/EÜ“

(COM(2016) 625 (final) – 2016/0304 (COD))

teemal

„Tööturul osalevate inimeste oskuste täiendamine“

(Ettevalmistav arvamus (eesistujariigi Malta taotlusel))

(2017/C 173/09)

Raportöör: **Indrė VAREIKYTė**

Kaasraportöör: **Tatjana BABRAUSKIENė**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 6.10.2016 Euroopa Komisjon, 17.2.2017 Euroopa Liidu Nõukogu, 21.10.2016 Eesistujariik Malta, 16.9.2016
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav sektsioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	3.2.2017
Vastuvõtmine täiskogus	22.2.2017
Täiskogu istungjärk nr	523
Hääletuse tulemus	196/0/6
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Komitee väljendab heameelt Euroopa uue oskuste tegevuskava üle, mille kohta komisjon ettepaneku tegi, ja on veendunud, et see on positiivne samm üksikisikute, tööturu ja ühiskonna jaoks. Komitee on ühtlasi seisukohal, et oskuste parem sobitamine peaks parandama oskuslike ja pädevate inimeste juurdepääsu tööturule.

1.2. On mõistetav, et uue tegevuskava ja selle algatustega keskendutakse jooksvate probleemide lahendamisele, muutes peamiselt olemasolevaid vahendeid ja meetmeid, et parandada nende rakendamist ja toimimist. Siiski on olemas vajadus veelgi innovatiivsemate lahenduste kasutuselevõtmise järele hariduse ja oskuste valdkonnas, sest Euroopa vajab tõelist paradigma muutust haridussektori eesmärkide ja toimimise vallas ning arusaamas selle kohast ja osast ühiskonnas.

1.3. Komitee rõhutab, et küsimusi, nagu ulatuslikum osalemine tööturul, vastavus muutuvate, ebakindlate ja komplekssete tööturgude vajadustele ning võitlus vaesuse, ebavõrdsuse ja diskrimineerimise vastu ELis, saab korralikult käsitleda vaid siis, kui võetakse arvesse nendega seotud sotsiaalseid ja soolisi perspektiive.

1.4. Komitee palub komisjonil esitada laiem ülevaade üldise haridus- ja koolitussüsteemi, tööhõive- ja sotsiaalsüsteemi ning nende üksikute meetmete toimimise ning vastastikuste kokkupuudete kohta, eriti sellistes küsimustes, mis on seotud kõrgemate haridustasemetega, elukestva õppe, piiriülese liikuvuse, ettevõtliku mõtteviisi, loovuse, innovatsiooni ning sotsiaalsete ja kultuuridevaheliste oskuste rolliga.

1.5. Komitee tahaks näha nii selgemaid sidemeid uue tegevuskava ning Euroopa poolaasta ja strateegia „Euroopa 2020“ vahel, eeskätt nende haridus- ja tööhõive-eesmärkide lõikes, kui ka prognoosi uue oskuste tegevuskava rolli kohta seoses tegevuskavaga aastani 2030, digitaalse ühtse turu strateegiaga, ringmajanduse strateegiaga, strateegilise soolise võrdõiguslikkuse tagamise kavaga aastateks 2016–2019, Euroopa sotsiaalõiguste sambaga ja kestliku arengu eesmärkidega.

1.6. Komitee väljendab kahetsust, et uues tegevuskavas puuduvad konkreetsed meetmed seoses noorte eluks ettevalmistamist võimaldava mitteformaalse ja informaalse õppimise tähtsa ülesandega. Lisaks ei rõhutata uues tegevuskavas ettevõtlusvaimu selle laiemas tähenduses (st algatusvõimena) kõigi üksikisikute jaoks kasuliku eluks vajaliku oskusena. Siinkohal peaks komisjon pöörama erilist tähelepanu ka konkreetsete vabade elukutsete puhul vajalikele erioskustele ⁽¹⁾.

1.7. Komitee ei saa nõustuda sellega, et uue tegevuskava jõustamiseks ei ole ette nähtud uut rahastamist, ja on sügavalt veendunud, et olemasolevate rahastamisprogrammide parimast võimalikust kasutamisest ei piisa tegevuskava eesmärkide toetamiseks. Lisaks kavandatakse ja jaotatakse tegevuskava rahastamiseks pakutud allikaid – s.o Euroopa Sotsiaalfondi ja programmi „Erasmus+“ – juba liikmesriikide tasandil, nii et nende kasutamine tegevuskava rakendamise otstarbel on veelgi ebakindlam.

1.8. Komitee kiidab heaks selle, et tegevuskavas on keskendutud dialoogile sotsiaalpartnerite ja ettevõtjatega, ja ergutab sellist dialoogi veelgi tugevdama, nagu ka dialoogi asjaomaste kodanikuühiskonna organisatsioonide ning organisatsioonidega, mis töötavad otseselt abisaajatega ja suudavad jõuda haavatavate inimesteni.

1.9. Komitee on veendunud, et välja pakutud oskuste garantii tekitaks tõelise muutuse ainult siis, kui võetakse õppust noortegarantii rakendamisest.

1.10. Oskuste arendamine digitaalajastul toimub kiire ja vahel äkilise muutuse kontekstis, mille puhul võivad ettevõtlusmudelid põhilikult muutuda. Seetõttu on komitee veendunud, et ei piisa üksikisikute aitamisest minimaalsete oskuste omandamisel ning on väga tähtis tagada, et oskuste garantiist saaks kindel vahend, mis aitab ja julgustab inimesi, et nad jõuaksid edasi ja saavutaksid oskuste kõrgeimad võimalikud tasemed. Komitee soovib tungivalt otsida muid lahendusi oskuste kiireks arendamiseks vajaliku rahastamise suurendamiseks, nt avaliku ja erasektori investeringuid. Tuleks uurida mõnes ELi liikmesriigis kasutatavaid vahendeid, nagu palgalist õppepuhkust reguleerivaid kollektiivlepinguid.

1.11. Samal ajal on oluline tunnistada, et ainult üksikisikute oskuste parandamine ei anna soovitud töölesobivuse efekti, kui sellega ei kaasne tihedalt seotud toetava sotsiaal-, majandus- ja soopoliitika edasiarendamist.

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/we-work-for/liberal-professions_en.

1.12. Komitee on veendunud, et Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku edasise arendamise jõupingutused peaksid keskenduma liikmesriikide ja kõigi sidusrühmade vahelise koostöö tugevdamisele, oskuste ja täiendushariduse kvalifikatsioonide tunnustamise tähtsusele ning mitteformaalse ja informaalse õppe teel omandatud oskuste valideerimisele, pöörates erilist tähelepanu valdkonnaülestele oskustele. Lisaks on – eriti seoses oskuste kõrge taseme saavutamisega – oluline tõhustada mitteformaalset ja informaalset õppimist sellisel viisil, et neid saaks kombineerida olemasolevate formaalõppe ja koolitamise süsteemidega ilma takistusteta ning viisil, mis on vastuvõetav kõigile asjaomastele sidusrühmadele.

1.13. On väga oluline tagada, et katse täiustada Euroopa kvalifikatsiooniraamistikku ei muutuks liiga koormavaks ega bürokraatlikuks, ning samuti saavutada suurem järjepidevus ELi kvalifikatsioonivahendite, nimelt Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku, Euroopa kutsehariduse ja -koolituse ainepunktide süsteemi ja Euroopa kvaliteeditagamise võrdlusraamistiku vahel. Oskuste, pädevuste, kvalifikatsioonide ja ametite Euroopa klassifikaatoriga tuleks toetada Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku arendamist ja selle kasutamist, kuid väga oluline on viia lõpule sidustamine, et oskuste, pädevuste, kvalifikatsioonide ja ametite Euroopa klassifikaator saaks anda oma panuse.

1.14. Komitee toetab kindlalt uut Europassi raamistikku, eelkõige Europassi kasutamise üleviimist dokumendipõhisest vahendist teenusepõhiseks platvormiks. Komitee on veendunud, et läbipaistvus, kasutatavus, kättesaadavus ja tõhusus peaksid olema selle arengu peamine tõukejõud. Väga oluline on tagada, et uuendatud Europassi raamistik oleks kättesaadav puuetega inimestele.

1.15. Komiteel on siiski kahtlusi selle suhtes, kas on eetiline kasutada programmi „Erasmus+“ rahalisi vahendeid esialgse rahastamisallikana. Samal ajal peaks komisjon uuesti ja realistlikumal viisil hindama eelarvemõju, eriti seoses rahalise mõjuga liikmesriikidele ja uue Europassi raamistiku avalikkusele levitamisest tuleneva mõjuga eelarvele.

2. Euroopa Komisjoni ettepaneku ülevaade

2.1. Euroopa Komisjon on võtnud vastu Euroopa uue oskuste tegevuskava eesmärgiga tagada, et inimesed arendavad laialdasi oskusi juba varasest east ja et maksimaalselt kasutatakse ära Euroopa inimkapitali, mis peaks suurendama tööesobivust, konkurentsivõimet ja majanduskasvu Euroopas.

2.2. Komisjoni hinnangul puudub 70 miljonil eurooplasel piisav lugemis- ja kirjutamisoskus, neil on viletsad arvutamisoskused ning enam kui 20 % ei suuda praktiliselt arvutitega töötada, ⁽²⁾ mis seab nad töötuse, vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohtu. Teisest küljest töötab üle 30 % kõrgelt kvalifitseeritud noortest töökohtadel, mis ei vasta nende andele ja püüdlustele, samas kui 40 % Euroopa tööandjatest teatavad, et nad ei suuda leida majanduskasvu ja innovatsiooni tagamiseks õigete oskustega inimesi. Samal ajal on liiga vähestel inimestel ettevõtlik mõtteviis ja pädevused omaenda ettevõtte asutamiseks ja tööturu muutuvate nõuetega kohanemiseks.

2.3. Komisjon on veendunud, et oskuste taseme tõstmine, valdkonnaüleste oskuste edendamine ja viiside leidmine tööturu vajaduste paremaks prognoosimiseks, sealhulgas tööstusega peetava dialoogi põhjal, on väga olulised inimeste võimaluste parandamiseks elus ning toetavad õiglast, kaasavat ja jätkusuutlikku majanduskasvu ning sidusat ühiskonda. Et aidata lahendada oskustega seotud probleeme, teeb Euroopa Komisjon ettepaneku järgmise kümne algatuse kohta, mida tuleks rakendada järgmise kahe aasta jooksul:

- oskuste garantii, mis aitab väheste oskustega täiskasvanutel omandada minimaalsel tasemel kirja-, arvutus- ja digitaalioskused ning liikuda keskhariduse suunas;
- Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku läbivaatamine kvalifikatsioonide paremaks mõistmiseks ja kõigi olemasolevate oskuste paremaks kasutamiseks Euroopa tööturul;
- algatus „Digioskuste ja töökohtade koalitsioon“ koondab liikmesriigid ning haridus-, tööhõive- ja tööstussektori sidusrühmad, et luua suur digitaalse talendi pagas ning tagada, et Euroopa tööjõul ja üksikisikutel on piisavad digitaalioskused;

⁽²⁾ See määr on kõrgem 55–65aastaste vanuserühmas, kus 50 % täiskasvanutest ei ole põhilisi IKT-oskusi. OECD, rahvusvaheline täiskasvanute oskuste uuring (PIAAC), juuni 2015.

- oskustealane valdkondliku koostöö kava, et tõhustada oskuste prognoosimist ja tegeleda oskuste nappusega konkreetsetes majandussektorites;
- kolmandate riikide kodanike kutsekirjelduse vahend, et toetada varjupaigataotlejate, pagulaste ja muude rändajate oskuste ja kvalifikatsioonide varajast väljaselgitamist ja kirjeldamist;
- Europassi raamistiku läbivaatamine, et pakkuda inimestele paremaid ja lihtsamini kasutatavaid vahendeid oma oskuste esitlemiseks ning kasuliku reaalajas teabe saamiseks vajavate oskuste ja suundumuste kohta, mis seejärel saavad karjääri ja õppega seotud valikute puhul aidata;
- kutsehariduse ja -õppe esimeseks valikuks muutmine, suurendades kutsehariduses ja -õppes osalejate võimalusi saada õppekogemusi töökohal ning edendada kutsehariduse ja -õppe abil saavutatud heade tööturuväljundite paremat märgatavust;
- võtmepädevusi käsitleva soovitusel läbivaatamine, et aidata rohkematel inimestel omandada 21. sajandil töötamiseks ja elamiseks vajalikud põhioskused, keskendudes eriti ettevõtlike ja innovatsioonile suunatud mõtteviiside ja oskuste edendamisele;
- õpingud lõpetanute karjääri jälgimise algatus, et täiustada teavet selle kohta, kuidas lõpetanutel tööturul läheb;
- ettepanek analüüsida täpsemalt ajude äravoolu ja jagada parimaid tavaid selle tõhusaks käsitlemiseks.

3. Dokumendi kohaldamisala

3.1. Selles arvamuses keskendub komitee tegevuskavale endale ja kolmele koos tegevuskava kõrval juba ette pandud algatusele: oskuste garantii, Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku läbivaatamine ja Europassi raamistiku läbivaatamine.

3.2. Samuti vastab komitee Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariigi Malta taotlusele esitada ettevalmistav aramus teemal „Tööturul osalevate inimeste oskuste täiendamine“. Kohaldamisala ja valdkonna kattuvuse tõttu on komitee vastus sellele taotlusele liidetud käesolevasse arvamusse ning see täiendab arvamust, laiendades komitee vaateid oskuste ja töölesobivuse sotsiaalse mõõtmise ja sooliste aspektide kohta.

4. Üldised märkused tegevuskava kohta

4.1. Komitee väljendab heameelt komisjoni kavandatud Euroopa uue oskuste tegevuskava üle ja on veendunud, et see on positiivne samm ühiskonna ja ettevõtjate oskuste vajaduse vahelise parema tasakaalu suunas. Kuigi on arusaadav, et uue tegevuskava ja selle algatustega keskendutakse praeguste probleemide lahendamisele enamasti olemasolevate vahendite ja meetmete muutmise teel, et parandada nende rakendamist ja toimimist, rõhutab komitee vajadust võtta hariduse ning oskuste arendamise valdkonnas kasutusele innovatiivsemaid lahendusi. Mitmel liikmesriigil ja Euroopa Majanduspiirkonna riigil on juba erinevad innovatiivsed lähenemisviisid kasutusel, kuid neid ei jälgita ega mainita tegevuskavas, rääkimata nende liikmesriikidele propageerimisest.

4.2. Komitee on veendunud (ja ELi üldmeetmete⁽³⁾ suhteliselt väike mõju alates 2009. aastast hariduse ja noorte tööhõive sektoris toetab seda veendumust), et nüüd on aeg tõeliseks paradigma muutuseks haridus- ja koolitussektori eesmärkide ja toimimise valdkonnas, hõlmates selle kõiki vorme – formaalset, mitteformaalset ja informaalset haridust –, ning arusaamas selle kohast ja osast ühiskonnas, samuti hariduse enda tunnustamiseks tootlikkuse tegurina. Euroopa tuleviku jaoks on oluline keskenduda ulatuslikumalt inimarengusse investeerimisele, mistõttu tuleks uue tegevuskavaga esitada mitte ainult osalisi lahendusi olemasolevatele tööturu erinevustele, vaid ka meetmeid, millega anda ELis igale üksikisikule võimalus muutuda majandustegevuse valimisel paremaks, kvalifitseeritumaks ja paindlikumaks.

⁽³⁾ Nt Euroopa Komisjon, 2016. aasta hariduse ja koolituse valdkonna ülevaade, september 2016; Euroopa Poliitika Keskus „Towards a Europeanisation of Youth Employment Policies? A Comparative Analysis of Regional Youth Guarantee Policy Designs“, september 2016.

4.3. Oskuste parandamine ja sobitamine, samuti ümberõpe ja kutsealase arengu jätkamine on äärmiselt olulised seoses Euroopa Liidu sotsiaalsete ja poliitiliste kohustustega, et suurendada tööjõus osalemist ja vastata muutuvate tööturgude vajadustele ning et võidelda ELis vaesuse, ebavõrdsuse ja diskrimineerimisega. Neid küsimusi ei saa nõuetekohaselt käsitleda ilma seotud sotsiaalseid ja soolisi perspektiive arvesse võtmata. Ometi väljendab komitee kahetsust selle üle, et uue tegevuskavaga keskendutakse oskustele ja töõesobivusele üldiselt, kuid ei selgitata välja konkreetseid meetmeid osalise tööajaga tööd ja ebakindlat tööd tegevate üksikisikute ning samuti majanduslikult mitteaktiivsete naiste, eakate ja puuetega inimeste potentsiaali kaasamiseks – kõik nad võiksid anda märkimisväärse panuse ELi arengusse ja majanduskasvu.

4.4. Komitee leiab, et tegevuskava kavandamise etapis jäeti seoses oskuste arendamisega välja soolise ebavõrdsuse⁽⁴⁾ peamised tahud. Nende hulka kuuluvad järgmised: surve naistele olla hooldaja ning ühitada töö ja pereelu; diskrimineerimine; stereotüüpide loomine; naiste suurem esindatus mittestandardsetes tööhõives; ametivalikute piiramine osalise tööajaga tööl puhul (mis suurendab üleharituse riski, eriti madalamat haridust eeldava töö juhtudel); uurimisvaldkonnad, kus naised ja mehed on tugevasti esindatud, olles seeläbi tööturul tõenäolisemalt üleharitusest mõjutatud.

4.5. Tegevuskavas keskendutakse kindlalt minimaalsete põhioskuste tagamisele ning madala ja keskmise taseme oskuste arendamisele, kuid komitee juhib tähelepanu komisjoni üldisema vaatenurga puudumisele üldiste haridus-, tööhõive- ja sotsiaalsüsteemide toimimise ja nende vaheliste vastastikuste kokkupuudete ning nende üksikute meetmete kohta. Selline piiratud vaatenurk eirab sama tähtsaid küsimusi hariduse ja koolituse kõrgematel tasanditel ning muu hulgas ka pidevõppe, piiriülese liikuvuse, ettevõtlusvaimu, loovuse, innovatsiooni, sotsiaalsete oskuste ja kultuuridevahelise hariduse rolli. Siinkohal peaks komisjon pöörama erilist tähelepanu ka konkreetsete vabade elukutsete puhul vajalikele erioskustele⁽⁵⁾.

4.6. Seetõttu nõuab komitee tungival, et komisjon võtaks oma poliitilistes algatustes koordineeritud, sidusa ja järjepideva lähenemisviisi, eelkõige seal, kus need algatused hõlmavad oskuste arendamist. Puudub tõhus kooskõlastamine üheaegsete ja tihedalt seotud algatuste vahel, mille on ette pannud erinevad peadirektoraadid. Parema kooskõlastamine võiks oluliselt suurendada selliste meetmete tulemuslikkust ja mõju.

4.7. Arvestades, et oskuste arendamisel on olulisi järelemeid majanduskasvule, ja tõelise mõju tagamiseks tahaks komitee ühtlasi näha otsesemaid sidemeid uue tegevuskava ja nii Euroopa poolaasta (eriti riigipõhiste soovitude) kui ka strateegia „Euroopa 2020“ vahel. See puudutab eelkõige nende haridus- ja tööhõive eesmärgi ning tegevuskava rolli seoses tegevuskavaga aastani 2030, digitaalse ühtse turu strateegia, ringmajanduse strateegia, strateegilise soolise võrdõiguslikkuse tagamise kava (2016–2019), sotsiaalõiguste samba (eriti ette pandud sihttasemetega kava) ja kestliku arengu eesmärkidega. Selliste ühenduste loomine tugevdaks tegevuskava kohta ELi pikaajaliste eesmärkide ja eri valdkondi hõlmavate poliitiliste üldraamistike seas, tagades seeläbi selle staatuse strateegilise algatusena.

4.8. Komitee tunnistab, et tulemuslik oskuste sobitamine on väga oluline, sest olukord, kus 30 % noortest eurooplastest on oma töökoha jaoks üle kvalifitseeritud omandatud formaalsete kvalifikatsioonide mõttes ja samal ajal 40 % tööandjatest teatab vajalike oskustega töötajate puudumisest, ei ole jätkusuutlik. Ometi on ülioluline viia oskuste sobitamine kooskõlla kvaliteetsete töökohtade loomisega ja rõhutada, kui tähtis on piiriülene liikuvus oskuste sobitamise meetodina täielikult toimiva ja tõhusa ühiskonna loomiseks.

4.9. Uues tegevuskavas rõhutatakse nii kaasamise kui ka töõesobivuse oskuste omandamise tähtsust. Lisaks sellele, kuigi tegevuskavas keskendutakse peamiselt tööstuse vajadustele, on komitee veendunud, et ühtlasi oleks vaja suuremat keskendumist oskustele, mis on laiemalt ühiskonna jaoks olulised. Oskused on ühtlasi vajalikud üksikisikute ja ühiskonna laiemaks kasuks, näiteks valdkonnaülese, ülekantava või pehmed oskused (nt kriitiline ja loov mõtlemine, sotsiaalsed, ühiskondlikud ja kultuurilised pädevused)⁽⁶⁾. Komitee väljendab ühtlasi kahetsust selle üle, et ettevõtlusvaimu (selle laiemas

⁽⁴⁾ Rahvusvaheline Tööorganisatsioon, „Skills mismatch in Europe“, statistika ülevaade, september 2014.

⁽⁵⁾ http://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/we-work-for/liberal-professions_en.

⁽⁶⁾ Komitee arvamus teemal „Loovuse, ettevõtluse ja liikuvuse edendamine hariduse ja koolituse valdkonnas“ (ELT C 332, 8.10.2015, lk 20).

tähdenduses, st algatusvõimena) ei rõhutata uues tegevuskavas eluks vajaliku oskusena, mis on kasulik kõigi üksikisikute jaoks.

4.10. Lisaks rõhutab komitee taas kord kasutamata jäänud võimalust, mille maksumus ulatub mitme miljardi euroni, mis tuleneb toetuse puudumisest naiste ettevõtlusele⁽⁷⁾. Naisettevõtjad loovad töökohti, innovatsiooni ja uusi oskusi kõigis tööstusharudes. Lisaks on nad proaktiivsed sotsiaalses ettevõtluses, suurendades ja edendades kogukonna ja ühiskonna innovatsiooni⁽⁸⁾.

4.11. Komitee tunnistab, et äärmiselt tähtis on tagada, et kõigil noortel oleksid põhioskused, kuid väljendab kahetsust selle pärast, et uues tegevuskavas puuduvad spetsiaalsed meetmed käsitlemaks mitteformaalse ja informaalse õppimise keskset rolli noorte eluks ettevalmistamisel. Väljaspool formaalharidust ja -koolitust omandatud oskused ja pädevused annavad noortele võimaluse nii saada tööd kui ka leida oma koht ühiskonnas laiemalt ja anda sellesse oma panus. Enamik teabevahetuse, kultuurilistest, juhtimis- ja isiklikest oskustest, mida tööandjad otsivad, omandatakse mitteformaalse ja informaalse õppimise teel ning neid pädevusi tuleb valideerida ja tunnustada⁽⁹⁾.

4.12. Arvestades, et prioriteediks on seatud rahalised investeeringud sellistesse distsipliinidesse hariduses, mida peetakse riikide majanduse elavdamiseks olulisemateks, leiab komitee, et uue tegevuskavaga ei tohiks julgustada valitsusi tühistama kohustusi, mis on võetud Bologna protsessi Bukaresti kommünikees seoses kõrghariduse jaoks kohase rahastamise tagamisega. Sellised lahknevused võivad ohustada muid hariduse valdkondi ja piirata üldist juurdepääsetavust haridusele ning üldoskustele.

4.13. Selleks et veelgi lihtsustada noorte inimeste integreerimist praegusele tööturule, peaksid liikmesriigid ühtlasi uuesti kinnitama kohustusi, mis võeti hariduse ja koolituse valdkonna üleeuroopalise koostöö strateegilise raamistiku (HK 2020) ja 2006. aasta Oslo tegevuskava raames, mis on väga aktuaalsed ka praegu. Täiendavate edusammudeta loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduste ja matemaatika valdkonnas ja praktiliste oskuste alal on raske parandada kutseharidust ja -õpet ning õpipoisiõppe süsteeme.

4.14. Komitee rõhutab tõsiasja, et liikmesriikide haridussüsteemid on esimene tasand, mis vastutab tõhusa ja hästitoimiva hariduse ja koolituse eest; niisiis on liikmesriikide valitsustel kohustus tagada põhioskuste minimaaltasemed. Seega on väga oluline, et komisjon hindaks uuesti, kas uus tegevuskava lubab riiklikul tasandil vajalike muutuste võimaldamist ja edendamist ning aitab liikmesriikidel tõepoolest olemasolevaid rahalisi vahendeid paremini ära kasutada. Sellele vaatamata on oluline toetada riiklikku mehhanismi valitsuste ja sidusrühmade vahelise konsulteerimise jaoks, et tugevdada sotsiaalset dialoogi, edendada koostööd, tagada parimate tavade tulemuslik jagamine ning tagasiside ja asjaomaste andmete kiire kogumine.

4.15. Siiski on komiteel muresid seoses sellega, kas ette pandud algatuste väärtus ei või kaduda, arvestades et tegelikkuses seisavad Euroopa riigid ikka veel silmitsi kriisiga. Eelarvekärped, iseäranis hariduse ja koolituse valdkonnale eraldatud vahendites, võivad raskendada noorte ebavõrdse stardipositsiooni korrigeerimist ja kõigile kvaliteetse elukestva hariduse ja koolituse võimaldamise edendamist.

4.16. Komitee ei saa nõustuda sellega, et uue tegevuskava jõustamiseks ei ole ette nähtud uut rahastamiskava. Komitee soovib loimida tegevuskava võimalusi pakkuvasse makromajanduslikku raamistikku, kus inimeste oskustesse ja võimetusse investeerimist ei käsitleta mitte kulutusena, vaid väljaminekuna, mis toob aja jooksul positiivseid hüvesid.

⁽⁷⁾ Komitee arvamus teemal „Naisettevõtjad“ (ELT C 299, 4.10.2012, lk 24).

⁽⁸⁾ Kümne riigi juhtumiuuringut naiste sotsiaallettevõtluse mõju kohta Euroopas on analüüsitud osana Euroopa naiste surverühma projektist *WESstart*.

⁽⁹⁾ Komitee arvamus teemal „ELi poliitika ja vabatahtlik tegevus“ (ELT C 181, 21.6.2012, lk 150).

4.17. Komitee on sügavalt veendunud, et olemasolevate rahastamisprogrammide parimast võimalikust kasutamisest ei piisa tegevuskava eesmärkide toetamiseks. Seetõttu on vaja rohkem rahastamist lisaks dokumendis ette nähtud võimalikele kohandustele aastaid 2014–2020 hõlmava mitmeaastase finantsraamistiku vahehindamisel. Komitee julgustab ühtlasi liikmesriike suurendama kulutusi haridusele ja tagama nende tulemuslikkuse. Komitee on veendunud, et liikmesriikide osalust haridusse ja koolitusse tehtavate kulutuste katmises ei tohiks lisada raamistikku, mida kasutatakse nende eelarvepuudujärgi väljaarvestamiseks.

4.18. Lisaks rõhutab komitee, et uue tegevuskava rahastamiseks pakutud allikaid – nimelt Euroopa Sotsiaalfondi ja programmi „Erasmus+“ – juba kavandatakse ja jaotatakse liikmesriikide tasandil, seega on nende kasutamine tegevuskava rakendamise eesmärgil veelgi ebakindlam.

4.19. Komitee hindab seda, et uues tegevuskavas keskendutakse dialoogile ja konsulteerimisele sotsiaalpartnerite ja ettevõtjatega, ning julgustab sellist dialoogi veelgi tugevdama oskuste vastavuse parandamiseks ja oskustöötajatele parema ligipääsu tagamiseks tööturule nii osana „Sotsiaaldialoogi uuest algusest“⁽¹⁰⁾ kui ka liikmesriikide piires. Samuti on väga oluline tunnistada ja toetada kodanikuühiskonna organisatsioonide rolli, arvestades nende tohutuid kogemusi sotsiaalsete ettevõtete raamistiku alusel teenuste osutamisel ja valmisolekut rakendada sotsiaalse ettevõtluse oskusi, mis on tegevuskava oluline element. Lisaks on eriti ettevõtluse ja ettevõtlusoskuste rakendamist silmas pidades oluline kaasata dialoogi kutsealaseid esindusorganeid.

4.20. Samuti rõhutab komitee vajadust pöörata rohkem tähelepanu sihipärastele meetmetele, et jõuda ebasoodsas olukorras rühmadeni, sealhulgas puuetega inimesteni. See hõlmab liikmesriikide tasandil andmete kogumist, et hinnata praeguste meetmete mõju sihtrühmadele, ja selle tagamist, et meetmed on kohandatud õppijate konkreetsete vajadustega kättesaadavuse, kestuse ja elluviimise mõttes. See tähendab otsuste tegijate, organisatsioonide ja otseselt võimalike kasusaajatega töötavate ühendustega partnerluses töötamist. Mõni selline ühendus on üsna väike, mis takistab nende juurdepääsu ELi toetustele. Seetõttu tuleks leida lahendused, et lihtsustada nende juurdepääsu sellisele finantstoele.

5. Oskuste garantii loomise ettepaneku kohta

5.1. Komitee on veendunud, et oskuste garantii, mille kohta on tehtud ettepanek, tekitab tõelise muutuse ainult siis, kui võetakse õppust noortegarantii rakendamisest (st kattuvuste vältimine, suurema järjepidevuse tagamine). Konkreetsemalt tuleks oskuste garantiiga püüelda kiirema rakendamise tagamise poole, kasutada integreeritud lähenemisviisi, millega kaasnevad sotsiaalteenused, olla avatum partnerlustele ettevõtjate, sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega ning olla paindlikum, et tulla vastu eriliste integratsioonivajadustega kasutajatele. Väga oluline on, et oskuste garantiid nähtaks lisaväärtusega sekkumismeetmena, mitte üksnes töökohtade loomise meetmena.

5.2. Komitee on varem rõhutanud,⁽¹¹⁾ et oskuste arendamine digitaalsest toimub kiire ja vahel äkilise muutuse kontekstis, mille käigus võivad ettevõtlusmudelid põhjalikult muutuda. Digiteerimise teatud mõju tööhõivele on juba nähtav, samas kui erinevates hinnangutes märgitakse, et ligikaudu 50 % tänastest keskmise oskustasemega töökohtadest võidakse järgmise kahekümne aasta jooksul asendada digitaaltehnoloogiaga ja et tulevikus vajavad töötajad iga viie aasta järel laiahaardelisi uute oskuste omandamise meetmeid⁽¹²⁾. Seetõttu muutuvad veelgi tähtsamaks järjekindel lähenemisviis ümberõppele ja pidevõppele ning samuti tihe dialoog ettevõtjate, sotsiaalpartnerite ja sidusrühmadega. Komitee soovib tungivalt otsida muid lahendusi oskuste kiireks arendamiseks vajaliku rahastamise suurendamiseks, nt avaliku ja erasektori investeringuid. Tuleks uurida mõnes ELi liikmesriigis kasutatavaid vahendeid, nagu palgalist õppepuhkust reguleerivaid kollektiivlepinguid.

⁽¹⁰⁾ „Sotsiaaldialoogi uus algus“, Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariigi, Euroopa Komisjoni ja Euroopa sotsiaalpartnerite avaldus, 27. juuni 2016.

⁽¹¹⁾ Komitee aramus „Digitaliseerimise mõju teenindussektorile ja tööhõivele“ (ELT C 13, 15.1.2016, lk 161).

⁽¹²⁾ Nt Bowles, J. „The computerisation of European jobs who will win and who will lose from the impact of new technology onto old areas of employment?“, 2014, „The computerisation of European jobs“, Frey, C. M., Osborne, M., „The future of employment: How susceptible are jobs to computerisation?“, 2013, Pajarinen, M., Rouvinen, P., Ekeland, A., „Computerization Threatens One-Third of Finnish and Norwegian Employment“, ETLA, 2015.

5.3. Seetõttu on komitee veendunud, et ei piisa üksikisikute aitamisest minimaalsete oskuste omandamisel ning on väga tähtis tagada, et oskuste garantiist saaks kindel vahend, mis aitab inimestel edasi jõuda ja saavutada oskuste kõrgeimad võimalikud tasemed. Garantii eesmärk peaks olema mitte ainult põhioskusi suurendada, vaid ka võimaldada edasijõudmist kõrgemate kvalifikatsioonide ja laiema oskustepagasi suunas. Vastasel juhul jäävad need inimesed – eriti naised⁽¹³⁾ ja eakad – lõksu tööpuudusesse või madala oskustasemega töökohtadele, mis digitaliseerivas maailmas pidevalt vähenevad.

5.4. Samal ajal on oluline tunnustada, et ainult üksikisikute oskuste parandamine ei anna ilma tihedalt seotud toetava sotsiaal-, majandus- ja soopoliitika kaasneva edasise edendamisetä soovitav töõesobivuse efekti. See kehtib eriti poliitika puhul, mis on seotud töö ja eraelu tasakaalu tagamist võimaldavate teenustega, ettevõtluse julgustamisega, tugiteenustega raskustes üksikvanematele, kvaliteetsete, kättesaadavate ja taskukohaste täisajaga lastehoiuteenuste võimaldamisega ühena peamistest tõukejõududest nii naiste kui ka meeste tööturul osalemiseks ja eakate jaoks nõuetekohaste hooldusteenuste kättesaadavusega jne⁽¹⁴⁾.

5.5. Komitee tõstab esile sotsiaalpartnerite ja nende tegevuse⁽¹⁵⁾ olulist rolli oskuste parandamisel ja poliitika väljatöötamisel. Komitee on ühtlasi veendunud, et asjaomaste kodanikuühiskonna organisatsioonide osa tuleks paremini edendada, arvestades nende laiahaardelisi kogemusi meetmetega selliste inimeste oskuste täiendamiseks, kes praegu tööturule ei pääse. Need rühmad on tavaliselt korrelatsioonis madalamate kvalifikatsioonitasemetega, neil on nõrgemad sidemed muude oskuste pakkujatega, nagu avalikud tööturuasutused, formaalhariduse ja -koolituse pakkujad jne. Lisaks tähendab asjaolu, et tööle kaasamise teenuste mittetuluslike osutajate teenuste kasutajad on mitmekesised ja mõnikord keeruliste vajadustega seda, et kodanikuühiskonna organisatsioonid on valmis tegema kohandatud õppepakumisi, mis on üks kolmest oskuste garantiis sisalduvast sambast. Kui madala kvalifikatsiooniga inimestest saaks oskuste garantii peamine sihtrühm, tuleks kodanikuühiskonna organisatsioone tunnustada ühe peamise rakendusprotsessis osalejana.

5.6. Komitee on seisukohal, et riik, ettevõtted, õppijad ja haridusteenuse osutajad peaksid omavahel jagama kvalifikatsioonide omandamise ja teise võimaluse ning oskuste täiendamise programmidega seotud ülesandeid ja võimalusi ning et meetmed peaksid tuginema edukale koostööle. Ometi on veel ebaselge, milliseid stiimuleid on vaja selleks, et tööandjad ja töövõtjad aktsepteeriks ja jagaksid neid rolle ja vastutusalasid oskuste täiendamisel osalemisel.

6. Ettepaneku kohta vaadata läbi Euroopa kvalifikatsiooniraamistik

6.1. Komitee on seisukohal, et Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku edasine arendamine peaks keskenduma liikmesriikide, sotsiaalpartnerite ja muude sidusrühmade vahelise koostöö tugevdamisele, luues seega usaldust üksteise kvalifikatsiooni- raamistike ja hariduse kvaliteedisüsteemide vastu. Oluline on pidevõppe põhimõtteid järgides pidada meeles seda, kui oluline on oskuste ja kvalifikatsioonide tunnustamine ka edasise hariduse, mitte ainult tööturu jaoks. Formaalsete kvalifikatsioonide puhul tuleb leida viisid, kuidas valideerida oskusi, mis on omandatud mitteformaalse ja informaalse õppimise teel, pöörates erilist tähelepanu valdkonnaülestele oskustele. See on üks viis, kuidas omandada erinevate ja paindlikumate õppimisvõimaluste abil teadmisi, millele annavad kindla aluse õppetulemuste ja kvalifikatsioonide raamistiku peamised põhimõtted.

6.2. Märkida tuleks, et kuigi oskuste, pädevuste, kvalifikatsioonide ja ametite Euroopa klassifikaatoril on suur potentsiaal, on see veel arendamisel ja tekitab liikmesriikide seas ebakindlust. Oskuste, pädevuste, kvalifikatsioonide ja ametite Euroopa klassifikaatoriga tuleks toetada Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku arendamist ja selle kasutamist, kuid väga oluline on viia lõpule sidustamine, et oskuste, pädevuste, kvalifikatsioonide ja ametite Euroopa klassifikaator saaks anda oma panuse.

6.3. Komitee nõustub vajadusega parandada erinevatest kvalifikatsioonidest arusaamist ja nende võrreldavust. Selles osas väärib kiitust pakutud läbivaatamise keskendumine Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku läbipaistvuse ja järjepidevuse tugevdamisele. Siiski on väga oluline tagada, et Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku täiustamise katse ei kujuneks liiga koormavaks ega bürokraatlikuks.

⁽¹³⁾ Euroopa Komisjoni tegevuskava „Uus algus töötavate perekondade töö ja eraelu tasakaalu saavutamiseks“, august 2015.

⁽¹⁴⁾ Komitee arvamus teemal „Naiste tööhõive ja majanduskasv“ (ELT C 341, 21.11.2013, lk 6).

⁽¹⁵⁾ Euroopa sotsiaalpartnerite ühistegevus, mis keskendub kutseharidusele ja -õppele ning iseäranis õpipoisioõppele, investeeringule haridusse ja koolitusse, koolist väljalangevusega tegelemisele ja paremate õpitulemuste saavutamisele.

6.4. Komitee toonitab, et – eriti seoses oskuste kõrge taseme saavutamisega – on teha veel palju tööd, et tõhustada mitteformaalset ja informaalset õppimist sellisel viisil, et neid saaks kombineerida olemasolevate formaalõppe ja koolitamise süsteemidega ilma takistusteta ning viisil, mis on vastuvõetav kõigile asjaomastele sidusrühmadele. Praegu on selline integreerimine väga piiratud võrdsuse üldiselt aktsepteeritud määratluse puudumise, liikmesriikide kvalifikatsiooniraamistike madala vastastikuse usaldamise ja suurte riiklike kvalifikatsiooniraamistike ja Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku vaheliste sidustamistasemetega väga suurte erinevuste tõttu.

6.5. Komitee soovib ühtlasi tagada suurema järjepidevuse ELi kvalifikatsioonivahendite vahel – nimelt Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku, Euroopa kutsehariduse ja -koolituse ainepunktide süsteemi ning kutsehariduse ja -õppe valdkonna Euroopa kvaliteeditagamise võrdlusraamistiku vahel.

7. Ettepaneku kohta vaadata läbi Europassi raamistik

7.1. Komitee toetab kindlalt uut Europassi raamistikku, eelkõige Europassi kasutamise üleviimist dokumendipõhisest vahendist teenusepõhiseks platvormiks.

7.2. Komitee on veendunud, et läbipaistvus, kasutatavus, kättesaadavus ja tõhusus peaksid olema peamised tõukejõud sellise üleeuroopalise platvormi loomisel, mille abil üksikisikutel oleks ligipääs mitmesugustele teenustele. Väga oluline on tagada, et uus Europassi raamistik oleks kättesaadav puuetega inimestele. Samuti on oluline võtta arvesse teabe kättesaadavust füüsilise keskkonna aspektist, sest mõni puue mõjutab IT-süsteemide kasutamise suutlikkust ja sellistel juhtudel peaksid kättesaadavad olema spetsiaalsed juurdepääsupunktid ja muud alternatiivsed juurdepääsumeetodid.

7.3. Komiteel on siiski kahtlusi selle suhtes, kas on eetilise kasutada programmi „Erasmus+“ rahalisi vahendeid, hinnanguliselt 2 500 000 eurot, esialgse rahastamisallikana oskuste ja kvalifikatsioonide veebiteenuste arendamiseks. Samal ajal nõuab komitee tungivalt, et komisjon hindaks eelarvemõju uuesti realistlikumal viisil, sest liikmesriikidele avaldab rahalist mõju kogutava teabe ulatuse suurendamine ja sellest tulenev vajadus täiustada oma andmete esitamise vahendeid ja kanaleid.

7.4. Komitee on veendunud, et ühtlasi on oluline hinnata uue Europassi avalikkusele levitamise eelarvemõju, sest uue raamistiku edu sõltub suurel määral nii teenuste kvaliteedi üldisest paranemisest ja nende arvu suurenemisest kui ka kasutajate arvu selgest suurenemisest.

Brüssel, 22. veebruar 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

LISA

Näited komitee asjakohastest arvamusest

- SOC/555 — „Kvaliteetne haridus kõigile“, 2017
- SOC/552 — „Programmi „Erasmus+“ vahehindamine“, koostamisel (2017)
- SOC/524 — „Aktiivsed ülikoolid Euroopa kujundajatena“, 2015
- SOC/523 — „Riiklike duaalsete haridussüsteemide kvaliteedi parandamine“, 2015
- SOC/521 — „Mitteformaalse ja informaalse õppimise käigus omandatud oskuste ja kvalifikatsioonide valideerimine – organiseeritud kodanikuühiskonna praktiline panus“, 2015
- SOC/518 — „Loovuse, ettevõtluse ja liikuvuse edendamine hariduse ja koolituse valdkonnas“, 2015
- CCMI/136 — „Digiteerimise mõju teenindussektorile ja tööhõivele“, 2015
- SOC/502 — „Naised teaduses“, 2014
- SOC/499 — „Ettepanek: nõukogu soovitus praktika kvaliteediraamistiku kohta“, 2014
- SOC/493 — „Avatud haridusruum“, 2014
- CCMI/118 — „Noorte tööalane konkurentsivõime – tööstuse vajadustega sobiv koolitus kokkuhoiuajastul“, 2014
- SOC/486 — „Naiste tööhõive ja majanduskasv“, 2013
- SOC/476 — „Hariduse ümbermõtestamine“, 2013
- INT/679 — „Tegevuskava „Ettevõtlus 2020““, 2013
- SOC/469 — „Majandussektori roll ELi hariduses“, 2013
- SOC/446 — „Naisettevõtjad“, 2012
- SOC/439 — „Puudega noored“, 2012
- SOC/438 — „Erasmus kõigi jaoks“, 2012
- SOC/431 — „Euroopa poliitika ja vabatahtlik tegevus“, 2012
- SOC/429 — „Euroopa kõrgharidussüsteemide ajakohastamise tegevuskava“, 2012
- SOC/421 — „Noorte tööhõive, tehniline pädevus ja liikuvus“, 2012
- SOC/409 — „Keskkharidusjärgse kutsehariduse ja -koolituse atraktiivsemaks muutmine“, 2012
- SOC/404 — „Uute oskuste ja töökohtade tegevuskava“, 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa vähese heitega liikuvuse strateegia““

(COM(2016) 501 (final))

(2017/C 173/10)

Raportöör: **Stefan BACK**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 20.7.2016
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav sektsioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infohiskonna sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	10.2.2017
Vastuvõtmine täiskogus	23.2.2017
Täiskogu istungjärk nr	523
Hääletuse tulemus	128/0/2
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Komitee toetab Euroopa vähese heitega liikuvuse strateegiat⁽¹⁾ (edaspidi „strateegia“), sealhulgas selle eesmärgid ja meetodeid, mis on kooskõlas 2011. aasta ELi transpordipoliitika valge raamatuga (edaspidi „valge raamat“)⁽²⁾ ning kavandatava riiklikult kindlaksmääratud panusega, mille EL ja selle liikmesriigid esitasid ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 21. istungjärgul (edaspidi „COP21 konverents“) ning mille on heaks kiitnud ka komitee⁽³⁾ ja mida toetati Marrakechis toimunud COP22 konverentsil.

1.2. Komitee kordab taas oma seisukohti, mis ta esitas arvamustes valge raamatu ja selle rakendamise kohta ning COP21 konverentsi kokkuleppe mõju kohta ELi transpordipoliitikale, pidades silmas asjaolu, et valges raamatus kehtestatud kasvuhoonegaaside heite vähendamise eesmärgid kehtivad endiselt, kuigi nende saavutamise meetodeid tuleb ajakohastada ja tugevdada.

1.3. Komitee väljendab heameelt strateegia selliste meetmete üle, mis lähevad valgest raamatust kaugemale, eeskätt innovatsiooni edendamine, sealhulgas koostöömehhanismide intelliigentsed transpordisüsteemide käsitlev Euroopa strateegia,⁽⁴⁾ ühendatud, integreeritud ja automatiseeritud sõidukite väljatöötamine ning elektrisõidukite ja energiasüsteemi integreerimine arukate võrkude kaudu, samuti nii jagamismajanduse arengust kui ka digitaalmajanduse üldisest arengust tulenevate uute ärimudelite ja uute transpordimudelite väljatöötamine.

1.4. Komitee toetab strateegia terviklikku lähenemisviisi, millega tagatakse sidusus transpordipoliitika ja teiste poliitikavaldkondade vahel, nagu elektriturust arendamine, teadusuuringute ja innovatsiooni edendamine, uute transpordilahenduste ja uute oskuste arendamine ning liikuvuse tõhusam kavandamine, sealhulgas ühistranspordi arendamine. Komitee oleks soovinud selle lähenemisviisi edasiarendamist strateegia ja siseturu täiustamist käsitleva teatise vaheliste ühenduste, sealhulgas turgude avamise ja tõhususe koostööna näol. See kehtib ka digitaalmajanduse, kaasa arvatud digitaalse liikuvuse ning jagamis- ja ringmajanduse arendamise kohta.

1.5. Komitee toonitab punktis 1.4 kirjeldatud transpordimudelite arendamise võimalikke mõjusid ning juhib tähelepanu nende sotsiaalsetele tagajärgedele, sealhulgas kasutajate ja töötajate töötingimustega seotud mõjud ning alltöövõtjana kasutatavate mikroettevõtjate olukord. Kõik need küsimused vajavad õigeaegset tähelepanu, et lahendada võimalikud probleemid juba varajases etapis. Samuti tuleks käsitleda isoleeritud kogukondadele avaldatavat mõju.

⁽¹⁾ COM(2016) 501 (final).

⁽²⁾ KOM(2011) 144 (lõplik).

⁽³⁾ ELT C 24, 28.1.2012, lk 146; ELT C 291, 4.9.2015, lk 14; ELT C 303, 19.8.2016, lk 10.

⁽⁴⁾ COM(2016) 766 (final).

1.6. Komitee toonitab, et ülimalt oluline on taastada usaldus tootjate esitatavate sõidukite heitkoguste andmete vastu ning toetab selle tulemuse saavutamiseks kavandatud meetmeid. Samuti rõhutab komitee, kuivõrd oluline on sidusrühmade ja üldsuse toetus ja nendega dialoogi pidamine, nagu ka sammude astumine selleks, et teha kindlaks vastutus varasema valeandmete esitamise eest ja vältida rikkumise kordumist.

1.7. Komitee väljendab heameelt tõhususe suurendamise meetmete üle, nagu üleeuroopalise transpordivõrgu rakendamise hõlbustamine, konkurentsivõimeliseks kaubaveoks kasutatava raudteevõrgustiku läbivaatamine ning mitmeliigilisuse edendamise ja vähesema heitega transpordiliikidele ülemineku ergutamise tähtsus, sealhulgas raudtee ja kombineeritud veod. Komitee võtab teadmiseks komisjoni üleskutse parandada bussiteenuste turule juurdepääsu, kuid soovib komisjonil kaaluda ka muid poliitikameetmeid ühistranspordivõrkude laiendamiseks ja isiklikelt autodelt ühistranspordile ülemineku ergutamiseks. Seepärast soovib komitee põhjalikumalt analüüsida olemasolevaid võimalusi. Komitee väljendab siiski kahetsust, et teatistes ei käsitleta autoveoturule juurdepääsu täiustatud eeskirju ja suuremat energiatõhusust võimaldava Euroopa moodulsüsteemi kasutamist autorongide puhul. Sellega seoses juhib komitee ka tähelepanu oma arvamusele „Rahvusvahelise maanteekaubaveo siseturg: sotsiaalne dumping ja kabotaaž“ (TEN/575) ning toonitab veelkord selgete ja jõustatavate õigusaktide olulisust ja vajadust võidelda kõigi sotsiaalse dumpingu vormide ning töötajate lähetamise ja sotsiaalkindlustushüvitiste kättesaadavusega seotud pettuste ja kuritarvitamisega.

1.8. Komitee tervitab ka Eurovignette'i direktiivi läbivaatamise kava, kuid kordab, et oluline on tagada paindlikkus vältimaks põhjendamatu mõju kuludele kauges ja hõredalt asustatud piirkondades, sealhulgas saared ja mägipiirkonnad. Samuti rõhutab komitee, et oluline on tagada eri transpordiliikide võrdsed tingimused taristu- ja väliskulude osas, et tagada eri transpordiliikide õiglane konkurents.

1.9. Komitee võtab teadmiseks Euroopa elektroonilise maksukogumisteenuse taaskäivitamise, kuid tuleb meelde, et teenuse kohta tehti otsus 2004. aastal ja seda ei ole endiselt rakendatud, mis osutab vajadusele vaadata läbi kogu süsteem, et kõrvaldada rakendamist takistavad tõkked.

1.10. Komitee väljendab heameelt selle üle, et tähelepanu pööratakse alternatiivkütustele, keskendudes innovatsiooni soodustamise olulisusele ja vajadusele tagada asjakohane võrgustik, mis võimaldab kasutada elektrit, maagaasi, vesinikku ja biokütuseid piiriülelt, mõjutamata seejuures toiduainete tootmist. See on kooskõlas komitee varem väljendatud seisukohtadega. Komitee väljendab heameelt elektromobiilsuse koostalitlusvõimele ja standardimisele keskendumise üle.

1.11. Ühtlasi väljendab komitee heameelt tähelepanu osutamise üle rahastamislahenduste eluliselt tähtsale küsimusele ning juhib tähelepanu vajadusele leida kaasrahastamislahendusi väikeprojektidele.

1.12. Komitee tunnustab asjaolu, et strateegias peetakse oluliseks kodanikuühiskonna toetust. Komitee toob esile osalusdialoogi potentsiaali toetuse saamisel ja probleemide lahendamisel ning võimalused kodanikuühiskonna ja piirkondlike omavalitsuste koalitsiooni loomiseks⁽⁵⁾.

1.13. Läbipaistvuse osas teeb komitee komisjonile ettepaneku avaldada igal aastal transpordisektori heite tulemustabel.

1.14. Komitee kiidab heaks Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni ja Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni kavandavad meetmed ning leiab, et võiks võtta ka täiendavaid meetmeid, nagu naaberriikidega peetav vähesema heitega transpordi teemaline konkreetsete projektideni viiv struktureeritud välisdialoog.

1.15. Komitee märgib, et jõupingutuste jagamist käsitlev ettepanek jätab iga liikmesriigi otsustada, kuidas tagada oma kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine, ning soovib hoida transpordile esitatavad nõudmised valges raamatus kehtestatud piirides.

1.16. Komitee väljendab kahetsust, et valge raamatu ajakohastamine ei ole enam komisjoni tegevuskavas, kuna digiteerimine, energiapoliitika väljatöötamine ning komisjoni praeguse koosseisu terviklik käsitus poliitika kujundamisest ja rakendamisest tingivad ajakohastamise.

⁽⁵⁾ ELT C 299, 4.10.2012, lk 170, ELT C 389, 21.10.2016, lk 20.

2. Taustteave

ELi heite vähendamise kohustused ja 2011. aasta transpordipoliitika valge raamat

2.1. Euroopa Komisjon võttis 20. juulil 2016 vastu otsuse meetmepaketi kohta, et vähendada heitkoguseid nendes sektorites, mida ELi heitkogustega kauplemise süsteem ei hõlma (edaspidi „pakett“).

2.2. Pakett on osa eesmärgist vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid 2030. aastaks 40 % võrra võrreldes 1990. aasta tasemega. Eesmärk kehtestati Euroopa Ülemkogu 23.-24. oktoobri 2014. aasta otsusega ning Euroopa Liit ja selle liikmesriigid võtsid selle kohustuse 2015. aasta detsembris Pariisis toimunud COP21 konverentsil (kavatsetav riiklikult kindlaksmääratud panus).

2.3. Vastavalt 2014. aasta oktoobri järeldustele tuleks heitkogustega kauplemise süsteemi kuuluvates sektorites vähendada heitkoguseid 43 % võrra ja heitkogustega kauplemise süsteemi mittekuuluvates sektorites (mh transport, kuid mitte lennundus) 30 % võrra ning selles osalevad kõik liikmesriigid õigluse ja solidaarsuse alusel. Järeldustes transporti eraldi ei mainita.

2.4. 2011. aasta ELi transpordipoliitika valges raamatus [COM(2011) 144] leitakse, et arenenud riikide kasvuhoonegaaside heidet tuleb vähendada „2050. aastaks 80–95 % allapoole 1990. aasta taset“, et globaalne soojenemine ei ületaks 2 °C. Transpordi puhul piisaks sellest, kui heidet „vähendada 2050. aastaks [...] 60 % võrreldes 1990. aasta tasemega“ või 2030. aastaks 20 % allapoole 2008. aasta taset (8 % üle 1990. aasta taseme).

2.5. Komisjon on kinnitanud, et need eesmärgid on kooskõlas 2014. aasta kliima- ja energiapoliitika raamistikuga ajavahemikuks 2020–2030 ja 2015. aasta energialiidu raamistikuga ning kavatsetavat riiklikult kindlaksmääratud panust käsitlevate ELi võetud kohustustega ⁽⁶⁾.

2.6. Ühtlasi on komisjon märkinud, et pärast 2020. aastat on nende eesmärkide saavutamiseks vaja täiendavaid jõupingutusi ⁽⁷⁾.

2.7. Hiljutises valge raamatu rakendamisel tehtud edusammude hindamises leitakse, et järeldusi teha on liiga vara, ning pööratakse tähelepanu rakendamisele ⁽⁸⁾.

Pakett

2.8. Paketti kuuluvad:

- üldine teatis „Euroopa kiirem üleminek vähese CO₂-heitega majandusele“ [COM(2016) 500] (edaspidi „teatis“);
- seadusandlik ettepanek, milles käsitletakse liikmesriikide võetud siduvaid eesmarke kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks aastatel 2021–2030 [COM(2016) 482] (edaspidi „jõupingutuste jagamist käsitlev ettepanek“);
- seadusandlik ettepanek, millega lisatakse maakasutusest, maakasutuse muutusest ja metsandusest pärinevad kasvuhoonegaaside heited ja nende gaaside sidumine 2030. aasta kliima- ja energiapoliitika raamistikku (COM(2016) 479);
- Euroopa vähese heitega liikuvuse strateegia (COM(2016) 501) (edaspidi „strateegia“).

2.9. Teatistes on sätestatud rakendamise peamised põhimõtted, nagu koormuse jagamine, mis on seotud liikmesriikide majandusega (õiglus ja solidaarsus), paindlikkuse võimaldamine saastekvootide kasutamise abil heitkogustega kauplemise süsteemi mittekuuluvates sektorites, kasvuhoonegaaside heite vähendamise kaugeleulatuvate eesmärkide alalhoidmine, käsitledes iga sektorit eraldi (keskkonaeesmärkidele vastavus). Teatistes rõhutatakse üleminekut soodustava konteksti olulisust.

2.10. **Jõupingutuste jagamist käsitlevas ettepanekus** jaotatakse liikmesriikide vahel COP21 Pariisi kokkuleppe alusel võetud vastutus kavatsetava riiklikult kindlaksmääratud panuse eest. Iga liikmesriik otsustab ise, kuidas ta oma tulemused saavutab.

⁽⁶⁾ COM(2014) 15 (*final*), lk 14, punkt 4.1; COM(2015) 80 (*final*); KOM(2011) 112 (*lõplik*), lk 6.

⁽⁷⁾ COM(2014) 15 (*final*), lk 14, punkt 4.1.

⁽⁸⁾ SWD(2016) 226.

2.11. **Strateegiaga** rakendatakse valges raamatus kehtestatud heite vähendamise eesmärgid. Selles keskendutakse maanteedranspordile ning see hõlmab järgmisi põhipunkte.

a) **Tõhusus, käitumine, teede maksustamine**

- Transpordisüsteemide optimeerimine
- Käitumise mõjutamine teemaksude kaudu
- Mitmeliigilise transpordi edendamine

b) **Alternatiivkütused**

- Väheste heitega alternatiivenergia kasutamise edendamine transpordis
- Teise põlvkonna biokütuste väljatootamine
- Alternatiivkütuste taristu kasutuselevõtu direktiiv (2014/94/EL)

c) **Väheste heitega sõidukid**

- Ühtsed standardid piiriülese reisimise võimaldamiseks
- Heitevabade sõidukite edendamine, muu hulgas riigihangete kaudu
- Busside ja raskeveokite CO₂-heite ja kütusekulu sertimine
- Usalduse taastamine heitetaseme mõõtmise suhtes tegelikes sõidutingimustes

d) **Taustatingimuste loomine: koostoime ja uued ärimudelid, innovatsioon, digitaalmajandus, pädevuse arendamine, investeeringud ja tugi**

- Väheste heitega liikuvuse jaoks soodsate taustatingimuste loomine koostoime kaudu teiste poliitikavaldkondade, teadusuuringute, innovatsiooni ja pädevuse arendamisega

e) **Lennundus ja meretransport – rahvusvahelised meetmed**

- Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsioon (ICAO) on teinud ülemaailmse turupõhise meetme ettepaneku ning Rahvusvahelises Mereorganisatsioonis (IMO) töötatakse välja laevanduse energiatõhususe kriteeriume, alustades heiteseitest.

3. Üldised märkused

3.1. Kooskõlas oma seisukohtadega valge raamatu ja ELi kavatsetava riiklikult kindlaksmääratud panuse küsimuses⁽⁹⁾ toetab komitee strateegias kehtestatud eesmärgid.

3.2. Komitee kinnitab taas oma toetust valge raamatu eesmärkidele ning väljendab samuti nagu valge raamatu rakendamist käsitlevas 2015. aasta arvamuses kahetsust, et transpordi siseturg on väljakujundamisest veel kaugel ning selles suunas võetavad meetmed oleksid tervitatavad⁽¹⁰⁾. Siseturu täielik väljakujundamine suurendaks ressursitõhusust ja vähendaks heidet. See tuleb saavutada selgete ja jõustatavate eeskirjade ning nendega kaasnevate meetmete abil, mille eesmärk on võidelda kõigi sotsiaalse dumpingu vormide ning töötajate lähetamise ja sotsiaalkindlustushüvitiste kättesaadavusega seotud pettuste ja kuritarvitamisega.

3.3. Komitee toetab ka strateegia uusi ja innovaatilisi elemente, nagu koostööl põhinevad intelligentsed transpordisüsteemid, sealhulgas koostööl põhinevate, ühendatud ja automatiseeritud sõidukite arendamine ning elektrisõidukite energiasüsteemi integreerimine arukate võrkude kaudu, samuti nii jagamismajanduse IT-platvormide kaudu toimuv arengul kui ka digitaalmajanduse üldisel arengul põhinevate uute ärimudelite ja uute transpordimudelite väljatootamine. Digitaalsed süsteemid avaldavad ka mõju nii reisijate- kui ka kaubaveole ning optimeerivad näiteks liiklusvooge ja võimalust teha heidet vähendavaid ressursitõhusaid valikuid⁽¹¹⁾.

⁽⁹⁾ ELT C 24, 28.1.2012, lk 146; ELT C 291, 4.9.2015, lk 14; ELT C 303, 19.8.2016, lk 10.

⁽¹⁰⁾ ELT C 291, 4.9.2015, lk 14, punktid 1.5 ja 1.6.

⁽¹¹⁾ COM(2016) 766 (final).

3.4. Komitee toonitab, et ülimalt oluline on taastada usaldus tootjate esitatavate sõidukite heitkoguste andmete vastu, ning toetab selle tulemuse saavutamiseks kavandatud meetet. Komitee rõhutab, kuivõrd oluline on sidusrühmade ja üldsuse toetus ja nendega dialoogi pidamine, nagu ka sammude astumine selleks, et teha kindlaks vastutus varasema valeandmete esitamise eest ja vältida selle kordumist.

3.5. Komitee kordab taas, et paljude kavandatavate meetmete, sealhulgas teede maksustamise puhul on vajalik paindlikkus ning nende kohandamine kohalikele tingimustele⁽¹²⁾.

3.6. Komitee kinnitab oma toetust COP21 Pariisi kokkuleppe eesmärkidele ja ELi kavatsetavale riiklikult kindlaksmääratud panusele ning jääb seisukohale, et asjaomased kohustused ei suurenda valges raamatus kehtestatud eesmärgi⁽¹³⁾. Komitee võtab teadmiseks osaliste toetuse Pariisi kokkuleppe rakendamisele dokumendis „Marrakech Action Proclamation“ ning ülemaailmsete kliimameetmete võtmiseks moodustatud Marrakechi partnerluse, kuhu kuuluvad nii lepingus osalevad kui ka mitteosalevad sidusrühmad.

3.7. Komitee kordab oma seisukohta, et valge raamatu rakendamine ja vastupidava energialiidu raamstrateegia (COM (2015) 80) tuleb läbi vaadata ning vajaduse korral tuleb nende eesmärkide saavutamiseks luua uusi meetmeid⁽¹⁴⁾.

3.8. Komitee toonitab vajadust luua strateegia rakendamist soodustav keskkond või seda võimaldav raamistik ning osutab sellega seoses komisjoni teatisele „Pariisi kliimakonverentsi tulemused“,⁽¹⁵⁾ mille kohaselt peame eemalduma killustatud süsteemist, mida iseloomustavad liikmesriikide kooskõlastamata poliitika, turutõkked ja energeetika seisukohast isoleeritud piirkonnad. Energialiit on raamistik, mis tagab energiaalast üleminekut soodustava keskkonna, ning tulevase teadusuuringute, innovatsiooni ja konkurentsivõime strateegia puhul kasutatakse ära energeetika-, transpordi-, ringmajandus-, tööstus- ja digitaalinnovatsiooni vahelist koostoimet, et suurendada Euroopa praeguste ja tulevaste CO₂-heite vähendamise ja energiatõhususe suurendamise tehnoloogialahenduste konkurentsivõimet. Nagu juba mainitud punktis 3.3, hõlmab see ka meetmeid oskuste parandamiseks ning teadus- ja arendustegevuse edendamiseks.

Vaja on ka tegevust, mis hõlmab mitmeid kodanikuühiskonna sidusrühmi – üldsust, tarbijaid, sotsiaalpartnereid, VKEsid, uuenduslikke idufirmasid ja ülemaailmse konkurentsivõimega tööstusharusid. Suure osa tulevaste muutuste raamistikuna mainitakse nutikaid linnu ja linnapiirkondi ning nende rolli ühistranspordi arendamisel ja transpordi kavandamisel⁽¹⁶⁾.

3.9. Strateegias kasutatakse valdkonnaülest lähenemisviisi, näiteks käsitledes vajadust muutusi soodustava keskkonna järele ja viidates digitaalsetele liikuvuslahendustele ja seostele energiapoliitikaga. Asjaomane lähenemisviis on kooskõlas komisjoni töödokumendiga valge raamatu rakendamise kohta ja komisjoni teatisega ühtse turu täiustamise kohta. Mõlema dokumendi eesmärk on parandada valdkondliku poliitika nähtavust ja selle mõistmist, paigutades nad ELi üldiste strateegiate konteksti⁽¹⁷⁾.

3.10. Komitee kiidab heaks strateegia tervikliku lähenemisviisi transpordipoliitikale, kuid oleks soovinud selle edasiarendamist, näiteks strateegia ja ühtse turu täiustamist käsitleva teatise sidususe osas, sealhulgas turu avamise ja tõhususe vaheline koostoime, digitaalse siseturu pakutavad väljavaated ning jagamis- ja ringmajandus, sealhulgas transpordimudelitele avaldatav mõju ja sotsiaalsed aspektid⁽¹⁸⁾.

3.11. Strateegiale lisatud komisjoni talituste töödokumendis esitatakse mitu uut nn ühiskondlikku arengusuunda, nagu jagamismajandus transpordis, automatiseeritud ja ühendatud sõidukid, digiteerimine ja liikuvus kui teenus. Neid arengusuundi, sealhulgas internetiplatvormide kasutuse kasvu oleks tulnud nimetada ka strateegias.

⁽¹²⁾ ELT C 24, 28.1.2012, lk 146.

⁽¹³⁾ ELT C 303, 19.8.2016, lk 10, punktid 1.3, 3.1, 4.6, 5.1 ja 5.2.

⁽¹⁴⁾ ELT C 303, 19.8.2016, lk 10, punktid 1.4, 5.2 ja 5.3.

⁽¹⁵⁾ COM(2016) 110 (final), jaotis 3.1, lk 5.

⁽¹⁶⁾ COM(2016) 110 (final), jaotis 3.1, lk 7.

⁽¹⁷⁾ SWD(2016) 226, jaotis 4.1, lk 27.

⁽¹⁸⁾ COM(2016) 288 (final) ja COM(2016) 356 (final).

3.12. Komitee peab kahetsusväärseks asjaolu, et strateegias ei mainita teatud kavandatud algatuste sotsiaalseid aspekte, muu hulgas tarbijaõigusi, töösuhteid ega mikroettevõtjate seisundit. Sellised algatused on näiteks koostööl põhinevate intelligentsete transpordisüsteemide kava, digitaalmajandus, uued transpordimudelid ja turu täiendav avamine eri transpordisektorites. Komitee peab oluliseks käsitleda neid küsimusi varajases etapis, et vältida tarbetuid pingeid.

3.13. Komitee tunnustab asjaolu, et strateegias käsitletakse rahastamist, kuna see on strateegia rakendamisel põhjaneva tähtsusega. Komitee juhib tähelepanu piiratud rahaliste vahenditega piirkondade ja selliste projektide rahastamisvajadustele, mis ei ole piisavalt suured, et saavutada ELi kaasrahastamiseks kehtestatud künnis. Nagu energiasektoris, nii peaksid ka transpordisektoris olemas võimalused väikeprojektide rahastamiseks.

3.14. Komitee peab oluliseks valge raamatu läbivaatamist, mida komisjon kavandas juba 2016. aastaks⁽¹⁹⁾. Komitee ei nõustu seisukohaga, et rakendamist on liiga vara hinnata,⁽²⁰⁾ kuna arengud, nagu digiteerimine, energiapoliitika väljatöötamine ning komisjoni praeguse koosseisu terviklik käsitlus poliitika kujundamisest ja rakendamisest tingivad valge raamatu ajakohastamise.

3.15. Komitee toetab strateegias esitatud ettepanekuid välistegevuse kohta, eelkõige täiendava tegevuse kohta Rahvusvahelises Tsiviillennunduse Organisatsioonis ja Rahvusvahelises Mereorganisatsioonis seoses lennunduse ja laevandusega. Komitee peab kahetsusväärseks, et strateegias ei mainita välistegevuse muid vorme, nagu struktureeritud dialoogid ja võrdlusanalüüs naaberriikidega Ida-Euroopas ja Põhja-Aafrikas.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Komitee kiidab strateegiale lisatud tegevuskava heaks järgmiste märkustega.

- Komitee peab kahetsusväärseks, et kuigi tegevuskavas mainitakse üleeuroopalise transpordivõrgu rakendamise hõlbustamist, konkurentsivõimeliseks kaubaveoks kasutatava Euroopa raudteevõrgustiku ja rahvusvahelisele bussiteenuste turule juurdepääsu käsitlevate eeskirjade läbivaatamist, ei mainita kavandatavaid ettepanekuid seoses autoveoturule juurdepääsu käsitlevate täiustatud eeskirjadega. Sellega jäetakse transporditurule reguleerimisest välja see element, mille puhul saaks märkimisväärselt parandada turu toimimist, et kujundada see energia- ja ressursitõhusamaks transpordisüsteemiks. Komitee juhib tähelepanu oma arvamusele „Rahvusvahelise maanteekaubaveo siseturust: sotsiaalne dumping ja kabotaaž“ (TEN/575) ning toonitab veelkord selgete ja jõustatavate õigusaktide olulisust ja vajadust võidelda kõigi sotsiaalse dumpingu vormide ning töötajate lähetamise ja sotsiaalkindlustushüvitiste kättesaadavusega seotud pettuste ja kuritarvitamisega.
- Komitee võtab hea meelega teadmiseks kava vaadata läbi Eurovignette'i direktiiv (1999/62/EÜ), Euroopa elektroonilist maksukogumisteenust käsitlev direktiiv (2004/52/EÜ) ja komisjoni 2009. aasta otsus Euroopa elektroonilise maksukogumisteenuse tehniliste aspektide kohta.
- Komitee kordab oma seisukohta, et iga tulevase ettepaneku olulised elemendid peaksid olema paindlikkus ja kuludele avaldatava põhjendamatü mõju vältimine kaugetes ja hõredalt asustatud piirkondades, sealhulgas saared ja mägipiirkonnad⁽²¹⁾.
- Euroopa elektroonilist maksukogumisteenust käsitlev direktiiv võeti vastu 2004. aastal ja seda ei ole vaatamata mitmele katsele endiselt rakendatud. Komitee leiab, et see kontseptsioon tuleks nüüd läbi vaadata, et muuta see ettevõtjatele ja kasutajatele meelepärasemaks.

4.2. Komitee nõustub, et koostööl põhinevate intelligentsete transpordisüsteemide Euroopa strateegial on suur potentsiaal luua lisaväärtust tõhususe suurendamise kaudu, ning juhib tähelepanu muudatustele, mille toovad endaga kaasa koostööl põhinevad intelligentsete transpordisüsteemid transpordimudelite, turu struktuuri, lepinguõiguse ja sotsiaalsete aspektide seisukohast, arvestades näiteks internetiplatvormide hallatavate mikroettevõtjate suuremat hulka. Neid aspekte tuleks nõuetekohaselt arvesse võtta⁽²²⁾.

⁽¹⁹⁾ ELT C 303, 19.8.2016, lk 10, punktid 1.4 ja 5.2.

⁽²⁰⁾ SWD(2016) 226, jaotis 5, lk 34 ja jaotis 2, lk 4.

⁽²¹⁾ OJ C 303, 19.8.2016, lk 10, punkt 1.6.

⁽²²⁾ COM(2015) 192 (final).

4.3. Komitee kiidab heaks strateegia eesmärgi soodustada mitmeliigilist transporti ja rõhutab, et eelistada tuleks igal konkreetsel juhul kõige ressursitõhusamaid transpordilahendusi. Ühtlasi loodab komitee, et kombineeritud vedusid käsitleva direktiivi hindamine toob kaasa kasuliku ajakohastamise koos piisava paindlikkusega, et tagada võimalikult suur tõhusus, kehtestamata seejuures siiski paralleelset maanteetranspordi turule juurdepääsu käsitlevat eeskirja. Samuti rõhutab komitee, kui oluline on ergutada vähese heitega transpordiliikidele üleminekut, sealhulgas raudtee ja kombineeritud veod, ning käsitleda taristu- ja väliskulusid nii, et tagatakse eri transpordiliikide õiglane konkurents.

4.4. Komitee juhib tähelepanu suuremale ressursitõhususele, mille on kaasa toonud 25,25 meetri pikkused autorongid (Euroopa moodulsüsteem). Kaks Euroopa moodulsüsteemi autorongi saavad vedada kolme tavapärase autorongi veost, mis tähendab suuremat energiatõhusust ja väiksemaid heitkoguseid ühiku kohta. Sõltuvalt iga liikmesriigi hinnangust peaksid Euroopa moodulsüsteemi autorongid seetõttu olema lubatud igal pool, kus on tagatud asjakohased tingimused, sealhulgas piiriüleses liikluses.

4.5. Komitee toetab strateegia lähenemisviisi alternatiivkütustele, sealhulgas turu toetamise ja taristu kasutuselevõtu vajadust kooskõlas eri transpordiliikide erinevate vajadustega, mis on praegu peamiselt a) elekter, peamiselt autodele; b) maagaas mitmesuguses vormis, mida enamasti kasutavad veoautod, bussid ja laevad, ning c) biokütused. Komitee toonitab, et alternatiivkütuste sektor areneb pidevalt ning et nii pakumine kui ka nõudlus võivad muutuda.

4.6. Kooskõlas oma varem väljendatud seisukohtadega kiidab komitee heaks kava arendada biokütuseid, mis ei põhine toiduainete tootmist mõjutavatel põllumajandustoodetel või maakasutusel, vaid muudel allikatel, nagu muu hulgas metsanduse tootmisjäägid, kõrvalsaadused ja jäätmed⁽²³⁾.

4.7. Komitee rõhutab, kui oluline on kaasata strateegia rakendamisse kodanikuühiskond ja piirkondlikud ja kohalikud omavalitsused. Selles oleks oluline osa kodanikuühiskonnaga peetava osalusdialoogi suuremal kasutamisel, nagu on soovitatud komitee 11. juuli 2012. aasta arvamuses kodanikuühiskonna kaasamise kohta,⁽²⁴⁾ mille tulemusena on korraldatud kaks konverentsi (2015. aastal Malmös ja 2016. aastal Milanos) Euroopa põhivõrgukoridoride tuleviku kohta, millel käsitleti rakendamise, juhtimise ja rahastamisega seotud küsimusi.

4.8. Läbipaistvuse suurendamiseks teeb komitee komisjonile ettepaneku avaldada kord aastas heite vähendamise tulemustabel.

4.9. Komitee juhib ka tähelepanu sellele, kui oluline on rakendamise toetamiseks ja probleemide lahendamiseks luua koalitsioon vastavalt komitee selleteemalises arvamuses esitatud ettepanekule⁽²⁵⁾.

4.10. Komitee peab kahetsusväärseks, et jõupingutuste jagamist käsitlevas ettepanekus ei arutata võimalikku vajadust sektoripõhiste heite vähendamise eesmärkide järele. Strateegias leitakse, et valge raamat on suunatud transpordivaldkonnale ning see tugineb usaldusväärsele hinnangule selle kohta, mis on teostatav ning millega ei kaasne negatiivset mõju transpordi funktsioonidele. Strateegiale lisatud komisjoni talituste töödokumendis kirjeldatud täiendavad meetmed on tagasihoidlikud ning nendega vähendatakse transpordist tulenevat heidet 2030. aastaks praegu kavandatud 18–19 % asemel ligikaudu 18–22 %⁽²⁶⁾.

Brüssel, 23. veebruar 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

⁽²³⁾ OJ C 303, 19.8.2016, lk 10, punkt 1.8.

⁽²⁴⁾ ELT C 299, 4.10.2012, lk 170, punkt 1.11 ja ELT C 389, 21.10.2016, lk 20.

⁽²⁵⁾ ELT C 389, 21.10.2016, lk 20.

⁽²⁶⁾ SWD(2016) 501, jaotis 5, lk 82–83.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa Jätkusuutliku Arengu Fondi (EFSD) tagatise ja EFSD tagatisfondi loomine“

[COM(2016) 586 final]

(2017/C 173/11)

Raportöör: **Jan SIMONS**

Konsulteerimistaotlus	24.11.2016
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav seksioon	välissuhete seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	31.1.2017
Vastuvõtmine täiskogus	22.2.2017
Täiskogu istungjärk nr	523
Hääletuse tulemus	205/1/0
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tervitab Euroopa välisinvesteeringute kava loomist ja ettepanekut Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, milles käsitletakse Euroopa Jätkusuutliku Arengu Fondi (EFSD) ning millega luuakse EFSD tagatis ja EFSD tagatisfond, kui samme õiges suunas, et tegeleda ebaseadusliku rände algpõhjustega. Vaesuse kaotamine on samuti eesmärk, millele EFSD peaks keskenduma.

1.2. Komitee kutsub üles pöörama erilist tähelepanu olukorra lahendamisele riikides, mis on rände põhilised lähteriigid ja kus majanduslikud, sotsiaalsed ja julgeoleku alased tingimused on viinud majandusliku laostumiseni ja vaesuse hüppelise kasvuni kõigi jätkusuutliku arengu jõupingutuste nurjumise tõttu.

1.3. Komitee viitab oma varasematele arvamustele, kus ta on rõhutanud vajadust kaasata arengusse erasektor tingimusel, et selline areng on kooskõlas säästva arengu eesmärkidega ning et erasektor austab põhilisi majanduslikke, keskkonnaalaseid ja sotsiaalseid õigusi, Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni konventsioonide põhipunkte ja inimväärse töö tagamise suuniseid. See peaks kehtima ka EFSD poolt rahastatud investeerimisprojektide kohta.

1.4. Komitee leiab, et ettepanek EFSD kohta on kooskõlas tema soovitusel kasutada arenguabi korruptustegurina, et kombineerida erakapitali investeeringutega arengumaadesse ning siduda neid selgesti määratletud eesmärkidega nagu rohkemate ja paremate töökohtade loomine, tootmiskvaliteedi parandamine ning juhtimisealase oskusteabe viimine erasektoris.

1.5. Komitee kutsub komisjoni üles uurima ja analüüsima Euroopa investeerimiskava ja Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi kogemusi, et vältida vajakajäämisi ja takistusi, võttes arvesse, et olukorrad EFSDga kaetud partnerriikides on palju keerulisemad kui ELi liikmesriikides.

1.6. Komitee tervitab koostöö koordineerimist ja juhtimist EFSD strateegianõukogu poolt, milles peaksid olema esindatud kõik asjaomased institutsioonid ja organid. Võttes arvesse kodanikuühiskonna asendamatu rolli arengukoostöös, soovib komitee, et talle antaks strateegianõukogus vaatlejastaatus, ja soovib kaasata partnerriikide kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajaid otsustamisprotsessi, sh konkreetsete projektide ettevalmistamisse.

1.7. Komitee soovib investoritele loodava ühtse kontaktpunkti puhul mitte piirduda investeerimisega seotud teemadega, vaid teha kontaktpunktile ülesandeks ka juhendada ja anda igakülgset vajalikku teavet ja kontakte neile, kes sooviksid tegeleda arengumeetmetega.

1.8. Komitee soovib lisada määrusesse kohustus pikendada EFSD ja tagatise kehtivust ka 2020. aastast edasi, pärast rakendamise tulemuste hindamist, ning kutsub komisjoni, nõukogu ja Euroopa Parlamenti üles seda mitmeaastase finantsraamistiku koostamisel arvesse võtma.

2. Komisjoni ettepaneku põhisisu

2.1. 28. juunil 2016 palus Euroopa Ülemkogu komisjonil esitada ettepanek ambitsioonika välisinvesteeringute kava kohta osana Euroopa rände tegevuskava alusel loodavast uuest ELi ja kolmandate riikide partnerlusraamistikust ⁽¹⁾. Euroopa välisinvesteeringute kava tugineb kolmele sambale: investeerimisfond (1. sammas); tehniline abi, millega aidatakse kohalikel ametiasutustel ja ettevõtetel suurendada elluviidavate jätkusuutlike projektide hulka ja kaasata investoreid (2. sammas), ning rida temaatilisi, riiklikke ja piirkondlikke ELi arengukoostöö programme koos struktureeritud poliitilise dialoogiga, mille eesmärk on parandada investeerimiskliimat ja üldist poliitilist keskkonda asjaomastes riikides (3. sammas).

2.2. 1. sammas rakendatakse osaliselt Euroopa Jätkusuutliku Arengu Fondi (EFSD) loomise kaudu. EFSD peaeesmärk on pakkuda terviklik finantspakett, millest rahastatakse investeerimise alustamist teatavates Aafrika piirkondades ja naabruspoliitika riikides. EFSD koosseisu kuuluvad piirkondlikud investeerimisplatvormid, mis ühendavad seniseid segarahastuid ja EFSD tagatist. EFSD peaks toimima ühtse kontaktpunktina, kuhu saavad ettepanekuid esitada finantsasutused ja muud avaliku ja erasektori investorid ning mis pakub erinevat laadi rahalist toetust toetuskõlblikele investeeringutele.

2.3. Välisinvesteeringute kava raames nähakse ette ühtne rahastamispakett, millest rahastatakse investeeringuid riikides, kes on kirjutanud alla ühelt poolt Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna (AKV) riikide rühma liikmete ning teiselt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide vahelisele partnerluslepingule, ⁽²⁾ ning naabruspoliitikaga hõlmatud riikides, et edendada majanduskasvu ja luua töökohti, suurendada vastastikust täiendavust, pakkuda innovaatilisi tooteid ja kaasata erasektori vahendeid. Eeldatakse, et liidu üldeelarvest ja muudest allikatest saadava 3,35 miljardi euroga suudab EFSD 2020. aastaks kaasata kuni 44 miljardit eurot investeeringuid.

2.4. Liit teeb EFSD tagatise jaoks kuni 2020. aastani kättesaadavaks kokku 750 miljoni euro suuruse tagatise, mida rahastatakse liidu üldeelarvest ja 11. Euroopa Arengufondist (EAF). Komisjon teeb ettepaneku võtta ettenägemata kulude varust kasutusele 250 miljonit eurot. Muud toetused liidu eelarvest tehakse ümberpaigutamise või sihtotstarbeliste vahendite ümbersuunamise teel. Osaleda võivad ka muud rahastajad, näiteks liikmesriigid.

2.5. EFSD-d haldab komisjon. Seda rakendatakse piirkondlike investeerimisplatvormide kaudu, milles on ühendatud seniseid Aafrika ja naabruspoliitika riikide jaoks ettenähtud segarahastud ning EFSD tagatis. Komisjoni nõustavad strateegianõukogu ja kaks tegevusnõukogu – üks kummagi piirkondliku investeerimisplatvormi jaoks. EFSD sekretariaati haldab komisjon, kes tagab välisinvesteeringute kava eesmärkide saavutamiseks vajalike ülesannete täitmise. Strateegia-nõukogu juhatavad ühiselt liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ning komisjoni esindajad;

3. Üldised märkused

3.1. Komitee esindab Euroopa organiseeritud kodanikuühiskonda mitmetes kahepoolsetes komisjonides nagu AKV–ELi partnerlusleping, Euroopa – Vahemere piirkonna partnerlus, idapartnerlus, Ladina-Ameerika jt, ning esitab oma seisukohad kodanikuühiskonna rolli kohta arengu toetamisel ⁽³⁾. Kodanikuühiskond võib etendada väga olulist rolli, hinnates investeerimisprojektide kasulikkust ja jätkusuutlikkust, jälgides nende rahastamise läbipaistvust ja teostades järelevalvet nende rakendamise üle.

⁽¹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus REX/478 teemal „Uus rändepartnerlus kolmandate riikidega“ (vt käesoleva Euroopa Liidu Teataja lk 66).

⁽²⁾ Alla kirjutatud 23. juunil 2000 (Cotonou leping).

⁽³⁾ ELT C 264, 20.7.2016 lk 1, ELT C 303, 19.8.2016, lk 138, ELT C 44, 11.2.2011, lk 129, ELT C 229, 31.7.2012, lk 133, ELT C 487, 28.12.2016, lk 24.

3.2. Komitee leiab, et suur hulk pagulasi ja ebaseaduslikke rändajaid on Euroopa jaoks üks viimaste aastate kõige suuremaid probleeme. Nendel kahel nähtusel on erinevad põhjused ja nad vajavad erinevaid lahendusi. Rahvusvahelise kogukonna peamine prioriteet peaks olema rakendada kõiki oma jõupingutusi selleks, et lõpetada need sõjalised konfliktid ja saavutada rahukokkulepped, et luua vajalikud tingimused tõeliseks arenguks ja säästva arengu eesmärkide saavutamiseks. Lisaks kodanikuühiskonna olulisele rollile konfliktide vältimisel, vahendamisel ja lahendamisel, peaks EL kui suurim arenguabi andja etendama nendes jõupingutustes kesket rolli.

3.3. Ebaseadusliku rände põhjused tulenevad sageli kehvadest majanduslikest väljavaadetest ja madalast majanduskasvust lähteriikides, samuti halbadest sotsiaalsetest oludest ja märkimisväärtest turvalisuseprobleemidest, mis tingivad äärmise vaesuse ja sunnivad tuhandeid inimesi võõrsile siirduma. Komitee tervitab komisjoni ja nõukogu jõupingutusi leida parim lähenemisviis ebaseadusliku rände probleemi lahendamiseks, keskendudes selle algpõhjustele.

3.4. Ametlik arenguabi jääb endiselt vältimatuks vaesuse vastases võitluses vähim arenenud riikides, ebakindlates riikides ja haavatava elanikkonna jaoks, kuid see ei saa katta kõiki arengu vajadusi.

3.5. Komitee järeldas oma arvamustes erasektori rolli kohta arengu valdkonnas ⁽⁴⁾ ja arengu rahastamise kohta, ⁽⁵⁾ et on vaja mobiliseerida kõik kättesaadavad ressursid ja anda palju suurem roll erasektorile nii Euroopa kui kohalikul tasandil, tingimused, et see areng on kooskõlas säästva arengu eesmärkidega ja et erasektor austab inimõigusi, sh majanduslikke ja sotsiaalseid õigusi, eelkõige neid, mis on sätestatud Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni konventsioonide põhipunktides. Uued loodud töökohad peaksid vastama Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni inimväärse töö tagamise suunistele ning see peaks kehtima ka EFSD vahenditest läbi viidavate investeerimisprojektide kohta.

3.6. Uusi vahendeid nagu EFSD tagatis ja tagatistfond tuleks kasutada korrutustegurina, et meelitada ligi erakapitali investeringuteks arengumaadesse ning siduda neid selgesti määratletud eesmärkidega nagu rohkemate ja paremate töökohtade loomine, tootmiskvaliteedi parandamine ning juhtimisalase oskusteabe viimine erasektoris. Peale selle peab avaliku ja erasektori investeringute sidumine olema läbipaistev ja sealjuures tuleb jälgida vajalikku tasakaalu, et vältida olukorda, kus erainvestorid saavad kasumi ja avalik sektor katab kahjumi. Projektide tulemusi tuleb hooliga mõõta ja võrdlevalt hinnata, määratledes muude positiivsete tulemuste seas ka ebaseadusliku rände põhjuste kõrvaldamise.

3.7. Kuna EFSD loomisel on ideid saadud Euroopa investeerimiskavalt ja Euroopa Strateegiliste Investeringute Fondilt, palub komitee komisjonil võtta õppust nende toimimisest, kuna seda ei saa pidada täielikuks edulooks. Seda kogemust tuleb hooliga uurida ja analüüsida, et vältida EFSD juhtimisel vajakajäämisi ja takistusi, võttes arvesse seda, et tingimused partnerriikides on erinevad ja palju keerulisemad kui ELi liikmesriikides.

3.8. Kavandatud EFSD muudab praegused Aafrika investeerimisrahastu ⁽⁶⁾ ja naabruspoliitika investeerimisrahastu ⁽⁷⁾ kaheks investeerimisplatvormiks ühise katuse all. Komitee peab vajalikuks kaasata esindavaid kodanikuühiskonna organisatsioone kohalikul tasandil otsustusprotsessi, sh ka konkreetsete projektide ettevalmistamisse, et aidata neil täita oma rolli investeerimisprojektide rahastamise läbipaistvuse ja tõhususe jälgimisel.

3.9. ELil on arvukalt finantsvahendeid arenguprogrammide jaoks (11. Euroopa Arengufond oma eri rahastamispalettide, rahastute ja platvormidega, mitmeaastane finantsraamistik 2014–2020 (ELi eelarve) oma erinevate territoriaalsete ja piirkondlike programmidega, valdkondlikud programmid, EIP oma rahastute ja programmidega, Euroopa Rekonstrueerimis- ja Arengupank jne), mis muudab üldsusele ja asjaomastele partneritele nende mõistmise ja nende kasutama õppimise väga keeruliseks. EFSD peaks muutuma ühtseks kontaktpunktiks, kuhu saavad pöörduda need, kes on huvitatud investeringutest arengumaadesse. Komitee soovib ühtsetel kontaktpunktidel mitte piirduda investeerimisega seotud teemadega, vaid ka juhendada ja anda igakülgselt vajalikku teavet ja kontakte neile, kes sooviksid tegeleda arengumeetmetega.

⁽⁴⁾ ELT C 67, 6.3.2014, lk 1

⁽⁵⁾ ELT C 383/, 17.11.2015, lk 49.

⁽⁶⁾ C(2015) 5210 final.

⁽⁷⁾ C(2016) 3436 final.

3.10. Ainult 6 % ELi arenguabist läks ebakindlatesse riikidesse ning enamik sellest suunati 10 riiki, kellel on rikkalikud loodusvarad. Komitee loodab, et EFSD toob ka positiivseid tulemusi ebakindlatele riikidele, eriti sinna, kus on sõjalised konfliktid, laastatud majandus ja nõrk juhtimine, kus kavandatud tagatis võib aidata erainvestoritel kanda oma projektidega kõrgemaid riske. Komitee on vastu ka katsetele kehtestada maksimaalne protsendimäär, mida tagatis võib hõlmata, kuna see piiraks selle rakendamist investeeringutele ebakindlates riikides.

3.11. Komitee leiab, et peamine kvalitatiivne muutus võrreldes praeguse olukorraga võiks olla koordineerimisega tegelemine ning koostöö ja juhtimise tõhustamine EFSD strateegianõukogu kaudu, milles on esindatud kõik asjaomased institutsioonid ja organid. Toetudes oma rollile arengukoostöö alal, kutsub komitee komisjoni üles andma komitee esindajatele vaatlajastatust, et kodanikuühiskonna seisukohad oleksid esindatud.

3.12. Komitee leiab, et uue välisinvesteeringute kava märkimisväärne lisaväärtus võiks esile tulla teise sama kaudu (tehniline abi) ja kolmanda samba kaudu, mis hõlmab küsimusi seoses demokraatia ja juhtimise parandamisega partnerriikides, eelkõige läbipaistvuse, järelvalve ja vastutuse alal, ning ettevõtluskeskkonna loomisega, mis soodustaks majanduskasvu ja uusi töökohti loovaid ning vaesust vähendavaid investeeringuid.

3.13. Samuti on vaja parandada teabevahetust investeerimiskava ja konkreetsete projektide üle, et võimaldada kodanikuühiskonnal jälgida selle rakendamist.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Ettepanekus EFSD tagatist käsitleva määruse kohta⁽⁸⁾ on öeldud, et tagatis antakse 31. detsembril 2020 lõppevaks algeks investeerimisperioodiks, mis komitee arvates on liiga lühike aeg selleks, et täita välisinvesteeringute kava eesmärgi. Komitee loodab, et on välisinvesteeringute kava on võimalik pikendada ja selle ulatust laiendada teistesse riikidesse ning piirkondadesse, sõltuvalt selle edust, ning et seda võetakse arvesse uue mitmeaastase finantsraamistiku ettevalmistamisel.

4.2. Komitee teeb ettepaneku, et liikmesriikidele antakse võimalus anda oma panus tagatise kujul, mis on ette nähtud kindla piirkonna, valdkonna või investeerimissuuna jaoks⁽⁹⁾. Komitee soovib lisada, et liikmesriikide panused peaksid olema kooskõlas ELi arenguprioriteetidega.

4.3. Komitee tervitab komisjoni pühendumust igal aastal Euroopa Parlamendile ja nõukogule EFSD tagatisega hõlmatud rahastamis- ja investeerimistoimingute kohta aru anda ning tal on hea meel märkida, et aruanne avalikustatakse, et võimaldada asjaomastel sidusrühmadel, sh kodanikuühiskonnal, oma seisukohti väljendada. Komitee osaleb hea meelega hindamises, kas EFSD aitab kaasa säästva arengu eesmärkide saavutamisele, mille hulka kuulub ka tema loomise peamine põhjus – ebaseadusliku rände põhjuste kaotamine.

4.4. Kõigis oma arengukoostöö kohta koostatud arvamustes on komitee rõhutanud, et abi tuleb anda täiesti läbipaistval viisil, et vältida pettusi, korruptsiooni, rahapesu ja maksudest kõrvalehoidmist. Seega toetab komitee nende põhimõtete selget nimetamist ettepanekus⁽¹⁰⁾.

4.5. Komitee soovib lisada vaesuse kaotamise artikli 3 lõikes 2 nimetatud säästva arengu eesmärkide hulka, millele EFSD keskendub, ning nimetada seda ka artikli 8 lõike 1 punkti a üldiste eesmärkide seas.

Brüssel, 22. veebruar 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

⁽⁸⁾ Põhjendus 9.

⁽⁹⁾ Põhjendus 14 ja artikli 14 lõige 4.

⁽¹⁰⁾ Artiklid 17, 18, 19 ja 20.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa rände tegevuskava alusel uue ELi ja kolmandate riikide partnerlusraamistiku loomine“

[COM(2016) 385 final]

(2017/C 173/12)

Raportöör: **Cristian PÎRVULESCU**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 17.8.2016
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav sektsioon	välissuhete sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	31.1.2017
Vastuvõtmine täiskogus	22.2.2017
Täiskogu istungjärk nr	523
Hääletuse tulemus	225/4/2
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa rände tegevuskava tuleks koostada nii, et võetaks täiel määral arvesse selle kohaldamisala humanitaarset mõõdet, ning EL ei tohiks unustada oma põhilisi kohustusi ja õiguslikult siduvaid eeskirju inimelude ja inimõiguste kaitsmise kohta, eelkõige mis puudutab inimesi, kes on ohus.

1.2. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab 2015. aasta novembris toimunud Valletta tippkohtumisel väljakujunenud visiooni, mille peamine eesmärk oli rändeküsimuse pikaajaline käsitlemine, milles keskendutakse rände algpõhjustele ning luuakse koostöö ja jagatud vastutusel põhinev dialoog kolmandate riikidega. Komitee loodab, et Euroopa ja Aafrika arengu- ja rändeteemaline dialoog (Rabati protsess) ja Hartumi protsess aitavad Valletta tegevuskava kiirelt ellu viia.

1.3. Komitee toetab sihipäraseid ja riigipõhiseid kokkuleppeid, milles austatakse täielikult inimõigusi. Paindlikkus loob õige väljavaate ning meetmete ja stiimulite kombinatsiooni.

1.4. Ehkki vajadus poliitilise koostöö loomise ja tõhustamise järele on selge, tundub, et rände tegevuskava on muutumas üldiseks poliitiliseks raamistikuks, mis tõrjub oma meetmeid ja eesmärgi rakendades kõrvale muid poliitikavaldkondi (nt naabrus-, arengu- ja kaubanduspoliitika). Tunnistades rändepoliitika tähtsust, peab komitee sama tähtsaks ka muid poliitikavaldkondi, mille poole tasub pöörduda, ning soovib mitte kasutada osalemist rändepoliitikas eeltingimusena koostöö tegemisele teistes poliitikavaldkondades. Koostöö loomise esmaeesmärk on edendada eri poliitikavaldkondade vahelist koostööd, vastastikust täiendavust ja laiahaardelisust.

1.5. Eristada tuleks koostöö puudumist kolmandate riikidega, mis tuleneb poliitilise tahte puudumisest, ja koostöö puudumist, mis tuleneb suutlikkuse ja vahendite puudumisest. Mõlema probleemiga tuleb tegeleda, kuid neid tuleb käsitleda eri vahenditega. Selleks et tagada jätkusuutlikkus ja vastupanuvõime, tuleks esmalt keskenduda suutlikkuse suurendamisele. Mingil juhul ei tohi tagasisõltumist ja piirikontrolle pidada abi andmise eeltingimuseks.

1.6. Rände algpõhjuste käsitlemisel on keskne teema majandus, kuid ignoreerida ei tohiks ka stabiilsuse ja jõukuse poliitilist, institutsionaalset ja halduslikku mõõdet. Strateegiat tuleks korrigeerida nii, et see hõlmaks pühendunumat ja sihipärasemat tuge kolmes järgmises valdkonnas: konfliktide lahendamine ja riigi ülesehitamine, demokraatia ja inimõiguste edendamine ning kodanikuühiskonna väljaarendamine.

1.7. Selleks et tegeleda rände algpõhjustega pikaajalises plaanis, vajab riik elujõulist ja õiguspärast valitsust, jõulisi esindusinstituutsioone, tõhusaid erakondi, massimeediat ja kodanikuühiskonna organisatsioone. EL peaks kaaluma piisava tähelepanu ja toetuse osutamist, aitamaks kaasa demokraatia arengule, ega tohiks käsitleda demokraatiaküsimusi lihtsalt üldise ettevõtluskeskkonnana, nagu seda mainitakse välisinvesteeringute kava kolmandas sambas.

1.8. ELi ja kolmandate riikide partnerlusraamistikus peaks olema nii ELi, liikmesriikide kui ka kolmandate riikide prioriteet seaduslike rändeteede ja instituutsioonilise võimekuse loomine, et toetada seaduslikku rännet.

1.9. Kodanikuühiskonna organisatsioonidel on oluline roll, et muuta rändajate ja pagulaste ümberasustamine, reisimine ja vastuvõtmine märkimisväärselt ohutumaks ja humansemaks. Ettepanekus tuleks kaaluda nende tegevuse tähtsust ja selle toetamist, alates kohalikest organisatsioonidest päritolu- ja transiidiriikides kuni organisatsioonideni, mis osalevad päästeoperatsioonides ja haldavad vastuvõtmist ja integreerimist. Lisaks tuleks kodanikuühiskonna organisatsioonid kaasata kõigi rändehaldusega tegelevate pädevate asutuste tegevuse jälgimisse ja hindamisse.

1.10. Komitee julgustab riigi, piirkonna ja kohaliku tasandi avalikke asutusi osalema rände- ja varjupaigapoliitika rakendamises kooskõlas rahvusvaheliste õiguslike kohustustega ning inimõiguste kaitsmise ja integratsiooni hõlbustamise eesmärgil.

1.11. EL ja selle liikmesriigid peavad nimetatud tegevuse ja meetmete elluviimisel otseselt või kaudselt austama inimõigusi ning järgima Genfi konventsiooni kohaselt välja- või tagasisaatmise lubamatuse põhimõtet.

1.12. EL peab olema päritolu- ja transiidiriikidele turvalise riigi staatuse andmisel kindel, et mitte rikkuda välja- või tagasisaatmise lubamatuse põhimõtet⁽¹⁾.

1.13. Komisjon on esitanud oma strateegilise visiooni sellest, kuidas liidu välistegevus saab suurendada põgenike toimetulekuvõimet ja iseseisvust kohtades, mis on võimalikult lähedal pagulaste päritoluriigile. Ehkki sel visioonil on teatavaid eeliseid, tuleb märkida, et ELil kui vastutaval ja leidlikul rahvusvahelisel osalisel on rahvusvaheliste lepingute alusel moraalne ja õiguslik kohustus aidata neid, kes taotlevad rahvusvahelist kaitset.

1.14. Komitee toetab tagasisaatmist ja tagasivõtmiste arvu suurendamist, eelistades vabatahtlikku tagasipöördumist ja keskendudes taasintegreerimisele. Vabatahtlik tagasipöördumine koos rõhuasetusega taasintegreerimisele peaks olema üks peamine strateegiline valik, mille EL ja liikmesriigid teevad rändeprotsessi haldamisel.

1.15. Kõikides kokkulepetes peab EL tagama, et kasutatakse peamiselt positiivseid stiimuleid, et abi on hästi kavandatud ja korraldatud ning et EL arvestab ka valitsuse instituutsioonilist ja haldusvõimekust, edendab demokraatiat ja inimõigusi ning kaasab kõikidesse protsessidesse kodanikuühiskonna organisatsioone, eelkõige kohalikke ja riiklikke organisatsioone.

1.16. Komitee julgustab ELi instituutsioone, liikmesriike ja kolmandate riikide valitsusi kaasama ja toetama diasporaarühmi nii palju kui võimalik. Nad võivad olla päritolu- ja transiidiriikide pikaajalise arengu seisukohast väärtuslik ressursid ning anda hinnalise panuse Euroopa ühiskonda ja majandusse. Euroopa ühiskonna üks alussammas on mitmekesisuse ja maailmale avatuse edendamine ning rändepoliitika peab olema nende kahe põhimõttega kooskõlas.

1.17. Komitee julgustab liikmesriike osalema täiel määral ELi rändepoliitika kooskõlastamise jõupingutustes. ELi ja kolmandate riikide partnerlusraamistiku tõhusa rakendamise kaks eeltingimust on liikmesriikidevaheline solidaarsus ja koostöö.

1.18. Komitee julgustab Euroopa Komisjoni tööle panema oma kavandatud platvormi dialoogiks, millesse kaasatakse ettevõtted, ametiühingud ja muud tööturu osapooled, et rändest tõuseks maksimaalne kasu Euroopa majandusele ja rändajatele endile⁽²⁾. Komitee on valmis tegema koostööd platvormi loomisel ja nõuetekohase toimimise tagamisel.

⁽¹⁾ ELT C 71, 24.2.2016, lk 82.

⁽²⁾ „Euroopa rände tegevuskava“, COM(2015) 240 final, lk 15–17.

2. Arvamuse taust (põhineb Euroopa Komisjoni teatisel)

2.1. Alates Euroopa rände tegevuskava vastuvõtmisest on palju ära tehtud, sealhulgas väljaspool ELi piire. Merel on päästetud sadu tuhandeid inimesi ⁽³⁾. 2015. aasta novembris korraldatud Valletta tippkohtumisel asetati rändeküsimused ELi ja Aafrika riikide suhete keskmesse.

2.2. Teha tuleks aga palju rohkem. Euroopa Liitu ohustab endiselt humanitaarkriis. Kolmandad riigid ja ELi partnerid annavad peavarju oma kodudest lahkuma sunnitud pagulastele, kellest suur osa on saatjata alaealised, ja Euroopasse pürgivatele majanduslikel põhjustel rändajatele.

2.3. Partnerlusraamistiku lõppeesmärk on ühtne ja sihipärane tegevus, mis tähendab liidu ja tema liikmesriikide koordineeritud tegutsemist rahastamisvahendite, abivahendite ja mõjujõu koondamiseks, et luua kolmandate riikidega laiahaardelised partnerlused (kokkulepped) rände paremaks haldamiseks, järgides täielikult meie humanitaar- ja inimõigustealaseid kohustusi.

2.4. Peamiste partneritega tuleks võtta kohe meetmeid järgmistes valdkondades, kus tuleks seada konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid: koostöö peamiste partneritega rändeküsimuste õigus- ja institutsioonilise raamistiku täiustamiseks; konkreetne abi suutlikkuse suurendamiseks piiri- ja rändehalduse valdkonnas, muu hulgas pakkudes kaitset pagulastele; tagasisaatmist ja tagasivõtmist arvu suurendamine, eelistades vabatahtlikku tagasipöördumist ja keskendudes taasintegreerimisele; ebaseaduslike rändevoogude piiramine, pakkudes samal ajal seaduslike rändeteede kasutamise võimalust ja suurendades ümberasumist.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee leiab, et hästi hallatud ränne on nii ELi, päritoluriikide kui ka rändajate ja nende perekondade jaoks hea võimalus. Rändamine on inimühiskonnale omane. Euroopa rahvaste lähiajaloo on rändamine olnud tähtsal kohal.

3.2. Probleemid tekivad, kui inimesed ei lahku vabatahtlikult, vaid kui paljud rändajad on sunnitud lahkuma oma elukohast äärmise vaesuse, sõja või loodusõnnetuste tõttu. Need inimesed on väga haavatavad. Kui Euroopa riigid ei suuda kehtestada rände haldamiseks menetlusi ja seadusi, et oleks lihtsam suunata rännet seaduslike ja läbipaistvate menetluste abil, kasutavad ebaseaduslikke teid pidi rändavaid ja sellega sageli oma elu ohtu panevaid inimesi ära kuritegelikud võrgustikud, mis tegelevad ebaseadusliku üle piiri toimetamise ja inimkaubandusega.

3.3. Komitee hoiatab, et rände ja piirikontrolli korraldamiseks poliitikameetmete ja seaduste väljatöötamisel tuleb meele pidada, et need peavad täielikult järgima inimõiguste kaitse konventsiooni ja ELi põhiõiguste hartat.

3.4. Komisjoni ettepanekuga koordineeritakse ja ühtlustatakse vajalikul viisil järjest keerukamaks muutuva rändeprotsessi haldamiseks kasutatavaid menetlusi ja vahendeid. Arvestades hiljutiste rändesuundumuste iseloomu ja dünaamikat, on kasulik omada ülevaadet ja selgemat prioriteetide tegevuskava.

3.5. Komitee arvates on täiesti õigustatud keskenduda rännu ajal ohtu sattuvate inimeste päästmisele. See peaks olema nii ELi kui ka liikmesriikide absoluutne prioriteet. Ehkki inimesed saavad endiselt merel hukka, tunnustab komitee päästeoperatsioonides osalevaid tavakodanikke, kodanikuühiskonna organisatsioone ning sõjaväelasi ja tsiviilpersonalit.

3.5.1. Lisaks kokkulepetes juba kehtestatud lühiajalistele eesmärkidele – päästa inimesi vahemerel, suurendada päritolu- ja transiidiriikidesse tagasisaatmist arvu; võimaldada rändajatel ja pagulastel jääda oma kodule võimalikult lähedale ja vältida ohtliku teekonna ettevõtmist – kutsub komitee komisjoni üles lisama eesmärkide hulka ka rändajate kaitsmise Balkani rändeteel, kus nende elu ja tervis võivad ohus olla, ning seaduslike rändeteede avamise.

⁽³⁾ Ainuüksi Itaalia programmi Mare Nostrum päästeoperatsioonidega on vahemerelt päästetud 140 000 inimest. Alates 2015. aastast on ELi operatsioonid vahemerel aidanud kaasa üle 400 000 inimese päästmisele.

3.6. Komitee kordab, et EL ja selle liikmesriigid on maailma suurimad arengu- ja humanitaarabi rahastajad ning et EL toetab märkimisväärselt põgenikke, riigisiseseid põgenikke ja vastuvõtvaid kogukondi näiteks Aafrika Sarve ja Tšaadi järve piirkonnas (Keenia, Somaalia, Uganda, Etioopia ja Sudaan).

3.6.1. Euroopa rände tegevuskava tuleks koostada nii, et võetaks täiel määral arvesse selle kohaldamisala humanitaarset mõõdet. ELil on raskusi praeguse rändajate ja põgenike voo haldamisega. Kuid EL ei tohi unustada oma põhilisi kohustusi ja õiguslikult siduvaid eeskirju, mille järgi tuleb kaitsta eelkõige ohus olevate inimeste elusid ja inimõigusi.

3.7. Rände tegevuskava saab olla edukas ainult niivõrd, kuivõrd kolmandad riigid on valmis ja suutelised tihedaks koostööks ELi ja selle liikmesriikidega. Igal riigil on oma rändeprofiil. Neist suur hulk on päritoluriigid, kus valitsevad konfliktid, pinged ja tõsine puudus, samas osa neist on transiidiriigid, mis on stabiilsemad, kuid samuti haavatavamad. Osa neist riikidest, eelkõige Liibanon, Türgi ja Jordaania, peavad tegelema ebaproportsionaalselt suure arvu põgenike ja rändajatega, kes otsivad nende territooriumilt ohutut elukohta ja abi. Nende tahe ja suutlikkus rakendada kõnealusest rändepartnerlusest tulenevaid meetmeid sõltuvad erinevatest ja keerukatest ajaloolistest, poliitilistest, majanduslikest, julgeolekualastest ja kultuurilistest teguritest. Seega on vaja leida igale riigile sobiv vaatenurk ning meetmete ja stiimulite kombinatsioon. Samal ajal peavad kokkulepped keskenduma ka ühisele eesmärgile, mis edendaks kolmandate riikide institutsioonilist, demokraatlikku ja majanduslikku arengut.

3.8. Rände tegevuskava tuleb veelgi tugevdada ja kooskõlastada muude asjaomaste poliitikavaldkondadega. Komisjoni ettepanekus nähakse ette kolm taolist poliitikavaldkonda: naabruspoliitika, arenguabi ja kaubandus. Euroopa naabruspoliitika kohaselt suunatakse ligikaudu pool kättesaadavatest rahalistest vahenditest rändeküsimustele. Arengupoliitikas tuleks ettepaneku kohaselt võtta kasutusele positiivsed ja negatiivsed stiimulid, mis toovad kasu riikidele, kes täidavad oma rahvusvahelist kohustust võtta oma kodanikud tagasi, ning neile, kes teevad koostööd kolmandatest riikidest pärit ebaseaduslike rändajate voogude haldamisel ja kes võtavad meetmeid konfliktide ja tagakiusamise eest põgenevate inimeste nõuetekohaseks vastuvõtmiseks. Samuti on ette nähtud tagajärjed neile, kes ei tee koostööd tagasivõtmise ja tagasisaatmise valdkonnas. Kaubanduspoliitikas, kus EL saab kohaldada oma partnerite suhtes sooduskohtlemist, tuleks komisjoni ettepanekul võtta koostööd rändepoliitikaga arvesse kaubandussoodustuste analüüsimisel üldise soodustuste süsteemi (GSP+) raames.

3.9. Peale selle peaksid põhimõtteliselt paketti kuuluma kõik liidu poliitikavaldkonnad, mida ränne mõjutab, sealhulgas haridus, teadustegevus, kliimamuutused, energia, keskkond ja põllumajandus, andes aruteludele maksimaalse mõjujõu.

3.10. Ehkki vajadus poliitikavaldkondade kooskõlastamise ja tõhustamise järele on selge, tõstatab see strateegia teatavaid mureküsimusi. Tundub, et rände tegevuskava on muutumas üldiseks poliitikasuunaks, mis tõrjub oma meetmeid ja eesmärke rakendades kõrvale muid poliitikavaldkondi. See võib mõjutada kõnealuseid muid poliitikavaldkondi, millel kõigil on oma õiguspärased eesmärgid ja kohaldamisala. Naabruspoliitika peaks tooma stabiilsust ja jõukust ELi piirile ning ebaproportsionaalne keskendumine rändele võib varjutada muud asjaomased valdkonnad. Arenguabi eesmärgid on samuti laiaulatuslikud, sh aidata haavatavaid kogukondi ning luua paremad majanduslikud ja sotsiaalsed väljavaated kümnetele miljonitele inimestele. Kaubanduspoliitika arengumõõde on samuti märkimisväärne, luues rohkem võimalusi nii ELi kui ka kolmandate riikide kodanikele.

3.11. Komitee tunnistab, et rände tegevuskava on tähtis, kuid peab võrdselt tähtsaks ka teisi poliitikavaldkondi, mille poole tasub samuti püüelda. Kooskõlastamise esmaeesmärk on edendada eri poliitikavaldkondade koostoimet, vastastikust täiendavust ja laiahaardelisust.

3.12. Sellega seoses viitab poliitikavaldkondade kooskõlastamise konkreetne raamistik tingimusliku ja sunniviisilise lähenemisviisi võimalikkusele – kolmandad riigid peaksid tegema ELi ja liikmesriikidega oma riigi kodanike tagasivõtmise ja tagasisaatmise vallas koostööd, hallates rändajate voogu oma territooriumil ja piiriüleselt ning võttes vastu konfliktide ja tagakiusamise eest põgenevaid inimesi. Vastasel juhul riskivad nad sellega, et ei saa ELi rahastusele ja abile ning ELi turule juurdepääsu. Selline lahendus võib osutuda probleemseks ja lõppkokkuvõttes ebatõhusaks. Kolmandate riikide koostööd rände tegevuskava raames mõjutavad riigisiseseid mureküsimused ja võimalused. Eristada tuleks koostöö puudumist, mis

tuleneb poliitilise tahte puudumisest, ning koostöö puudumist, mis tuleneb suutlikkuse ja vahendite puudumisest. Mõlema probleemiga tuleb tegeleda, kuid neid tuleb käsitleda eri vahenditega. Selleks et tagada jätkusuutlikkus ja toimetulekuvõime, tuleks esmalt keskenduda suutlikkusele. Samuti on väga oluline eristada arenguabi andmist ja rändealast koostööd. Mingil juhul ei tohi rändealast koostööd muuta arenguabi andmise eeltingimuseks.

3.13. Rände algpõhjustega tegelemise küsimuses viidatakse komisjoni ettepanekus peaaegu ainuüksi majandusele. Samuti rõhutab komisjon erainvestorite rolli, kes otsivad uusi investeerimisvõimalusi tärkava turumajandusega riikides. Ettepanekus sedastatakse: „Selle asemel et lasta ebaseaduslikel rändajatel riskida Euroopa tööturgudele jõudmiseks oma eluga, tuleks Euroopa avaliku ja erasektori ressursid suunata investeeeringutesse kolmandatesse päritoluriikidesse.“

3.14. Komisjon näeb vajadust ka mahuka välisinvesteeringute kava järele, mis tugineks kolmele sambale: „Esimene samm võimaldaks kasutada napp avaliku sektori vahendeid innovaatilisel moel, et meelitada ligi erainvesteeringuid, pakkudes lisagarantiisid ja soodusvahendeid. Teine samm oleks tehniline abi, mis aitaks kohalikel ametiasutustel ja ettevõtjatel arendada välja suuremal hulgal pankadele sobivaid projekte ja tutvustada neid rahvusvahelisele investorite ringile. Kolmas samm toetaks üldist ettevõtluskeskkonda, soodustades head valitsemistava, võideldes korruptsiooni vastu ning kaotades investeerimistõkked ja turumoonutused.“

3.15. Rände algpõhjustega tegelemisel on majandus keskne teema. See peab olema tihedalt seotud stabiilsuse ja jõukuse poliitilise, institutsioonilise, haldusliku ja sotsiaalse mõõtmega. Aastakümnete jooksul saadud õppetunnid abistamise ja arengu kohta näitavad, et institutsioonid on määrava tähtsusega ning ilma sobiva raamistikuga ja taristuta loodetud arengut ei kaasne. Erainvesteeriid ei investeeeri päritolu- ja transiidiriikidesse, kui olukord neis on ebastabiilne. Investeeringute, arengu ja muude poliitikavaldkondade rahastamine peab jääma eraldiseisvaks, kuid neil peavad olema üksteist täiendavad eesmärgid.

3.16. Paljudel kolmandatel riikidel, eelkõige neil, millest saavad põgenike ja rändajate päritoluriigid, on suuri probleeme valitsuse stabiilsuse ja tõhususega. Selliste riikide taristud ja majandus on nõrgad ning haldussüsteemid pole välja kujunenud. Seega tuleks kaaluda uusi jõupingutusi konfliktide lahendamiseks ja riigi ülesehitamiseks. See pole nii vaid Süüria ja Liibüa puhul, vaid ka paljudes teistes riikides. Selle asjaolu teadvustamine võib aidata kindlaks määrata prioriteetsed vahendid ja meetmed ning tegeleda algpõhjustega, miks inimesed põgenevad nendest piirkondadest või kasutavad neid transiidipiirkonnana. Kitsalt piiritletud sekkumisviisid, nagu piirivalvurite koolitamine või neile tehnoloogiliste seadmete andmine, inimesi ebaseaduslikult üle piiri toimetajate võrgustike lõhkumine või stiimulite pakkumine naasmiseks, on positiivse, kuid lühiajalise mõjuga. Ränne on nähtus, mis on seotud riigi eri laadi ja ulatusega nõrkuste ja ebaõnnestumistega.

3.17. Välisinvesteeringute kava kolmandasse sambasse hea valitsemistava kui üldise ettevõtluskeskkonna lisamine ei ole käsitlemist vajavate küsimuste hõlmamiseks piisav. Selleks et tegeleda rände algpõhjustega pikaajalises plaanis, vajab riik elujõulist ja õiguspärast valitsust, jõulisi esindusinstituutide, tõhusaid erakondi, massimeediat ja kodanikuühiskonna organisatsioone. EL peaks kaaluma piisava tähelepanu ja toetuse osutamist, aitamaks kaasa demokraatia arengule. See pole tähtis mitte üksnes seoses rändega, vaid ka muudes poliitikavaldkondades, nagu naabus- ja kaubanduspoliitika.

3.18. Komisjoni ettepanekus ei teadvustata ega tunnustata piisavalt kodanikuühiskonna rolli. Kodanikuühiskonna organisatsioonid saavad rändajate ja pagulaste ümberasustamise, reisimise ja vastuvõtmise muuta märkimisväärselt ohutumaks ja humansemaks. Nende panus põgenikelaagrites, rändeteedel, sh merel, ja ELi vastuvõtupaikades on väärtuslik ja lausa hädavajalik. Ettepanekus tuleks kaaluda nende tegevuse tähtsust ja selle toetamist, alates kohalikest organisatsioonidest päritolu- ja transiidiriikides kuni organisatsioonideni, mis osalevad päästeoperatsioonides ja haldavad vastuvõtmist ja integreerimist. Lisaks tuleks kodanikuühiskonna organisatsioonid kaasata kõigi rändehaldusega tegelevate pädevate asutuste tegevuse jälgimisse ja hindamisse. Nende töö ja tagasiside võib aidata kogu protsessil paremini vastata inimõiguste standarditele, mida tunnustavad ja kaitsevad rahvusvahelised ja ELi lepingud.

4. Konkreetsete märkused

4.1. EL ja selle liikmesriigid peavad kogu tegevuse ja meetmete korraldamisel otseselt või kaudselt austama inimõigusi ning järgima Genfi konventsiooni kohaselt välja- või tagasisaatmise lubamatuse põhimõtet.

4.2. Komitee on väga mures ELi ja Türki vahelise kokkuleppe ja selle mõju pärast kokkuleppest puudutatud inimeste põhiõigustele. ELi-Türki avalduse on vaidlustanud kodanikuühiskonna rühmad ja inimõiguste kaitsjad, sest selles käsitleti Türgit turvalise riigina. EL peab olema päritolu- ja transiidiriikidele turvalise riigi staatuse andmisel kindel, et mitte rikkuda välja- või tagasisaatmise lubamatuse põhimõtet.

4.3. Komisjon on esitanud oma strateegilise visiooni sellest, kuidas liidu välistegevus saab suurendada põgenike toimetulekuvõimet ja iseseisvust kohtades, mis on võimalikult lähedal pagulaste päritoluriigile⁽⁴⁾. Ehkki sel visioonil on teatavaid eeliseid, tuleb märkida, et ELil kui vastutaval ja leidlikul rahvusvahelisel osalisel on moraalne ja õiguslik kohustus aidata neid, kes taotlevad rahvusvahelist kaitset.

4.4. Tuleks toetada operatiivseid meetmeid võitluseks rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastu. Rändajate ebaseaduslikult üle piiri toimetajad võtavad rändajatelt selle eest väga suurt tasu ja panevad nad tõsisesse ohtu. Siiski ei lahenda võitlus ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastu rände struktuurseid probleeme. Jällegi on olulisel kohal seaduslike rändeteede loomine ning see vähendaks rändajate sõltumist ebaseadusliku üle piiri toimetamisega tegelevatest võrgustikest.

4.5. Kokkulepete täitmiseks on vaja koordineerimismehhanismi ELi ja liikmesriikide tasandi vahel. Kui mõnel liikmesriigil on kolmandate riikidega ajaloolisi sidemeid, võiks neid parema koostöö nimel ära kasutada.

4.6. Komitee tunneb heameelt struktuurse ümberasustamissüsteemi loomise tulevase ettepaneku üle, milles nähakse ette ühtne lähenemisviis rahvusvahelist kaitset vajavate inimeste turvalisele ja seaduslikule saabumisele liitu ümberasustamise kaudu ning mis tõendab otseselt liidu võetud kohustust abistada suurima surve all olevaid riike⁽⁵⁾. Valletta tegevuskava sisaldas ELi ja liikmesriikide kohustust algatada katseprojektid, mis koondavad seadusliku rände pakkumisi. Ettepanek peaks aga olema selgesõnalisem ja määrama kindlaks konkreetsed projektid, mis tuleb ellu viia.

4.7. Komitee kiidab heaks 7. juunil 2016 teatavaks tehtud sinise kaardi reformi,⁽⁶⁾ mille eesmärk on meelitada ELi tööturule kõrgelt kvalifitseeritud rändajaid.

4.8. Komitee toetab selliste kokkulepete kavandamist, mille eesmärk on suurendada tagasisaatmisprotsessi tõhusust ja jätkusuutlikkust ning anda piisavat rahalist abi tagasivõtvatele riikidele ja eelkõige tagasipöördujaid taasintegreerivatele kogukondadele. Tõhusa protsessi tagamiseks on hädavajalik pakkuda ametiasutustele ja üksikisikutele stiimuleid.

4.9. Komitee toetab tagasisaatmiste ja tagasivõtmiste arvu suurendamist, eelistades kindlalt vabatahtlikku tagasipöördumist ja keskendudes taasintegreerimisele. See peaks olema üks peamine strateegiline valik, mille EL ja liikmesriigid teevad rändeprotsessi haldamisel. See suurendab võimalust, et kõik asjaosalised teevad koostööd, ja – mis kõige tähtsam – muudab rände ajendiks, mis võib panna alguse kohalikule arengule.

4.10. ELi ja liikmesriikide jõupingutusi tuleks koordineerida maailma tasandil. Komitee nõustub komisjoni soovitusega, et EL peaks toetama ÜRO toetatud üleilmse ümberasustamiskava kehtestamist, et võimaldada kiiret ja tõhusat ümberasustamist turvalistesse riikidesse. ELil on nii rahalised vahendid kui ka kogemus, et midagi muuta, sh anda tuge, muutmaks rändehaldus üleilmsemaks ja mitme osaliseks protsessiks.

⁽⁴⁾ COM(2016) 234 final, 26. aprill 2016.

⁽⁵⁾ Vt COM(2016) 197 final, 6. aprill 2016.

⁽⁶⁾ COM(2016) 378 final.

4.11. Komitee toetab üldjoontes konkreetseid partnerlussuhteid kolmandate riikidega: kokkulepete sõlmimist Jordaania ja Liibanoniga, ELi ja Tuneesia koostöö viimist järgmisele tasandile; kokkuleppeläbirääkimiste alustamist ja kokkulepete sõlmimist Nigeri, Nigeeria, Senegali, Mali ja Etioopiaga ning Liibüa rahvusliku kokkuleppe valitsuse toetamist. Kõikides kõnealustes kokkulepetes peab EL tagama, et kasutatakse peamiselt positiivseid stiimuleid, et abi on hästi kavandatud ja korraldatud ning et EL arvestab ka valitsuse institutsioonilist ja haldusvõimekust, edendab demokraatiat ja inimõigusi ja kaasab kõikidesse protsessidesse kodanikuühiskonna organisatsioone, eelkõige kohalikke ja riiklikke organisatsioone.

4.12. Komitee tunnustab kõigi osapoolte jõupingutusi partnerlusraamistiku käimalükkamiseks ja selle tõhustamiseks, nagu sedastatakse komisjoni esimeses eduaruandes ⁽⁷⁾. ELi Aafrika usaldusfondist rahastatud projektide algatamine viies prioriteetses riigis on märk sellest, et koostöö on võimalik. Komitee julgustab ELi institutsioone töötama Euroopa Kestliku Arengu Fondi käsitleva määruse kiire vastuvõtmise nimel, sest see on peamine vahend, mille abil edendada kestlikku arengut, kaasavat majanduskasvu, majanduslikku ja sotsiaalset arengut ning piirkondlikku integratsiooni väljaspool Euroopat.

Brüssel, 22. veebruar 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

⁽⁷⁾ COM(2016) 700 final.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Keskpankale, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ning Euroopa Investeerimispankale „2017. aasta majanduskasvu analüüs““

(COM(2016) 725 (final))

(2017/C 173/13)

Raportöör: **Etele BARÁTH**

Konsulteerimine	Euroopa Komisjon, 8.12.2016
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav sektsioon	SC/046
Vastuvõtmine allkomitees	17.1.2017
Vastuvõtmine täiskogus	22.2.2017
Täiskogu istungjärk nr	523
Hääletuse tulemus	181/5/36
(poolt/vastu/erapooletuid)	

Koostöö, vastutus ja paindlikkus

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kiidab heaks komisjoni 2017. aasta majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid ehk töökohtade loomise ja majanduskasvu edendamise seadmise esmatähtsale kohale, toetudes iga-aastase majanduskasvu analüüsi kolmele sambale: struktuurireformide elluviimine, vastutustundliku eelarvepoliitika tagamine ja investeringute suurendamine. Kõnealune iga-aastane analüüs moodustab sobiva aluse Euroopa poolaasta protsessi käivitamiseks ja hilisemaks riigipõhiste soovitude koostamiseks.

1.2. Euroopa poolaastat peetakse heaks vahendiks majanduse taastamisele ja tööhõivele kaasaaitavate uute edusammude tegemiseks eri poliitikavaldkondades ja reformimisel. 2017. aasta majanduskasvu analüüsis on välja toodud kõige pakilisemad majanduslikud ja sotsiaalsed prioriteedid, millele on lisatud konkreetsed soovitused, kuid komitee suhtub äärmise tõsidusega stabiilsuse ja kasvu pakti nõuete ning euroala eelarvepoliitika kujundamisel riigi tasandil kohaldatavate riigipõhiste soovitude negatiivsetesse aspektidesse.

1.3. Analüüsis tunnistatakse paljusid positiivseid muutusi ja majanduse elavnemise märke ELis. Investeeringud on hakanud suurenema, pärast 2013. aastat on loodud 8 miljonit uut töökohta, 75 %-lise tööhõive saavutamise eesmärk on käeulatuses, olukord tööturul on struktuuriliselt paranenud ning keskmist riigisektori eelarvepuudujäägi taset on mõnes liikmesriigis veidi vähendatud.

1.4. Komitee jagab seisukohta, et kõigi jaoks paljutootava majandusliku tuleviku tagamine moodustab Euroopa eluviisi säilitamise aluse, kuid leiab, et selleks on vaja teha täiendavaid jõupingutusi. Majanduskasvu analüüsis on selgelt öeldud, et majanduse taastumine on endiselt habras. Töötuse määr on endiselt kõrge, vaesuse oht on pigem suurenenud, SKP ja tootlikkuse kasvu määrad on liiga madalad ning murelikuks teeb investeeringute mahu allajäämine kriisieelsele tasemele. Euroalal ja ELis üldisemalt on ikka veel märkimisväärset tasakaalutust ja laiemaid riske.

1.5. Komitee leiab ka, et globaliseerumine, demograafiline ja tehnoloogia areng ning iseäranis digiteerimine on olulised muutuste allikad, millest kõik peaksid kasu saama. Investeeringud teadmisesse, innovatsiooni, haridusse ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogiasse kui majanduskasvu edendavatesse teguritesse peavad kuuluma peamiste meetmete hulka.

1.6. Komitee toetab võrdsuse, õigluse ja kaasatuse eesmärgi ning juhib tähelepanu kooskõlastatud poliitikameetmete ja reformide olulisusele.

1.7. Samal ajal märgib komitee, et ühiste eesmärkide saavutamiseks ja puudustest ülesaamiseks on hädavajalik tugevdada integratsiooni. Selle saaks tagada koostööl põhineva, vastutustundliku Euroopa juhtimise abil, mida iseloomustavad nii eelarvedistsipliin kui ka paindlikkus. Euroopa poolaasta näitab, et kõrgetasemeliste partnerlussuhete loomine liikmesriikide vahel on tõhus viis kriisist väljumiseks.

1.8. Komitee kiidab põhimõtteliselt heaks 2017. aasta majanduskasvu analüüsis esitatud ülesanded ning ülesannete jaotuse komisjoni ja liikmesriikide vahel. Ta kordab oma ettepanekut Euroopa poolaasta mitmekesistamise kohta, mis esitati juba 2016. aasta majanduskasvu analüüsis. Lisaks investeeringute suurendamisele, struktuurireformidele ja makromajandusliku tasakaalu tugevdamisele kuuluvad SKPd täiendavate näitajate (sotsiaalsed, keskkonnaalased ja jätkusuutlikkuse eesmärgid) osas tehtavad edusammud peamiste sihtide hulka.

1.9. Komitee arvates suudaks vaid praegusega sarnane terviklik näitajate süsteem, milles võetaks arvesse ka mitmesuguseid sotsiaalseid ja keskkonnamõjusid, kajastada tegelikku tulemustel põhinevat majanduskasvu (sisemajanduse kogunäitaja).

1.10. Komitee peab hädavajalikuks koostada selge ja kõikehõlmav poliitiliste ja strateegiliste suuniste kokkuvõte, mis hõlmab lähitulevikku ja pikemat perspektiivi. On oluline tagada, et Junckeri komisjoni seatud prioriteedid ning strateegial „Euroopa 2020“ põhinevad 2030. aasta eesmärgid, mis hõlmavad ka kestliku arengu vallas ees seisvaid väljakutseid, määraksid üheskoos kindlaks arenguprotsesside käigu.

1.11. Komisjoni viimaste prognooside⁽¹⁾ kohaselt ei tohiks ELi liikmesriikide majanduskasv aastatel 2016–2018 oluliselt muutuda võrreldes 2015. aastaga ning peamine kasvuallikas ei ole mitte investeerimine, vaid pigem tarbimine. Selline madala majanduskasvu ja investeeringute vähesusega seotud väljavaade on ebasoodne iseäranis seetõttu, et investeeringute hoogustamisel on sisenõudluse tugevdamine jätkuvalt olulisel kohal.

1.12. Võttes arvesse ka liidu pädevuse piire, tuleb tugevdada sotsiaalpoliitika kõigi vahendite kooskõlastamist. Tulevase Euroopa sotsiaaloiguste samba raames väljapakutav hästi kavandatud võrdlusaluste süsteem võib reformiprotsessile anda uue hoo ja tagada Euroopa poolaasta raames rakendatavate sotsiaalpoliitika meetmete parema kooskõlastamise.

1.13. Üks majanduskasvu aastaanalüüsi ülesandeid peab olema ühelt poolt traditsioonilise, praegu vahehindamisel oleva ühte kuulus poliitika ja selle rahastamise (Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid) ning teiselt poolt uute investeerimisvahendite (Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond) vahelise kooskõla hindamine. Arvestades, et tegemist on liidu ja liikmesriikide koostöö ühe kõige dünaamilisema vahendiga, tuleb tagada parem kooskõlastus ka selle rakendamisel. Kooskõlastada tuleb paranduste elluviimist.

1.14. Stabiilsuse ja kasvu pakt on Euroopa poolaasta toimimise üks peamisi alustalasid. Pikas perspektiivis kestlik majanduslik, sotsiaalne ja keskkondlik areng peab põhinema ELi tasandi asjakohasel ja koordineeritud eelarvepoliitikal ning finantssüsteemide läbipaistval ja prognoositaval toimimisel.

1.15. Komitee juhib tähelepanu tõigale, et kestliku arengu saavutamiseks vajalikud struktuurilised muutused nõuavad suuri ressursse, mis on kättesaadavad alles siis, kui eelarvevahendeid kasutatakse senisest tõhusamalt ja kui investeeringuid on oluliselt suurendatud.

1.16. Kuigi uus Euroopa fond – Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond – võimaldab põhimõtteliselt suurendada vahendite hulka tootmis- ja füüsilise taristu sektoris, on väga suureks probleemiks tõsiasi, et avalikud ja sotsiaalsed investeeringud on endiselt palju väiksemad kui vajadused. Sellega seoses tuleb tagada piisav eelarvepaindlikkus.

1.17. Komitee soovib tungivalt teha investeeringuid esmajärjekorras haridus-, koolitus-, tervishoiu- ja muudesse sotsiaalkaitssüsteemidesse, eriti keskmisest vähem arenenud piirkondades.

⁽¹⁾ Euroopa Komisjon „Winter 2017 Economic forecast – Overview“, 13. veebruar 2017.

1.18. Euroopa juhtimist peab iseloomustama nii ühisvastutus kui ka mõistlik paindlikkus. Ühelt poolt leiab komitee, et liidu eelarve vahelhindamine, eesmärkide uuesti määratlemine, omavahendite ja tulude oluline suurendamine ning tõhususe ja tulemuslikkuse paranemine eelarve täitmisel võivad aidata kaasa sellise süsteemi loomisele, mille raames võiks paindlikkust pidada ka üheks riskide katmise viisiks. Teiselt poolt võivad paremad turutingimused ja arukas reguleerimine toetada Euroopa majanduse konkurentsivõimet laiemalt (sh majanduslikust, sotsiaalsest ja keskkonnavalasest perspektiivist).

2. Taust

2.1. Rohkem kui ühine poliitiline soov ehitada üles tulevikku, hoiavad Euroopa Liitu praegu koos õiguslikud tagatised ja majanduskoostöö tegemise vajadus. EL on lõhestunud ja seisab vastamisi mitmepalgelise kriisiga, millele ei paista lõppu. Brexitini viinud hääletus ja kaasnev ebakindlus annavad sellest selgelt märku. Kuigi poliitiline ümmikseis on teravam kui majanduslik, on majanduslikud erinevused endiselt märkimisväärsed, vaatamata mõnes liikmesriigis ilmnevale majanduse elavnemisele.

2.2. Rändekriisi sõnum on traagiline kogu maailma jaoks, see nõuab, et Euroopa täidaks oma humanitaarkohustusi, säilitaks elujõulisena Euroopa ühiskonna- ja sotsiaalsüsteemid ning tugevdaks oma rolli mandri piiride taga.

2.3. ELi toimimise suhtes on tekkinud lõhe ühiskonnas tajutava ja tegelikkuse vahele. Kodanikuühiskonna ja selle organisatsioonide ning ELi institutsioonilise süsteemi vahelised partnerlussuhted ei ole kaugeltki rahuldavad ning eurooplased tunnevad selgelt, et olukord on halvenemas. Kodanikud ja ettevõtted – nii väikesed, keskmise suurusega kui ka suured – ootavad tõhusaid algatusi.

2.4. Poliitilised jõud, kes vastandavad riikliku sõltumatuse tegelikud või arvatavad vajadused ühistele saavutustele, näevad oma positsiooni tugevnemist. Igapäevapoliitikas rõhutatakse kahjuks pigem erinevusi kui koostööd.

2.5. Juba strateegia „Euroopa 2020“ vahekokkuvõtte raames esitatud ettepanekute sõnastamisel ilmnes, et Euroopa väärtuste täpsustamiseks ja ELi huvide täideviimiseks on vaja tugevdada vahetult Euroopa kodanikke mõjutavaid arenguprotsesse ja seonduvaid vahendeid.

2.6. Majanduskriis ja selle tagajärjel vähenenud investeringud on löönud mõra majanduskasvul põhinevasse liikmesriikide ühtsusse ja tekitanud üha suuremaid pingeid. ELi aluseesmärgile vaatamata suurenevad arenguerinevused liikmesriikide ja eriti teatud piirkondade vahel.

2.6.1. Lisaks tuleks 2005. aastal kehtestatud eelarvepuudujäägi eeskirju kohandada ELi praeguse majandusliku ja sotsiaalse olukorraga, võttes arvesse, et teatavad avaliku sektori kulud, näiteks hariduskulud, tuleb puudujäägi arvestamisel välja jätta, sest tegu on tähtsa investeringuga tulevikku.

2.7. Olgugi et Euroopa Liit on märkimisväärselt atraktiivne, ei ole ta üldises plaanis taastanud oma rolli investorite tõmbekeskusena. Tulusate investeringute vallas jääb EL järjest rohkem maha Ameerika Ühendriikidest. Mahajäänud riikidest on saanud takistus dünaamilisematele riikidele. Tootlikkuse taseme langemine ja uuendusprotsessi tagasihoidlikkus vähendavad Euroopa lisaväärtust üleilmse konkurentsi tingimustes.

2.8. Teatud riikides vähenevad tulusad investeringud hoolimata suurest eelarve ülejäägist. See takistab mahajäämusest lahtisaamist. Reageeritakse aeglaselt ja bürokraatlikult.

2.8.1. Kuid komitee hinnangul on tungivalt vaja investeerida ja tarbida, et luua tingimused majanduse üleminekuks kliimamuutusi arvesse võtvale jätkusuutlikule majandusele. Euroopa konkurentsivõime turgutamiseks on vaja uusi koolitusi ja uute töökohtade loomist.

2.9. 2014. aastal algatas komisjon uue majandusarengu paradigma. Sellised seatud eesmärgid nagu töökohtade loomine ja majanduskasvu edendamine, Euroopa ühtse turu tugevdamine, majandusliku reguleerimise süsteemi lihtsustamine, ELi prioriteetsete arengusuundade konsolideerimine, energiaturg, toetus investeeringutele digitaalsel turul ja digiteenuste osas, intelligentsete ja füüsiliste võrkude prioriteetsus Euroopa ühendamisel ning keskkonnavastutuse tugevdamine annavad majandusele uue olulise tõuke.

2.10. Programmi elluviimiseks võetud meetmed, õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi raames tehtud töö, Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond ja institutsiooniline raamistik näivad kinnitavat kavatsuste põhjendatust. Kuid, nagu eespool märgitud, ei piisa nendest kasvuperspektiividest.

2.11. Majanduskasvule suunatud eelarvepoliitika puudumine riikides, kus on suur riigisektori võlg ja eelarvepuudujääk – mis mõnel juhul oli tingitud pigem finants- ja pangandussüsteemi kokkukukkumisest kui valitsuse pillavatest kuludest –, on avaldanud vastupidist mõju ning laiendanud veelgi lõhet eelarve üle- ja puudujäägiga riikide vahel. Olukorrast lähtuvalt oleks tulemuslikum anda lisaaega ja lubada järkjärgulist kohandamist, sest majanduskasvu hoogustumisel on võtmeroll puudujäägi ja võlakooormuse vähendamisel.

2.12. Tuleb võtta kasutusele arengumeetmete kogu, mis tagaks majanduskasvu, stimuleeriks sümmeetrilist kohandamist kogu ELis ja leevendaks sotsiaalseid pingeid. Euroopa poolaasta võimaldab riigipõhist protsessi kavandada ja rakendamist kontrollida. Kuid sel protsessil on vaid kaudne mõju euroala eelarvepoliitika kujundamisele, nagu komisjoni teatises (COM (2016) 726 (final)) euroala majanduspoliitika kohta selgelt on märgitud.

2.13. Strateegia „Euroopa 2020“ peaesmärgid on endiselt asjakohased. Töötuse määrad on endiselt vastuvõetamatult kõrged: ELis on rohkem kui 22 miljonit ja euroalal rohkem kui 17 miljonit töötut. Vaesusepiiril või vaesumisohus olevaid inimesi on üle 122 miljoni. Euroopa tuleviku edukat kujundamist takistab oluliselt väljaadeade puudumine noorte inimeste jaoks. Tööjõu liikuvus on tagasihoidlik. Elukestva õppe süsteem ei ole poliitikameetmetes ikka veel kesksel kohal. Eesmärkidest kaugenevad suundumused ei julgusta. Praegu on jõus juba üle 70 sotsiaalõigusi käsitleva direktiivi. Komitee arvamuses Euroopa sotsiaalõiguste samba kohta nõutakse, et iga-aastase majanduskasvu analüüsi ettevalmistamisel seataks Euroopas sotsiaalõiguste puhul eesmärgiks ülespoole lähenemine. Samuti rõhutab komitee majanduskasvu ja konkurentsivõime vajalikkust kogu ELis, toonitades sellega seoses, et majandus-, tööhõive- ja sotsiaalpoliitika vahel on vajalikud vastastikused seosed ⁽²⁾.

3. Konkreetsed märkused

3.1. Investeeringud

3.1.1. Iga-aastases majanduskasvu analüüsis asetab Euroopa Komisjon keskele kohale kokkuvõtte meetmetest, mille eesmärk on edendada rahandussüsteemi edasist arengut ja mis on olulised eelkõige selleks, et suurendada kõnealuse sektori toimimise tõhusust, suurendada Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi tegevuse tulemuslikkust, kõrvaldada investeeringuid takistavad tegurid ja laiendada Euroopa majanduse rolli maailmas.

3.1.2. Komitee jagab seisukohta, et äärmiselt tähtis on luua kapitaliturgude liit ja teised raamtingimused, eesmärgiga parandada rahastamistingimusi, hajutada riske ning parandada laenude kättesaadavust, kõrvaldades eelkõige VKEde ees seisvad takistused, ning rakendada ellu võrdsete võimaluste põhimõte.

3.1.3. Sellega seoses võiks tuua järgemised näited: riskikapitalifonde reguleeriv määrus ja sotsiaalse ettevõtluse fondi edasiarendamine, teise võimaluse andmine ebaõnnestunud ettevõtjatele, maksejõuetusmenetluse tõhustamine või ennetava restruktureerimise kavade loomine. Pankade osaluse ergutamine ja nende tegevustõhususe suurendamine peavad moodustama ühe investeerimistegevuse arengutaladest.

3.1.4. Kõik osutab sellele, et Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondil on – lisaks tänu juba otsustatud laienemisele – oluline ergutav mõju Euroopa investeeringute turule. See võib osutada eriti oluliseks seoses 2030. aastaks seatud eesmärkide saavutamise, mis hõlmavad ka kestliku arengu kriteeriume. Järkjärguline üleminek vähem CO₂-heiteid tekitavale ringmajandusele aitab luua uusi töökohti, eelkõige teenuste sektoris, ning säästlikkuse kriteeriumidele vastavad tooted võivad pakkuda uusi innovatsioonivõimalusi.

⁽²⁾ SOC/542 (ELT C 125, 21.4.2017, lk 10).

3.1.5. Varasemates arvamustes on komitee juba rõhutanud, et energialiidu väljakujundamine ja digitaalse ühtse turu strateegia annavad suurepäraseid võimalusi investeringuteks. Kõnealuste valdkondade dünaamilisem areng sõltub ka rahvusvahelistest kaubanduskokkulepetest – millest mõnele avaldavad ülemaailmse poliitika muutused negatiivset mõju – ja neist johtuvatest turulepääsu võimalustest.

3.1.6. Komitee peab esmatähtsaks, et struktuurifonde saaks kasutada praegusest rohkem selleks, et toetada haridust, koolitust ja sellega seotud liikuvusega.

3.2. *Struktuurireformide jätkamine*

3.2.1. Komitee toetab võetud kohustust viia struktuurireformid läbi diferentseeritud viisil, nagu kokku lepitud. Selleks tuleb ELi ja riiklikul tasandil eraldada vajalikud vahendid.

3.2.2. Komitee nõustub Euroopa Parlamendi seisukohaga, et hästi toimiv paindlik tööturg on positiivse majandusarengu üks põhilisi eeltingimusi. Sellegipoolest peab ta vajalikuks tugevdada Euroopa ühtse turu sotsiaalset mõõdet.

3.2.3. Riigipõhiste soovitude rakendamine peab toimuma nende liikmesriikide eelarvelist suutlikkust arvesse võtvalt, kellele need on suunatud, et tagada majanduskasvu ja sotsiaalset kaasatust soodustavate poliitikameetmete väljatöötamine.

3.2.4. Komitee väljendab heameelt, et komisjon käivitas 2016. aasta märtsis arutelu Euroopa sotsiaalõiguste teemal, ja nõustub, et majanduslik areng peaks viima parema sotsiaalse arengu ja tugevama ühtekuuluvuseni. Parimate majandusnäitajatega liikmesriikides on välja töötatud kaugeleulatuvam ja tõhusam sotsiaalpoliitika, ent üldiselt jääb Euroopas puudu sotsiaalsest mõõtmest ja konkurentsivõimest.

3.2.5. On oluline, et liikmesriikide teostatavad reformid tagavad juurdepääsu kvaliteetsetele teenustele. Seega on hariduse, koolituse, tervishoiu, eluaseme ja lastehoiu taseme parandamine majandusliku arengu vältimatu eeltingimus ning see avaldab otsest mõju eluviisi muutmisele ja sotsiaalsele kaasatusele.

3.2.6. Sotsiaalpartnerite osa struktuurireformide kavandamisel, väljatöötamisel ja elluviimisel on eriti oluline. See peab tuginema sotsiaaldialoogi uuel käivitamisel, võttes küll eeskujul praegusest dialoogist, ent hõlmates tugevdatud osalemisvahendeid. Vastutustundlik sotsiaalne osalemine sõltub paljuski selgest ja otsesest teabevahetusest ning komiteel on väljendab heameelt Euroopa Komisjoni kavatsuse üle kaasata sotsiaalpartnerid põhjalikult ja süstemaatiliselt Euroopa poolaasta tsüklisse.

3.2.7. Reformide järjepidev kavandamine ja elluviimine võimaldaks ka võtta Euroopa poolaasta protsessis rohkem arvesse sotsiaalset mõõdet. Majanduspoliitika vahendeid ja meetodikat tuleb täiendada pikaajalise, tulemustele keskenduva visiooni ja sotsiaalsete väärtustega, mis võtavad arvesse ka jätkusuutlikkust.

3.2.8. Sellise võrdseid konkurentsitingimusi pakkuva stiimulite süsteemi rajamine, mis toetab senisest rohkem majanduskasvu ja piirab kuritarvituste võimalusi, peab kujunema reformiprotsessi lahutamatuks osaks.

3.3. *Positiivne eelarvepoliitika*

3.3.1. Stabiilsuse ja kasvu pakti sätete rakendamine, järelevalve nende kohaldamise üle ja nende mõju iga liikmesriigi majandusele on oluline osa Euroopa poolaasta protsessist. On kahetsusväärne, et poolaasta protsess on osutunud ühepoolseks vahendiks, mis karistuse ähvardusel keelab suure võla ja puudujäägi, kuid suure ülejäägi korral piirdub vaid selle vähendamist nõudva ettekirjutustega. Komitee pooldab suuremat paindlikkust, eelkõige juhul, kui see võimaldab riigisektori investeringute abil hoogustada sektoreid, millega kaasneb samuti pikaajaline kasu (haridus, koolitus ja tervishoid).

3.3.2. Komitee leiab siiski, et stabiilsuse ja kasvu pakti kohaldamist tuleb täiendada sotsiaalse tasakaalustamatuse menetlusega, mis on sarnane olemasoleva makromajandusliku tasakaalustamatuse menetlusega ning mis võimaldaks tuvastada ja analüüsida majandustegevuse sotsiaalset mõju liikmesriikides. Nagu eelnevalt mainiti, tuleb eritählepanu alla võtta riigieelarve puudujääk, kui see on seotud tulevikuinvesteeringutega (näiteks haridusse) või investeeringutega, mis aitavad luua tingimused majanduse üleminekuks kliimamuutusi arvesse võtvale jätkusuutlikule majandusele.

3.3.3. Komitee tunneb heameelt Euroopa Keskpanga rolli tugevdamise ja komisjoni jõupingutuste üle, mida on tehtud euroala positiivse eelarvepoliitika teostamiseks. Komitee avaldab tunnustust keskpanga olulisele rollile kriisijärgsel stabiilsuse taastamisel. Seda peavad toetama tõhusamad meetmed majanduskasvu ja töökohtade loomise määra kiirendamiseks. Seda silmas pidades valmistab komiteele sügavat muret ja pettumust asjaolu, et nõukogu lükkas komisjoni soovitud euroala positiivse eelarvepoliitika kohta tagasi.

3.3.4. Praegu iseloomulikud madalad intressimäärad annavad liikmesriikidele võimaluse suurendada avaliku sektori investeeringuid, vähendades samal ajal riigisektori võlataset. Komitee on seisukohal, et ELi eelarve vahetamine ja järgmise programmitöö perioodi ettevalmistamine ning „tulemustele keskenduva ELi eelarve“ kasutuselevõtmine peaks – stabiilsuse ja kasvu pakti piires – pakkuma hea võimaluse kehtestada uued investeeringutavad, mis edendavad majanduskasvu ja tagavad jätkusuutlikkuse pikas perspektiivis.

3.3.5. Eriti olulised on 2017. aasta majanduskasvu analüüsis esitatud prognoosid, kuna käsitletakse Euroopa ühiskonna struktuurilist arengut. Ühiskonna vananemise negatiivse mõju leevendamise püüded avaldavad üha suuremat survet liikmesriikide eelarvetele. Tuleb rõhutada veel kord, kui olulised on koolitus ja ümberõpe, tervishoiu ennetav roll ja vajadus sotsiaalkaitseüsteemi reformimise järele.

4. Üldised märkused

4.1. On mõõdapääsmatu ja kiire vajadus töötada üksikasjalikult välja ja viia ellu prioriteetne programm, mille eesmärk on euroala rahandussüsteem täielikult konsolideerida. Ent selle tulemusena ei tohi laieneda lõhe Euroopa riikide vahel.

4.2. Viie juhi välja kuulutatud kahel kiirusel toimuva arengu esimene etapp, mille eesmärk oli Euroopa majandus- ja rahaliidu väljakujundamine, lõpeb 2017. aastal. Teist etappi aitab ette valmistada valge raamat. Brexitiga seoses on nelja liidu – majandus-, fiskaal-, finants- ja poliitikaliidu – tugevdamine eriti tähtis. Brexitile järgneval ajal tuleb finantssuutlikkust suurendada.

4.2.1. Kuigi siiani oli tähelepanu keskmes euroala majandus- ja rahandussüsteemi tugevdamine – konkurentsivõime ja tootlikkuse nõukogude loomine, pangandusliidu tugevdamine ja kokkulepe selle kolmande samba üle, pangahoiuste tagamise süsteem (Euroopa hoiuste tagamise skeem), eelarvedistsipliini järgimist kontrolliva organi loomine, edusammude tegemine kapitaliturgude tiheda koostöö suunas –, peaks suurenema ka valmisolek teha poliitilist koostööd.

4.2.2. See sunnib liidu juhte selgelt valima paindlikul majanduspoliitikal põhineva üldise strateegilise suuna. Kooskõlas Lissaboni lepinguga ja selle rakendamist reguleeriva õigusraamistikuga võetakse sellise suuna raames rohkem arvesse ühiskondlikke ja sotsiaalseid iseärasusi ning iga riigi vastupanuvõimet ka neil juhtudel, kui majanduse reguleerimise kokkulepped ja nende vahendid toimivad hästi.

(Prantsusmaa, Hispaania ja Portugali hiljutine paindlikum hoiak eelarvepuudujäägi vähendamise suhtes peegeldab hästi sellise arengu võimalikkust).

4.3. Eelmiste eelarve- ja finantsperioodide jooksul on Euroopa lisaväärtuse rõhutamise nõue muutunud programmide ja ülesannete väljatöötamisel väga oluliseks. Mitme Euroopa fondi toetatud programmid on üha enam suunatud liikmesriikidevahelisele koostööle, mille puhul ühised jõupingutused on andnud paremaid tulemusi kui rangelt riiklikul tasandil tegutsemine (Euroopa ühendamise rahastu, programm „Horisont 2020“ jne) või soodustanud Euroopa ühiste huvide lähenemist kohaliku ja liikmesriikide tasandi vahel (võitlus tööpuuduse ja vaesuse vastu, taristu arendamine, regionaal- ja linnaareng jne). Olemasolevate vahendite hulk ei ole siiski proportsioonis täidetavate ülesannete hulga.

4.4. Strateegia „Euroopa 2020“ eesmärkide ühtlustamisele on pööratud palju tähelepanu ka Euroopa poolaasta protsessi käigus antud vastavates riigipõhistes soovitusetes. Peale eelarve- ja struktuurireformide tuli ka liikmesriikide reformiprogrammides seada konkreetsed eesmärgid ja täpsustada nende täitmise viisid. Strateegia „Euroopa 2020“ kolme sammast – arukas, jätkusuutlik ja kaasav Euroopa – ning näitajate süsteemi võib ka edaspidi kasutada võrdlusalusena vastuste jaoks, mis tuleb leida enne 2030. aastat ilmnevatele uutele väljakutsetele.

4.5. Pikaajalised sotsiaalse ja keskkondliku jätkusuutlikkuse eesmärgid peavad Euroopa poolaasta mehhanismis olema senisest kesksemal kohal. Kõnealune protsess võib soodustada keskendumist sellistele peamistele küsimustele nagu erinevate investeeringute edendamine sotsiaal- ja avalikus sektoris, pikas perspektiivis tulusate investeeringutega arvestamine eelarvepuudujäägi arvutamisel ning kodanike heaolu teeniva institutsioonilise struktuuri väljaarendamine. Vaja on uut „kuldreeglit“, milles määratletakse, mis on tarbimine ja mis on investimine. Selleks saab luua vajalikud tingimused, uurides võimalust vaadata läbi ELi eelarvemehhanismid ja suurendada omavahendeid.

4.6. Eriti tähtis osa on selles vastutuse paremal jagamisel, alates ülesannete määratlemise etapist kuni nende rakendamiseni, ning lõplike abisaajate üha suureneva rolli tunnustamisel. Liikmesriikide parlamentide rolli tuleb tugevdada ja suhtuda tõsiselt nende muresse subsidiaarsuse põhimõtte järgimise pärast.

4.7. Puudub ühtne tulevikuvision, poliitiline tahe või juhtimissuutlikkus. Õigussüsteem on keeruline ning sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna osalemine on üksnes formaalne, mis annab selget tunnistust avaliku toetuse puudumisest. See suurendab demokraatia defitsiiti ja õhustab usaldust.

4.8. Praegu määravad arenguprotsesse kaks ulatuslikku, äärmiselt erinevat majandus- ja finantsvahendite ning -institutsioonide kogu, mis mõlemad alluvad eri menetlusele. Tuleks suurendada kõnealuste kogude vastastikust täiendavust ning selleks ei piisa sellekohaste eesmärkide kindlaksmääramisest. Vaja on süsteemset lahendust.

4.8.1. Esimese kogu moodustavad tavapäraseid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid, mille eesmärk on ühtekuuluvuse edendamine. Kõnealused fondid kujutavad endast investeeringu- ja arenguabi, neid uuendatakse pidevalt, kuid nende olemus jääb samaks, ja nad on kättesaadavad tänu kõige arenenumate liikmesriikide osamaksetel põhinevate ELi eelarvevahendite ümberjaotamisele. Mõnel juhul ei hinda abisaajad piisavalt kõnealuste vahendite tõelist väärtust, väites, et neil on „õigus“ sellist abi saada.

4.8.2. Seitsmeaastase finantsraamistiku (mis kestab 2020. aastani) protsessis ettenähtud vahehindamisel tuleb eespool nimetatud täiendavuse soodustamiseks õigusnorme täiendada ja lihtsustada.

4.8.3. Just selle eesmärgi saavutamisse annavad oma panuse komisjoni ettepanekud, mille abil püütakse tugevdada finantseesmäärke, ergutada investeeringute tegemist, tulla toime rändevoogudega ning vähendada noorte töötust.

4.8.4. Põhiküsimuseks on rahastamisvõimalusi reguleerivate eeskirjade paindlikkuse suurendamine ja lihtsustamine.

4.8.5. Teiseks vahendite koguks, mille eesmärk on nn Junckeri kava elluviimine, on Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond. Tegu on uue turupõhise finantsvahendiga, mis annab võimaluse toetada riskikapitali, koondades avaliku sektori, panganduse ja erasektori vahendid. Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi vahendite maht ulatub juba 500 miljardi euroni ja selle võrdlusperiood kestab kuni 2020. aastani. See võiks täita järgmise programmitöö perioodis olulist osa.

4.9. Sel viisil loodud uus juhtimismehhanism tuleb integreerida tulevase arengupõhise juhtimisega. Kõnealuse kahe rahastamissüsteemi ühtlustamine peaks toimuma ka iga liikmesriigi tasandil. Pikemas perspektiivis oleks mõistlik need kaks juhtimismehhanismi ühendada.

4.10. Komitee tunneb heameelt Euroopa Komisjoni uue teatise üle, milles võetakse 2030. aastani ulatava ajavahemiku jaoks kokku seni tehtud strateegilise suunitlusega töö, et tulla toime jätkusuutlikkusest tulenevate väljakutsetega.

4.11. Uue programmitöö perioodi raames võetavad ülesanded peaksid põhinema vähesel arvul selgetel eesmärkidel. Nende elluviimine eeldab uue strateegilise vahendi kasutuselevõtmist komisjonis, kooskõlastamisel põhinevat juhtimissüsteemi, milles võetakse arvesse ka sotsiaalset kontrolli.

4.12. Eri rahastamisvahendite tõhususe ja tulemuslikkuse hindamisel ilmneb, et juba praegu tuleb koostada ettepanek 2030. aastani ulatuvaks perioodiks ning nõuda ülesannete paremat jaotamist ühtekuuluvuse traditsiooniliste eesmärkide ja turumajandusel põhinevate investeeringute vahel. Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondiga seotud projektide hindamismehhanism pakub kvaliteetset metoodilist abi ka traditsiooniliste ühtekuuluvusvahendite kasutamise korral.

4.13. Euroopa poolaasta tõhusamaks ja tulemuslikumaks muutmiseks on vaja tugevdada partnerluse institutsioonilist ülesehitust ja avada see osalemisõiguse alusel kõigile eurooplastele. Euroopa kodanikele tuleb seega tagada juurdepääs asjaomasele teabele ning võimalus osaleda kavandamis- ja rakendusotsustes. Neil peab samuti olema võimalik avaldada oma arvamust kavandatavate programmide, hangete ja hindamisaruannete kohta.

Brüssel, 22. veebruar 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

LISA

ARVAMUSELE

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

Allkomitee arvamuse järgmised punktid, mis asendati täiskogu istungjärgul vastuvõetud muudatusettepanekutega, kogusid hääletamisel enam kui veerandi antud häälest (kodukorra artikli 54 lõige 4):

a) Punkt 1.9

Komitee arvates suudaks vaid keeruline näitajate süsteem, milles võetaks arvesse ka mitmesuguseid sotsiaalseid ja keskkonnamõjusid, kajastada tegelikku tulemustel põhinevat majanduskasvu (sisemajanduse kogunäitaja).

Hääletustulemus

Poolt: 111

Vastu: 109

Erapooletuid: 13

b) Punkt 2.13

Strateegia „Euroopa 2020“ peaesmärgid on endiselt asjakohased. Töötuse määrad on endiselt vastuvõetamatult kõrged: ELis on rohkem kui 22 miljonit ja euroalal rohkem kui 17 miljonit töötut. Vaesusepiiril või vaesumisohus olevaid inimesi on üle 122 miljoni. Euroopa tuleviku edukat kujundamist takistab oluliselt väljavaadete puudumine noorte inimeste jaoks. Tööjõu liikuvus on tagasihoidlik. Elukestva õppe süsteem ei ole poliitikameetmetes ikka veel kesksel kohal. Eesmärkidest kaugenevad suundumused ei julgusta. Praegu on jõus juba üle 70 sotsiaaloigusi käsitleva direktiivi. „Komitee rõhutab majanduskasvu ja konkurentsivõime vajalikkust kogu ELis. Sellega seoses toonitab komitee, et majandus-, tööhõive- ja sotsiaalpoliitika vahel on vajalikud vastastikused seosed“⁽³⁾.

⁽³⁾ Komitee arvamus teemal „Euroopa sotsiaaloiguste samm“ (SOC/542) (ELT C 125, 21.4.2017, lk 10).

Hääletustulemus

Poolt: 145

Vastu: 62

Erapooletuid: 14

c) Punkt 3.2.2

Komitee nõustub Euroopa Parlamendi seisukohaga, et hästi toimiv paindlik tööturg on positiivse majandusarengu üks põhilisi eeltingimusi. Komitee märgib, et EL on sotsiaalsete hüvede osas enim arenenud piirkond maailmas.

Hääletustulemus

Poolt: 141

Vastu: 65

Erapooletuid: 16

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega muudetakse nõukogu direktiivi 87/217/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/31/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1257/2013, nõukogu direktiivi 86/278/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 94/63/EÜ keskkonnaaruandluse menetlusnõuete kohta ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 91/692/EMÜ“

(COM(2016) 789 (final) – 2016/0394 COD)

(2017/C 173/14)

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 13.2.2017 Euroopa Liidu Nõukogu, 20.2.2017
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304 ja artikli 192 esimene lõik
Vastutav sektiioon	põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektiioon
Vastuvõtmine täiskogus	22.2.2017
Täiskogu istungjärk nr	523
Hääletuse tulemus	178/1/2
(poolt/vastu/erapooletuid):	

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga, ning arvestades, et komitee on kõnealuses küsimuses oma seisukohta juba väljendanud 18. detsembril 1990. aastal vastu võetud arvamuses CES 1491/90, (*) otsustas komitee täiskogu 523. istungjärgul 22.–23. veebruaril 2017 (22. veebruari 2017 istungil) esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse ning viidata eelnimetatud dokumendis väljendatud seisukohale. Poolt hääletas 178, vastu hääletas 1 ja erapooletuks jäi 2.

Brüssel, 22. veebruar 2017

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Georges DASSIS

(*) Komitee aramus 1491/90, milles käsitletakse ettepanekut võtta vastu nõukogu direktiiv teatavate keskkonnaalaste direktiivide rakendamise aruannete ühtlustamise ja ratsionaliseerimise kohta (EÜT C 60, 8.3.1991, lk 15).

ISSN 1977-0898 (elektroniline väljaanne)
ISSN 1725-5171 (paberväljaanne)

Euroopa Liidu Väljaannete Talitus
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

ET